

การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2565

การลบลอบคำศัพท์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

วสันต์ ฤทธิวิวัฒน์

คณะกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา สร้างเอี่ยม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา สร้างเอี่ยม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชรีภา คันธา)

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	นายสวัสดิ์ กฤษศิริสวัสดิ์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
ปีการศึกษา	2565

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ในการทำความเข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย และพิสูจน์ว่าสื่อสังคมออนไลน์ยังคงเป็นแพลตฟอร์มที่สำคัญของขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า ซึ่งส่งผลให้ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทยยังคงมีความรุนแรงอยู่ โดยได้ทำการศึกษาจากการเก็บข้อมูลโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊ก และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยเชิงเหตุผลที่เพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา

จากการติดตามกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กจำนวน 8 กลุ่ม ในระยะเวลา 1 ปี พบว่ามีการโพสต์ซื้อขายสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าทั้งหมด 248 โพสต์ แบ่งเป็นโพสต์ขาย 192 โพสต์ (77.6%) จาก 26 ผู้โพสต์ และโพสต์ซื้อ 56 โพสต์ (22.4%) จาก 54 ผู้โพสต์ ซึ่งมีสัตว์ป่าจำนวนกว่า 270 ตัว จาก 13 ชนิด ถูกนำมาโพสต์ขายในราคา 1,200 - 60,000 บาทต่อตัว ชนิดพันธุ์ที่พบจำนวนโพสต์มากที่สุดคือ นากเล็กเล็บสั้น (*Aonyx cinereus*) โดยแหล่งที่มาของการโพสต์ขายสัตว์ป่าสูงสุดคือจังหวัดนราธิวาสและยะลา จากผลการศึกษาดังกล่าวเป็นเพียงการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงบนโลกออนไลน์ ซึ่งอาจยังไม่สามารถยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้อย่างแน่ชัด อีกทั้งการศึกษานี้ไม่ได้มีการคัดกรองรูปแบบของโพสต์ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลซ้ำออก ดังนั้นผลการศึกษาครั้งนี้จึงอาจเป็นเพียงการประเมินค่าของการเกิดอาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง

แม้ว่าในปัจจุบันการเข้ามาของชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง รวมถึงการปรับบทลงโทษทางกฎหมายที่รุนแรงมากขึ้น อาจเป็นแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพต่อการแก้ไขปัญหาการก่ออาชญากรรมด้านสัตว์ป่า แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ยังคง

ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับสนับสนุนการลักลอบค้าสัตว์ป่า นอกจากนี้กลุ่มผู้ค้าสัตว์ป่ายังคงมีปรับตัวและรูปแบบวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่อยู่เสมอ ดังนั้นการทำความเข้าใจถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของวิธีการ แนวโน้ม สถานการณ์ และปัจจัยสำคัญของการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสนใจ รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างองค์กรด้านสื่อสังคมออนไลน์กับหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดีต่อการเผชิญหน้ากับปัญหาการก่ออาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ABSTRACT

Title of Thesis	Illegal Wildlife Trade on Social Media in Thailand
Author	Mr. Wasawat Krissirisawad
Degree	Master of Science (Environmental Management)
Year	2022

The objectives of this study were to understand patterns and mechanisms of illegal wildlife trade on social media in Thailand, as well as to demonstrate that social media remain an important platform as wildlife trafficking is still prevalent in Thailand. The study method was to collect data from illegal wildlife trade posts in pet trading groups on Facebook and combine with data from an in-depth interview of the Wild Hawk Unit—a specialized taskforce under the Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation—to draw causal factors as needed for analysis and discussion.

We monitored eight pet trading groups on Facebook for one year period and recorded 248 trading posts of mammals which are protected wild animals according to Wildlife Conservation and Protection Act: 192 selling posts (77.6%) from 26 individual sellers and 56 buying posts (22.4%) from 54 individual buyers. We estimated that 270 individuals from 13 species were traded with prices ranged from 1,200 - 60,000 Thai baht per individual. Small-clawed otter (*Aonyx cinerea*) accounted for most of the posts. The geographic locations of the highest prevalence rate of selling posts are Narathiwat and Yala provinces. The results are just a study of social facts in the internet world, and we were unable to confirm the accuracy of the collected data. In addition, duplicate posts were also included in this analysis. As a result, there is likely a gross overestimation of illegal wildlife trade on social media.

Although the appearance of the Wild Hawk unit and stiffer punishments today would be an effective solution to combat wildlife crime, the results of this study indicate that social media can be used to facilitate the wildlife trafficking. Moreover, wildlife traffickers also learned from experience and adapt their strategies to a changing context to avoid and minimize the chances of being arrested by authorities. Therefore,

it is important that government agencies should understand change in mechanisms, trends, current situations, and key factors of illegal wildlife trade on social media and should also build strong partnerships with social media organizations to enhance collaborative problem-solving approaches and provide potential strategic approaches for combating illegal wildlife trade on social media.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ตามความคาดหวังของผู้วิจัยได้ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีพระคุณอย่างยิ่ง กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิษชุดา สร้างเอี่ยม ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา ข้อชี้แนะ และแนะนำองค์ความรู้ทางวิชาการและแนวทางในการศึกษาค้นคว้าที่ตีเสมอมา ตลอดจนความช่วยเหลือในหลายสิ่งหลายอย่าง จนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ ที่ให้ความกรุณา รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วิษชุดา สร้างเอี่ยม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉวีภา คันธา เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ นายนาวิ ช่างภิรมย์ หัวหน้าชุดปฏิบัติการปราบปรามการกระทำผิดด้าน สัตว์ป่าและพืชป่า (เหยี่ยวดง) ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลและให้ความกรุณาเสียสละเวลาสำหรับการเข้าพบเพื่อสัมภาษณ์ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สำหรับการอำนวยความสะดวกและประสานงานในการทำวิทยานิพนธ์ให้ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ นายยศววัฒน์ กฤษศิริสวัสดิ์ นางสาวธัญจรณ์ กฤษศิริสวัสดิ์ นายสารนาถ ราชากรกิจ และ นายอรรถกมล คงวิริยะกิจ รวมถึง ครอบครัวกฤษศิริสวัสดิ์ และ ครอบครัวจิรามริทธิ์ ทุกท่าน ผู้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของครอบครัวที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นซึ่งคอยช่วยเหลือเกื้อกูล ส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุน ทั้งในด้านทุนทรัพย์และการเป็นกำลังใจที่ดีต่อผู้วิจัยอยู่เสมอ

วสวัตต์ดี กฤษศิริสวัสดิ์

มกราคม 2566

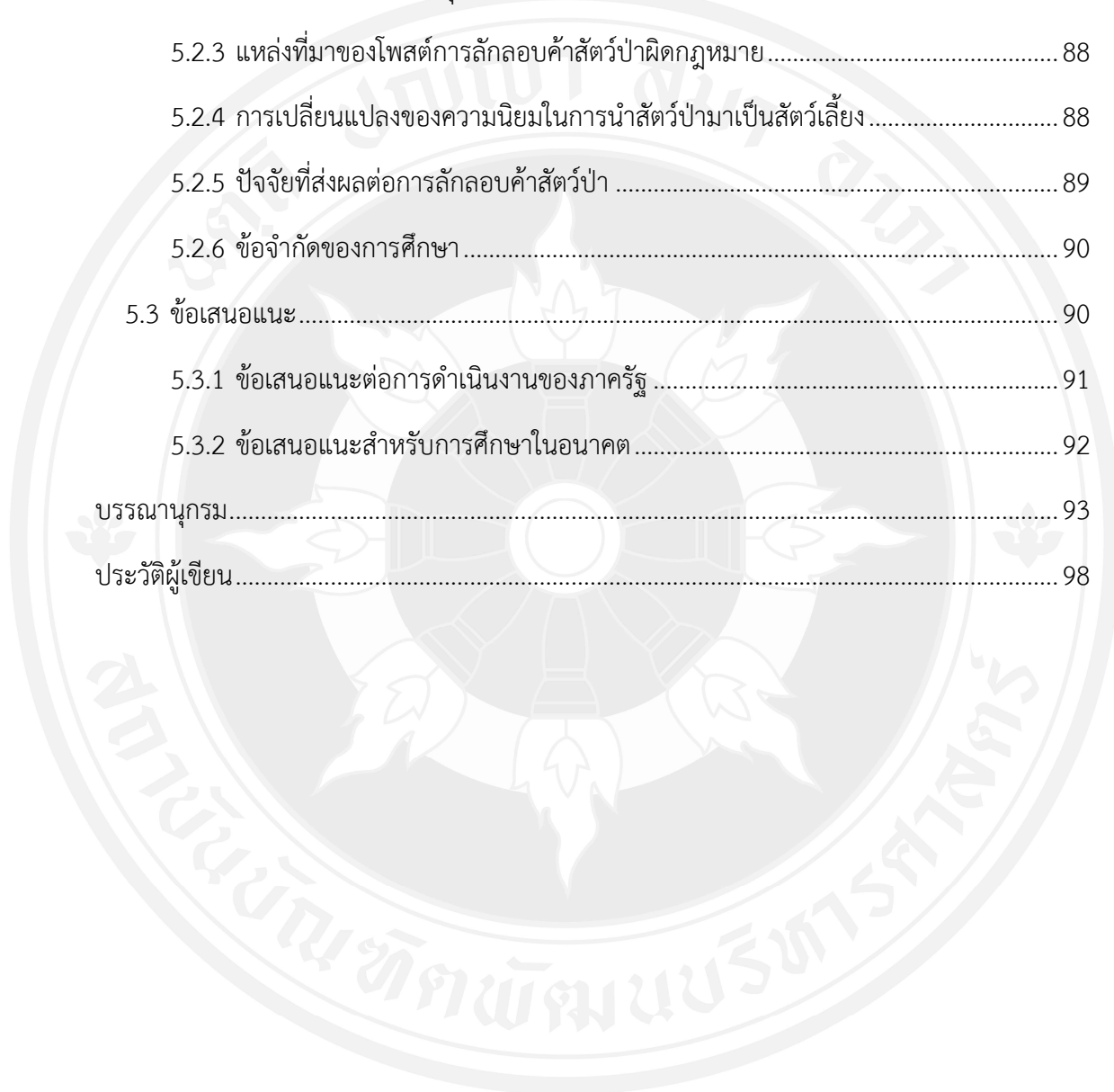
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ค
ABSTRACT.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.5 นิยามคำศัพท์.....	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1 ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย.....	7
2.1.1 การค้าสัตว์ป่าในระดับโลก.....	7
2.1.2 การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย.....	8
2.2 วัตถุประสงค์ของการลักลอบค้าสัตว์ป่า.....	9
2.2.1 อาหารและยารักษาโรคจากสัตว์ป่า.....	10
2.2.2 เครื่องแต่งกายจากสัตว์ป่า.....	10
2.2.3 อวัยวะสัตว์ป่ากับการตอบสนองต่อความเชื่อของมนุษย์.....	11
2.2.4 สัตว์ป่าที่ถูกนำมาเป็นสัตว์เลี้ยง.....	12

2.3 ผลกระทบจากปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า	13
2.3.1 สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ	13
2.3.2 การขาดความสมดุลของระบบนิเวศ.....	14
2.3.3 การระบาดของโรคจากสัตว์สู่คน.....	14
2.4 สื่อสังคมออนไลน์.....	14
2.4.1 สื่อสังคมออนไลน์กับการส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า.....	15
2.4.2 บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ต่อปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า.....	16
2.5 เกณฑ์การประเมินสถานภาพสัตว์ป่า.....	16
2.5.1 อนุสัญญาไซเตส	17
2.5.2 บัญชีแดงไอยูซีเอ็น	18
2.6 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์กับการระบุแหล่งที่มาของการลักลอบค้าสัตว์ป่า.....	19
2.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการกระจายเชิงพื้นที่และความชุก	20
2.6.2 การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูล.....	21
2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	22
2.7.1 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562.....	22
2.7.2 กฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง	22
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	37
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.2.1 การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์.....	39
3.2.2 สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย	40
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
3.3.1 รูปแบบและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล	40

3.3.2 ความซุกและการกระจายเชิงพื้นที่	41
3.3.3 สถานภาพของสัตว์ป่า.....	41
3.3.4 ความสนใจและความต้องการสัตว์ป่า.....	42
3.4 มาตรการด้านจริยธรรมการวิจัยในคน.....	42
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	44
4.1 การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์	44
4.2 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการก่ออาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย	49
4.3 การกระจายเชิงพื้นที่และความซุกของการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย.....	59
4.4 สถานภาพของสัตว์ป่าที่พบในการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย.....	62
4.5 ความสนใจของตลาดการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์	64
4.6 คำศัพท์เฉพาะของการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย	67
4.7 กลุ่มการซื้อขายสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์	68
4.8 รูปแบบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทย	69
4.8.1 สื่อสังคมออนไลน์กับการลักลอบค้าสัตว์ป่า.....	69
4.8.2 การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์	69
4.8.3 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการซื้อขายสัตว์ป่า	70
4.8.4 ความนิยมของตลาดการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย	74
4.8.5 แหล่งที่มาการลักลอบค้าสัตว์ป่า.....	78
4.8.6 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล	79
4.8.7 การขนส่งสัตว์ป่าไปยังผู้ซื้อ	79
4.8.8 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย	80
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	83
5.1.1 ข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์	83

5.1.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง	85
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	86
5.2.1 จำนวนโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่า.....	87
5.2.2 การพิจารณาชนิดพันธุ์ที่พบขายบนสื่อสังคมออนไลน์	87
5.2.3 แหล่งที่มาของโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย	88
5.2.4 การเปลี่ยนแปลงของความนิยมในการนำสัตว์ป่ามาเป็นสัตว์เลี้ยง	88
5.2.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลักลอบค้าสัตว์ป่า	89
5.2.6 ข้อจำกัดของการศึกษา	90
5.3 ข้อเสนอแนะ	90
5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของภาครัฐ	91
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต	92
บรรณานุกรม	93
ประวัติผู้เขียน	98

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 จำนวนสัตว์ป่าที่ถูกเสนอขายบนสื่อสังคมออนไลน์ในปี พ.ศ. 2559	4
ตารางที่ 1.2 จำนวนชนิดพันธุ์ของสัตว์มีกระดูกสันหลังที่ถูกคุกคามในประเทศไทย	4
ตารางที่ 2.1 บัญชีสัตว์คุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	23
ตารางที่ 2.2 บัญชีสัตว์คุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้	30
ตารางที่ 2.3 ลักษณะการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กตามข้อบังคับทางกฎหมายในประเทศไทย	35
ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่าง (ข้อมูล ณ มกราคม พ.ศ. 2564)	39
ตารางที่ 4.1 การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊ก	47
ตารางที่ 4.2 จำนวนโพสต์ลักลอบค้าสัตว์ป่าในลักษณะต่าง ๆ ที่พบจากการศึกษา	48
ตารางที่ 4.3 สถานภาพของสัตว์ป่าแต่ละชนิดที่ถูกนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์	65
ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมกับโพสต์ จำนวนโพสต์ และจำนวนสัตว์ที่ถูกนำมาขาย ในโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าแต่ละชนิด	66
ตารางที่ 4.5 การปรับเปลี่ยนบทลงโทษบางประการของ พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	74
ตารางที่ 4.6 สัตว์ป่าของกลางจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจากการปราบปรามการกระทำผิด เกี่ยวกับสัตว์ป่าโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง	77

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 สัตว์ส่วนสัตว์ป่าแต่ละประเภทที่มีการซื้อขายในตลาดโลก	2
ภาพที่ 1.2 การเปลี่ยนแปลงของค่าดัชนีบัญชีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย	3
ภาพที่ 2.1 สัตว์ส่วนชนิดพันธุ์ของสัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีขายในตลาดค้าสัตว์ป่าทั่วโลก	8
ภาพที่ 2.2 ข้อมูลการกระทำผิดทางคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าในปี พ.ศ. 2552 - 2564.....	9
ภาพที่ 2.3 การค้าขายค้างคาวของตลาดชุมชนในประเทศอินโดนีเซีย	10
ภาพที่ 2.4 เครื่องแต่งกายจากสัตว์ป่าของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศอินโดนีเซีย.....	11
ภาพที่ 2.5 เครื่องรางจากเขี้ยวเสือจากัวร์ที่พบในช่องพัสดุที่ประเทศจีน.....	11
ภาพที่ 2.6 นางอายและนากเล็กเล็บสั้นที่ถูกนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์	12
ภาพที่ 2.7 ผลกระทบจากการนำเข้าตุ๊กแกเพื่อใช้ในการแพทย์แผนจีนและการเป็นสัตว์เลี้ยง.....	13
ภาพที่ 2.8 การดึงหลอดพลาสติกออกจากรูจมูกของเต่าทะเล	15
ภาพที่ 2.9 หน้าต่างคำเตือนของอินสตาแกรมเมื่อค้นหาคำว่า #rhinohorn.....	16
ภาพที่ 2.10 แผนที่ระบุแหล่งประเทศต้นทางและปลายทางการค้าลักลอบค้านอแรด	19
ภาพที่ 2.11 การกระจายเชิงพื้นที่และความชุกของโรค Human Echinococcosis	20
ภาพที่ 2.12 แผนที่แหล่งจับยึดการค้าลักลอบค้าไม้พุงในประเทศไทย	21
ภาพที่ 2.13 แผนที่การกระจายของข้อมูลการโพสต์ขายนากบนเฟซบุ๊ก	31
ภาพที่ 2.14 โปสต์การเสนอขายสัตว์ป่าในกลุ่มบนเฟซบุ๊ก	32
ภาพที่ 2.15 สาเหตุและปัจจัยของปัญหาการค้าลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย	33
ภาพที่ 2.16 แผนที่การกระจายของข้อมูลการโพสต์ขายนากในในประเทศไทย.....	34
ภาพที่ 2.17 แหล่งการโพสต์ ราคา และจำนวนสัตว์ป่าแต่ละชนิดที่ถูกเสนอขายบนเฟซบุ๊ก.....	35
ภาพที่ 2.18 แผนที่ความหนาแน่นเชิงพื้นที่แบบเคอร์เนลของแหล่งขายนากล่าเหยื่อในประเทศไทย .	36

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	37
ภาพที่ 3.2 รูปแบบการปรับข้อมูลเพื่อป้องกันความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของผู้โพสต์	43
ภาพที่ 4.1 ราคาขายสัตว์ป่าแต่ละชนิด.....	48
ภาพที่ 4.2 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลจำนวนการโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่ม.....	51
ภาพที่ 4.3 จำนวนโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน	52
ภาพที่ 4.4 จำนวนชนิดสัตว์ป่าที่ถูกนำมาลักลอบขายในแต่ละเดือน	52
ภาพที่ 4.5 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค่านากเล็กเล็บสั้นและพญากระรอกดำ	53
ภาพที่ 4.6 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค่านางอายและแมวดาว	54
ภาพที่ 4.7 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าพญากระรอกบินหูแดงและอีเห็นลายพาด.....	55
ภาพที่ 4.8 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าหมาจิ้งจอกและพังพอนธรรมดา	56
ภาพที่ 4.9 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าเม่นใหญ่และเม่นหางพวง	57
ภาพที่ 4.10 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าชะนีธรรมดา ชะนีมือดำ และ	58
ภาพที่ 4.11 แผนภูมิแหล่งที่มาและจำนวนการโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย..	60
ภาพที่ 4.12 แผนที่การกระจายของแหล่งโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย	60
ภาพที่ 4.13 แผนที่การกระจายของแหล่งโพสต์ขายและสัดส่วนจำนวนโพสต์ขายสัตว์ป่าแต่ละชนิด	61
ภาพที่ 4.14 แผนที่การกระจายของแหล่งโพสต์ซื้อและสัดส่วนจำนวนโพสต์ซื้อสัตว์ป่าแต่ละชนิด ...	61
ภาพที่ 4.15 สัดส่วนชนิดสัตว์ป่าที่พบการลักลอบค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ตามสถานะการอนุรักษ์ ...	63
ภาพที่ 4.16 แผนภูมิข้อมูลการมีส่วนร่วมกับโพสต์และจำนวนโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าแต่ละชนิด	67
ภาพที่ 4.17 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลจำนวนคดีการลักลอบค้าสัตว์ป่าจากผลการปราบปราม การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง ในปี พ.ศ. 2560 - 2565	71
ภาพที่ 4.18 จำนวนคดีการลักลอบค้าสัตว์ป่าจากผลการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงในแต่ละปีตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2565	72
ภาพที่ 4.19 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนกลางที่จับยึดในคดีการกระทำผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่า จากการดำเนินงานโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง	73

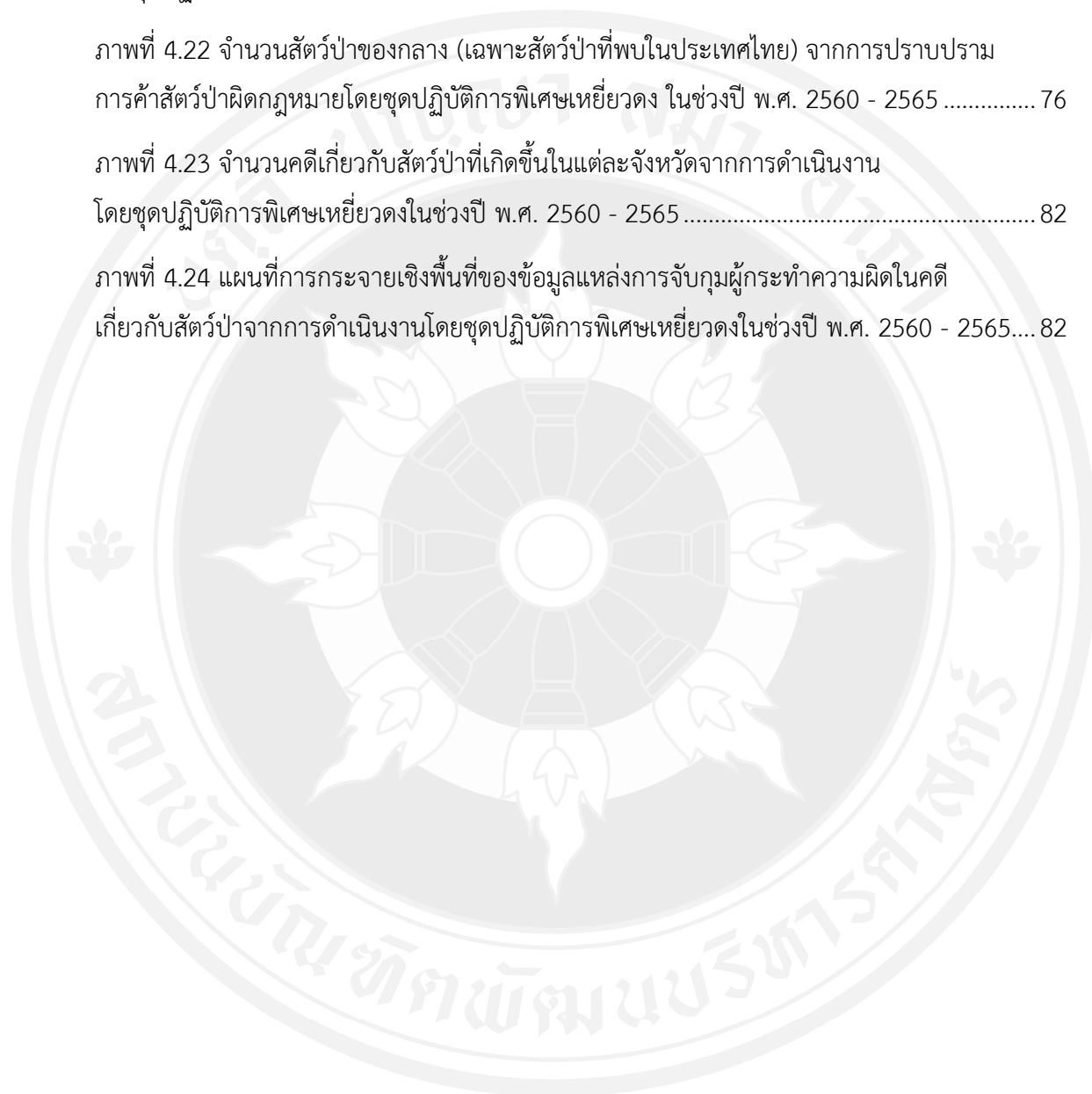
ภาพที่ 4.20 สัตว์ป่าของกลางประเภทสัตว์มีชีวิตและซากสัตว์จากผลการปราบปรามการค้าสัตว์ป่า
ผิดกฎหมายโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง 75

ภาพที่ 4.21 สัตว์ส่วนจำนวนชนิดสัตว์ป่าของกลางจากผลการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย
โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565..... 76

ภาพที่ 4.22 จำนวนสัตว์ป่าของกลาง (เฉพาะสัตว์ป่าที่พบในประเทศไทย) จากการปราบปราม
การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565 76

ภาพที่ 4.23 จำนวนคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในแต่ละจังหวัดจากการดำเนินงาน
โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565 82

ภาพที่ 4.24 แผนที่การกระจายเชิงพื้นที่ของข้อมูลแหล่งการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดี
เกี่ยวกับสัตว์ป่าจากการดำเนินงานโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565.... 82

บทที่ 1

บทนำ

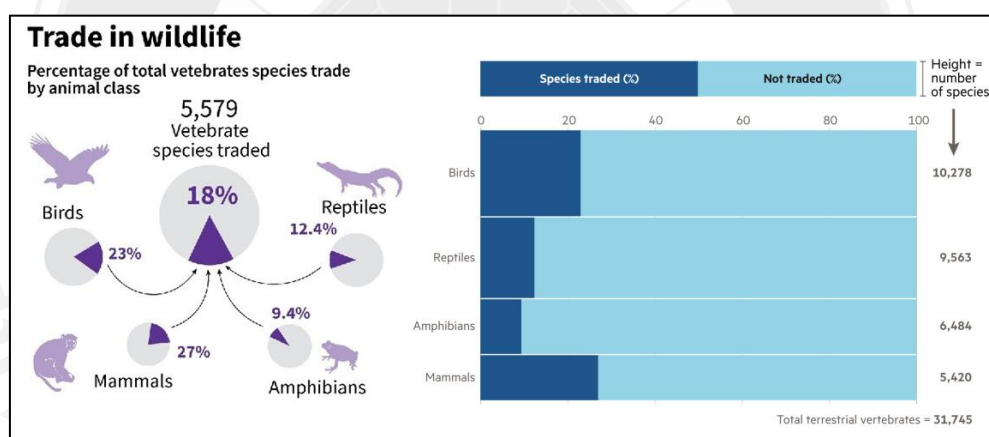
1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อ การลดลงของประชากรสัตว์ป่าและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเปรียบเทียบกับการเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืนจนเกินขีดจำกัดของระบบนิเวศจึงส่งผลให้กลายเป็นภัยคุกคามหลักที่ขับเคลื่อนสู่วิกฤตการณ์สูญพันธุ์ทั่วโลก โดยในอดีตการเข้าถึงตลาดเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายอาจมีความซับซ้อนและเข้าถึงได้ยาก ทำให้สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าอาจมีสถานะภาพของปัญหาที่ไม่รุนแรงมากนัก แต่ในปัจจุบันการค้าสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าเริ่มมีการเปลี่ยนไปใช้แพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากเป็นวิธีการที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพในด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงระหว่างผู้ค้ากับผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนให้ตลาดการค้าสัตว์ป่าเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและส่งผลให้ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่ามีความรุนแรงมากขึ้น (Di Minin, Fink, Hiippala, & Tenkanen, 2019; Feddema, Harrigan, & Wang, 2021; Pires & Moreto, 2016; Siriwat & Nijman, 2018a; Sung, Lee, Leung, & Fong, 2021)

สื่อสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อเป็นสื่อกลางที่อนุญาตให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้าง นำเสนอ แบ่งปันข้อมูล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งช่วยส่งเสริมและเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษา การสื่อสาร การทำธุรกิจ การโฆษณา หรือแม้กระทั่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในช่วงหลายปีที่ผ่านมาการวิจัยที่บ่งชี้ให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายมาเป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ของการลักลอบค้าสัตว์ป่า เมื่อมีพื้นที่ที่รองรับให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปแสดงความต้องการซื้อหรือความต้องการขายสินค้าประเภทสัตว์ป่าได้อย่างเสรีโดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยถึงตัวตนที่แท้จริง จึงเป็นการส่งเสริมให้ปัญหาการลักลอบค้าผิดกฎหมายทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาของนวัตกรรมด้านการสื่อสารที่ทำให้การลักลอบค้า

สัตว์ป่าผิดกฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่ทำนายต่องานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (วรภาพ คำจับ, 2563; พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2554)

ตลาดการค้าสัตว์ป่าในระดับโลกกำลังขยายตัวและสร้างความเสียหายต่อความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอย่างมาก ซึ่งถือเป็นหนึ่งในปัจจัยคุกคามหลักที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการลดลงของประชากรสัตว์ป่าหลายชนิด โดยมีระดับความรุนแรงไม่ต่างจากปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การบุกรุกพื้นที่ป่าโดยมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก จากการศึกษาของมหาวิทยาลัย Sheffield พบว่าจากสัตว์บกประเภทสัตว์มีกระดูกสันหลังจำนวน 31,745 ชนิดที่มีอยู่บนโลก มีสัตว์จำนวนกว่า 5,579 ชนิด (17.5%) ถูกนำมาซื้อขายอยู่ในตลาดโลก (ภาพที่ 1.1) ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงกว่าการคาดการณ์ของนักอนุรักษ์ที่เคยคาดไว้ก่อนหน้านี้ราว 50% โดยมีสัตว์อีกกว่า 3,196 ชนิด ที่ยังไม่พบว่ามีการซื้อขายในตลาดโลก แต่มีการคาดการณ์ถึงแนวโน้มในอนาคตว่าจะกลายมาเป็นสินค้าในรูปแบบของสัตว์เลี้ยง หรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เนื้อ หนัง และยา เป็นต้น (Scheffers, Oliveira, Lamb, & Edwards, 2019)

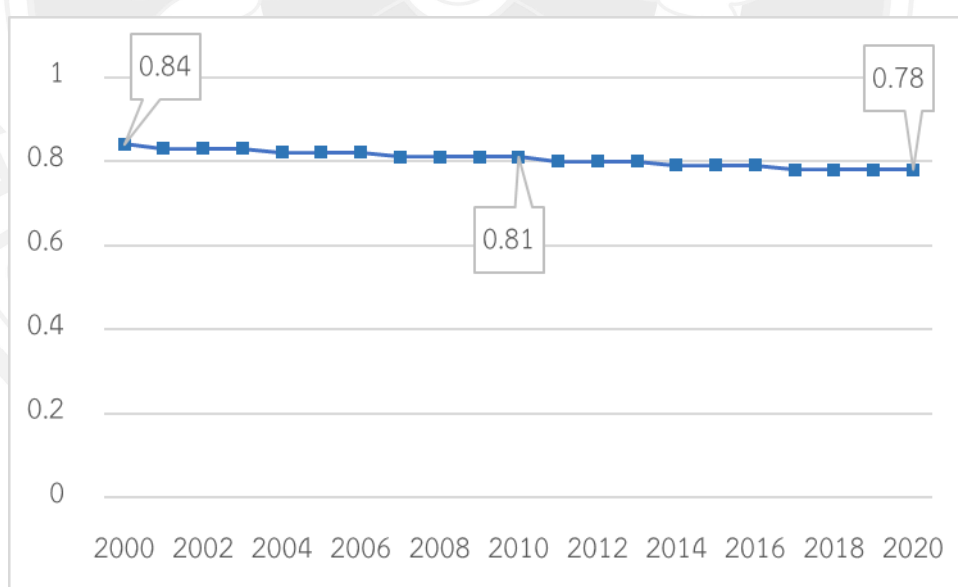

ภาพที่ 1.1 สัตว์ส่วนสัตว์ป่าแต่ละประเภทที่มีการซื้อขายในตลาดโลก แหล่งที่มา: ดัดแปลงจาก Scheffers et al. (2019).

สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย พบว่า สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเป็นกลุ่มสัตว์ที่ถูกเสนอขายผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด (ตารางที่ 1.1) ซึ่งสัตว์ที่ถูกเสนอขายส่วนใหญ่เป็นสัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า โดยชนิดพันธุ์ที่มีความนิยมสูงต่อการนำมาเป็นสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย คือ นากเล็กเล็บสั้น (*Aonyx cinerea*) และ นางอาย (*Nycticebus coucang*) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ อาจมีส่วนทำให้สถานการณ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยมีแนวโน้มแย่ลงอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถเห็นได้จาก

ค่าของดัชนีบัญชีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (Red List Index) ของประเทศไทยที่ลดลงจาก 0.84 ในปี ค.ศ. 2000 เหลือ 0.78 ในปี ค.ศ. 2020 (ภาพที่ 1.2) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพลดลง และมีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2559 พบว่าสัตว์มีกระดูกสันหลังในประเทศไทยที่ถูกคุกคามมีจำนวนกว่า 569 ชนิด โดยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเป็นกลุ่มสัตว์ที่มีอัตราการถูกคุกคามต่อชนิดพันธุ์ที่พบในประเทศไทยมากที่สุด (ตารางที่ 1.2) (Phassaraudomsak & Krishnasamy, 2018; Siriwat, Nekaris, & Nijman, 2019a; Siriwat & Nijman, 2018a; The Sustainable Development Solutions Network, 2021; สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยอันส่งเสริมให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในประเด็นด้านสาเหตุ ความรุนแรง แหล่งที่มา และแนวทางการแก้ไขปัญหาเป็นหนึ่งในเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญของงานวิจัยด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นหนึ่งในข้อมูลที่สามารถสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในการพัฒนาแนวทางการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 1.2 การเปลี่ยนแปลงของค่าดัชนีบัญชีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย
แหล่งที่มา: The Sustainable Development Solutions Network (2021).

ตารางที่ 1.1 จำนวนสัตว์ป่าที่ถูกเสนอขายบนสื่อสังคมออนไลน์ในปี พ.ศ. 2559

ประเภทสัตว์	จำนวนสัตว์	จำนวนโพสต์	จำนวนชนิด
นก	502	268	95
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	516	328	49
สัตว์เลื้อยคลาน	493	164	52
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	10	5	4
รวม	1,521	765	200

แหล่งที่มา: Phassaraudomsak & Krishnasamy (2018).

ตารางที่ 1.2 จำนวนชนิดพันธุ์ของสัตว์มีกระดูกสันหลังที่ถูกคุกคามในประเทศไทย

สัตว์มีกระดูกสันหลัง	ชนิดพันธุ์ในไทย (ชนิด)	ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (ชนิด)	ร้อยละการถูกคุกคาม ต่อชนิดที่พบในไทย
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	345	123	35.65
นก	1,012	171	16.90
สัตว์เลื้อยคลาน	392	49	12.50
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	157	18	11.46
ปลา	2,825	208	7.36
รวม	4,731	569	12.03

แหล่งที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560).

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการก่ออาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย

1.2.2 ศึกษาวิธีการและรูปแบบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย

1.2.3 วิเคราะห์การกระจายเชิงพื้นที่และความชุกของการเกิดอาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

1.2.4 ศึกษาสถานะความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่าที่มีขายอยู่บนสื่อสังคมออนไลน์ตามเกณฑ์การประเมินสถานภาพสัตว์ป่าในระดับสากล

1.2.5 ประเมินความสนใจของตลาดการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยโดยพิจารณาจากข้อมูลการมีส่วนร่วมกับโพสต์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 พื้นที่การศึกษา : กลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก (Facebook Group)

1.3.2 ข้อมูล : โพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดที่ไม่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

1.3.3 กรอบระยะเวลา

1) ข้อมูลโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ จะครอบคลุมโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าที่ถูกโพสต์ขึ้นมาในช่วงมกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2564

2) ข้อมูลสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง จะครอบคลุมผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหน่วยจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในช่วงเมษายน พ.ศ. 2560 ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2565

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบถึงสถานการณ์ของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย รวมถึงรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการหาวิธีป้องกันและยุติการเกิดอาชญากรรมด้านการค้าสัตว์ป่าในอนาคต

1.4.2 เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า ผิดกฎหมาย และสร้างความตระหนักต่อปัญหาการค้าสัตว์ป่าให้แก่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจแก้ปัญหา

1.4.3 เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจพัฒนานโยบายและส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบทบัญญัติทางกฎหมาย ซึ่งเอื้อให้เกิดระบบการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมการค้าสัตว์ป่าที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4.4 เป็นข้อมูลสนับสนุนให้เกิดการวางระบบการป้องกันและเฝ้าระวังการลักลอบล่า สัตว์ป่าทั้งในและนอกพื้นที่คุ้มครอง โดยเฉพาะกับชนิดพันธุ์ที่มีความนิยมในการนำมาเป็นสัตว์เลี้ยง และมีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

1.5 นิยามคำศัพท์

1.5.1 สัตว์ป่าคุ้มครอง หมายถึง สัตว์ป่าทุกชนิดที่ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามบทบัญญัติทางกฎหมายของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

1.5.2 สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อสาธารณะที่เปิดให้บุคคล ทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการสร้าง กระจาย เผยแพร่ข้อมูลหรือสารต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter) และอินสตาแกรม (Instagram) เป็นต้น

1.5.3 โพสต์ (Post) หมายถึง การเผยแพร่หรือการเคลื่อนย้ายข้อมูลประเภทข้อความ ภาพ วิดีโอ หรือสื่ออื่นใด โดยอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นเข้าสู่สื่อสังคมออนไลน์

1.5.4 โพสต์ซื้อ (Buying post) หมายถึง โพสต์ที่มีเนื้อหาของข้อความ ภาพ วิดีโอ หรือ สื่ออื่นใด อันแสดงให้เห็นว่าเป็นการโพสต์ที่มีจุดประสงค์เพื่อการตามหาและต้องการได้สัตว์ป่า ชนิดใดหนึ่งมาซึ่งการครอบครอง

1.5.5 โพสต์ขาย (Selling post) หมายถึง โพสต์ที่มีเนื้อหาของข้อความ ภาพ วิดีโอ หรือ สื่ออื่นใด อันแสดงให้เห็นว่าเป็นการโพสต์ที่มีจุดประสงค์เพื่อต้องการขายสัตว์ป่าชนิดใดหนึ่ง

1.5.6 การมีส่วนร่วมกับโพสต์ (Engagement) หมายถึง ความสนใจที่มีต่อโพสต์ ซึ่งวัดจากจำนวนการกดไลค์ (Like) แชร์ (Share) และการแสดงความคิดเห็น (Comment) ที่เกิดขึ้น ในแต่ละโพสต์

บทที่ 2

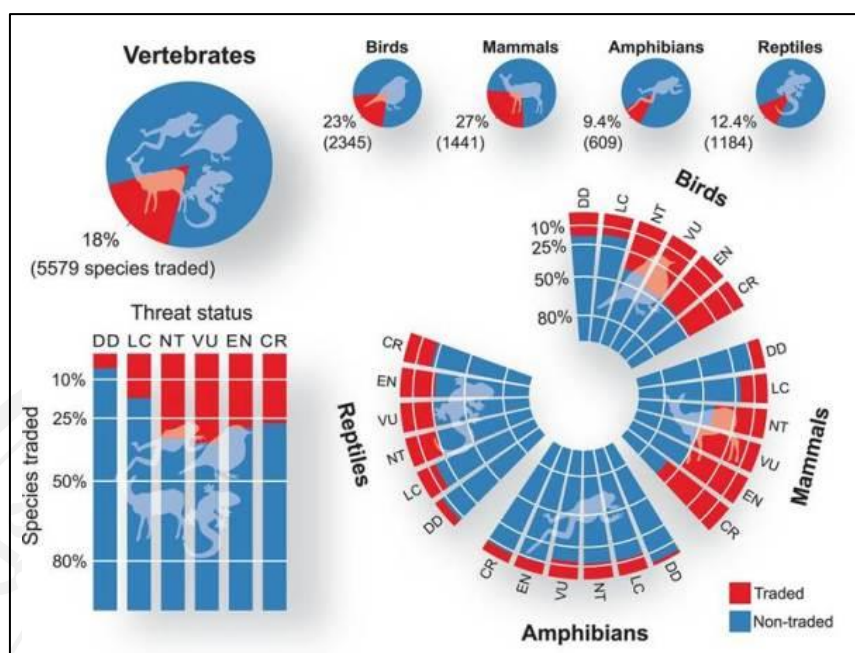
ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้เป็นการติดตามข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย โดยการเก็บข้อมูลการซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าคุ้มครองจากสื่อสังคมออนไลน์ และเพื่อให้เข้าใจถึงบริบทภาพรวมของสถานการณ์และปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย จึงได้มีการทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

2.1.1 การค้าสัตว์ป่าในระดับโลก

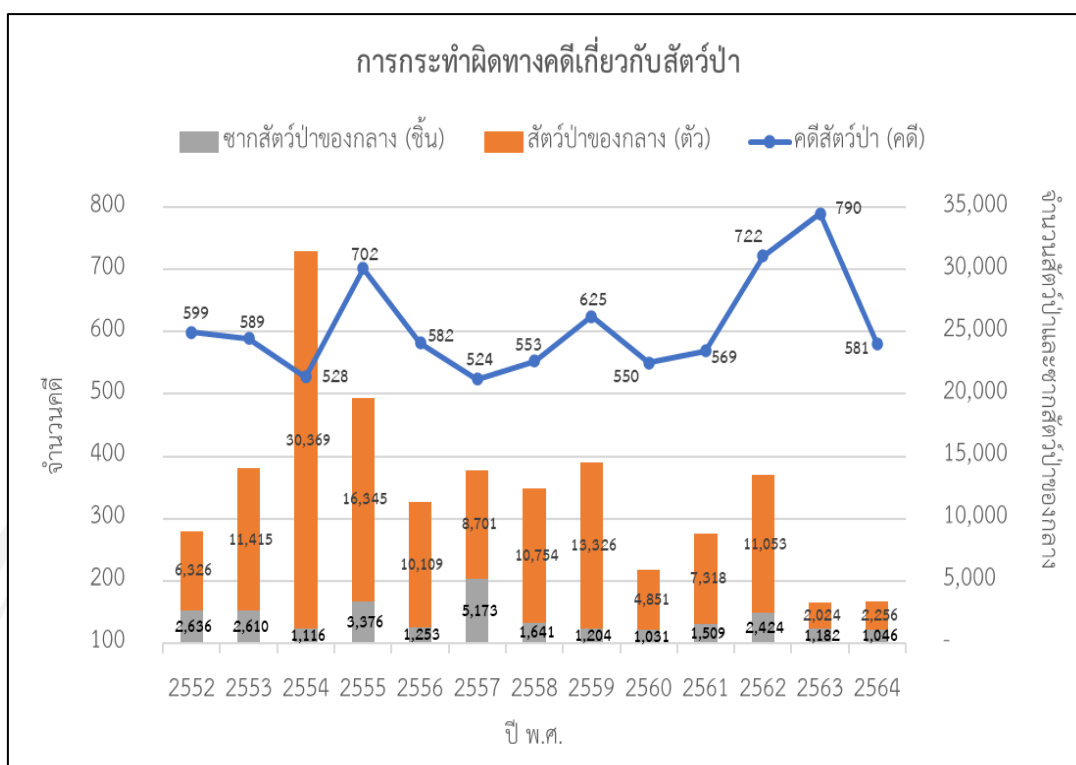
อัตราการเติบโตและขยายตัวของตลาดการค้าสัตว์ป่าทั่วโลกยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยพบว่าตลาดการค้าสัตว์ป่าทั่วโลกมีรายได้หมุนเวียนมากถึง 8,000 - 21,000 ล้านดอลลาร์ ซึ่งเป็นกลไกทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการส่งเสริมความรุนแรงของปัญหาการลดลงของสัตว์ป่าหลากหลายชนิดพันธุ์ และผลักดันให้สัตว์ป่าเหล่านี้เข้าสู่สถานะใกล้สูญพันธุ์และสูญพันธุ์ลงในท้ายที่สุด โดยจากข้อมูลการค้าสัตว์ป่าทั่วโลก พบว่า กลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลังจำนวนกว่า 5,579 ชนิด ถูกนำมาเสนอขายอยู่ในตลาดการค้าสัตว์ป่า ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 1,441 ชนิด กลุ่มสัตว์จำพวกนก 2,345 ชนิด กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน 1,184 ชนิด และกลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 609 ชนิด (ภาพที่ 2.1) โดยได้มีการคาดการณ์ว่าในอนาคตกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลังที่ถูกนำมาเสนอขายในตลาดการค้าสัตว์ป่าจะมีจำนวนความหลากหลายของชนิดพันธุ์ขึ้นไปถึง 8,700 ชนิด โดยสัตว์เหล่านี้อาจถูกนำมาเสนอขายด้วยวัตถุประสงค์และความต้องการที่แตกต่างกันไป เช่น แรดมักเป็นการเสนอขายเฉพาะส่วนของนอ ส่วนลิ้นมักจะถูกนำมาเพื่อแบ่งขายออกเป็นสองส่วน คือ ชิ้นส่วนของเนื้อจะถูกนำมาเสนอขายเพื่อการนำไปประกอบอาหาร ส่วนเกล็ดจะถูกถอดมาเพื่อเสนอขายสำหรับการนำไปใช้ในด้านการแพทย์แผนโบราณ เป็นต้น โดยพบว่าร้อยละ 44 ของจำนวนชนิดพันธุ์สัตว์มีกระดูกสันหลังที่ถูกนำมาเสนอขายอยู่ในตลาดการค้าสัตว์ป่า ถูกนำมาเสนอขายเพื่อการนำไปเป็นสัตว์เลี้ยง (Scheffers et al., 2019)

ภาพที่ 2.1 สัดส่วนชนิดพันธุ์ของสัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีขายในตลาดค้าสัตว์ป่าทั่วโลก แหล่งที่มา: Scheffers et al. (2019).

2.1.2 การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก โดยจากข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่า ประเทศไทยมีการกระทำความผิดทางคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2552 - 2564 ทั้งหมด 7,914 คดี โดยมีการตรวจยึดของกลางประเภทสัตว์ป่ามีชีวิตจำนวน 134,847 ตัว และของกลางประเภทซากสัตว์ป่าจำนวน 26,201 ชิ้น ซึ่งมีแนวโน้มว่าในประเทศไทยจะมีการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าเพิ่มมากขึ้นในอนาคต แม้ว่าปริมาณของกลางประเภทสัตว์ป่ามีชีวิตจะมีแนวโน้มลดลงก็ตาม (ภาพที่ 2.2) โดยข้อมูลด้านประเภทของสัตว์ป่าที่มีอัตราการลักลอบค้าสูง ได้แก่ นก ลิ่น เต่า งู ตะกวด และจระเข้ เป็นต้น (Buabudhara, 2019; กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2565)

ภาพที่ 2.2 ข้อมูลการกระทำผิดทางคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าในปี พ.ศ. 2552 - 2564
แหล่งที่มา: ดัดแปลงจากข้อมูลของ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2565).

2.2 วัตถุประสงค์ของการลักลอบค้าสัตว์ป่า

ระบบนิเวศในธรรมชาติจะมีกลไกการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยท้ายที่สุดกลไกทางธรรมชาติจะผลักดันให้ระบบเข้าสู่ภาวะสมดุล แต่ในปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์ การขยายตัวของเศรษฐกิจ และการพัฒนาของระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นการแทรกแซงกลไกในธรรมชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ระบบนิเวศในหลายพื้นที่สูญเสียกลไกการปรับตัวสู่ภาวะสมดุลนี้ไป จึงได้เกิดแนวคิดที่ว่าโลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ที่เรียกว่า ยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) ซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตหลักที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศทั่วโลก สัตว์ป่าเป็นหนึ่งในกลุ่มของสิ่งมีชีวิตที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยการลักลอบค้าสัตว์ป่าหนึ่งในภัยคุกคามที่สำคัญอันส่งผลต่อการลดลงของประชากรสัตว์ป่า ซึ่งอาจมีวัตถุประสงค์ของการลักลอบค้าสัตว์ป่าดังต่อไปนี้ (Steffen, Crutzen, & McNeill, 2008)

2.2.1 อาหารและยารักษาโรคจากสัตว์ป่า

วัฒนธรรมการล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมาปรุงยาและประกอบอาหารยังคงพบได้ในหลายประเทศ เช่น ดินแดนกวมของสหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมการกินค้างคาวเป็นอาหาร โดยค้างคาวแม่ไก่จำนวนมากจะถูกล่าเพื่อนำไปประกอบเป็นอาหาร ซึ่งสามารถขายได้ในราคาจานละประมาณ 700 บาท (ภาพที่ 2.3) หรือแม้กระทั่งในตำราเรียนของวิชาการแพทย์แผนจีนที่ถูกตีพิมพ์ออกมา ยังคงมีการกล่าวถึงสรรพคุณของยารักษาโรคที่ทำมาจากชิ้นส่วนของสัตว์ป่า เช่น กระดุกเสื่อ, นอแรด, อวัยวะเพศหมี และน้ำดีงู เป็นต้น (Mildenstein & Jong, 2011; Zhang, Hua, & Sun, 2008)

ภาพที่ 2.3 การค้าขายค้างคาวของตลาดชุมชนในประเทศอินโดนีเซีย
แหล่งที่มา: Mildenstein & Jong (2011).

2.2.2 เครื่องแต่งกายจากสัตว์ป่า

หนังสัตว์และขนสัตว์มักถูกนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มปกป้องร่างกายจากสภาพอากาศที่หนาวเย็น นอกจากนี้เครื่องแต่งกายจากสัตว์ยังเชื่อมโยงกับภาพลักษณ์และความเชื่อที่ว่าเสื้อผ้าเหล่านี้จะช่วยส่งผ่านให้เกิดพลังงานความแข็งแกร่งจากตัวสัตว์มายังผู้สวมใส่ด้วย โดยหนึ่งในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเชื่อของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศอินโดนีเซียได้แสดงออกผ่านทางการใช้อวัยวะจากสัตว์ป่ามาเพื่อประดิษฐ์และรวบรวมเข้ากับเครื่องแต่งกายประจำเผ่า (ภาพที่ 2.4) (Arobaya, Iyai, Koibur, Kayadoe, & Pattiselanno, 2022; Gibson, 1999)

ภาพที่ 2.4 เครื่องแต่งกายจากสัตว์ป่าของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศอินโดนีเซีย แหล่งที่มา: Arobaya et al. (2022).

2.2.3 อวัยวะสัตว์ป่ากับการตอบสนองต่อความเชื่อของมนุษย์

ความเชื่อเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมของมนุษย์ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในโบราณกาลซึ่งอาจจะยังมีความเจริญทางด้านวิชาการน้อย ส่งผลให้เกิดความเชื่อและความศรัทธาต่อวัตถุสิ่งของในมุมมองที่ต่างกันไปตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ อย่างเช่นในวัฒนธรรมของชาวจีนมีความเชื่อว่าการครอบครองงาช้างจะสามารถนำโชคลาภและความโชคดีมาให้แก่ผู้ที่ครอบครองงาช้าง ส่วนในประเทศไทยยังคงมีความเชื่อเช่นเดียวกับชาวจีน ในมุมมองของการครอบครองหนังเสือ เขี้ยวเสือ หรือเล็บเสือว่าจะทำให้ตนมีพลังอำนาจเฉกเช่นเดียวกับเสือที่เป็นสัตว์ป่าซึ่งมีความดุร้าย และส่งเสริมให้ผู้ครอบครองมีอำนาจบารมีเป็นที่น่าเกรงขาม (ภาพที่ 2.5) (Gao & Clark, 2014; Sanpinit, 2022; Verheij, 2019)

ภาพที่ 2.5 เครื่องรางจากเขี้ยวเสือจากภัวที่พบในซองพัสดุที่ประเทศจีน แหล่งที่มา: Verheij (2019).

2.2.4 สัตว์ป่าที่ถูกนำมาเป็นสัตว์เลี้ยง

ภัยคุกคามที่มาในอีกรูปแบบหนึ่งของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า คือ ความนิยมของกลุ่มคนชอบเลี้ยงสัตว์ป่า โดยการนำสัตว์ป่ามาเป็นสัตว์เลี้ยงเป็นการสนับสนุนให้เกิดการล่าหรือลักลอบนำสัตว์ป่าออกมาเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์เพื่อนำไปขาย ทั้งนี้อาจเกิดจากความชอบส่วนบุคคลหรือการมีสื่อต่าง ๆ มาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความต้องการได้มาซึ่งสัตว์เหล่านั้น โดยในประเทศไทย สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นที่นิยมเลี้ยงและมักถูกนำมาเสนอขายในสื่อสังคมออนไลน์ คือ นากเล็กเล็บสั้น (*Aonyx cinerea*) และ นางอาย (*Nycticebus coucang*) (Bergman et al., 2022; Morcatty, Feddema, Nekaris, & Nijman, 2021; Phassaraudomsak & Krishnasamy, 2018; Siriwat et al., 2019a; Siriwat & Nijman, 2018a)

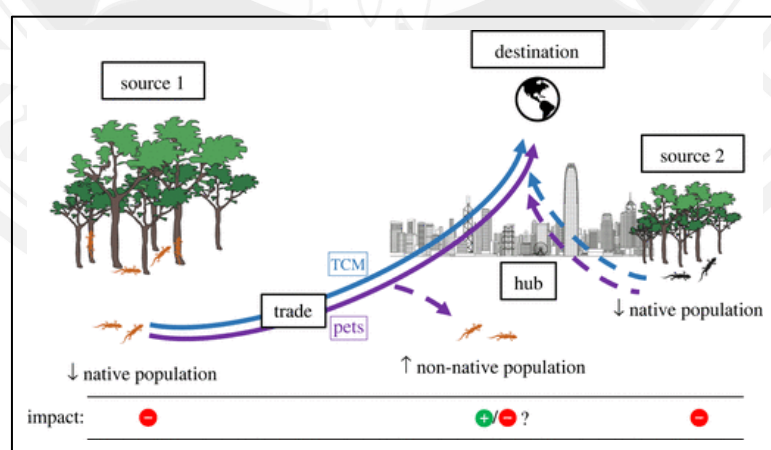
ภาพที่ 2.6 นางอายและนากเล็กเล็บสั้นที่ถูกนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์ แหล่งที่มา: Phassaraudomsak & Krishnasamy (2018).

2.3 ผลกระทบจากปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า

ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกที่สำคัญซึ่งเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืนจนเกินขีดจำกัดของระบบนิเวศ จึงส่งผลให้กลายเป็นภัยคุกคามหลักที่ขับเคลื่อนสู่วิกฤตการณ์สูญพันธุ์ทั่วโลก การทบทวนประเด็นเนื้อหาในด้านผลกระทบจากปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าทำให้เข้าใจถึงที่มาและความสำคัญของปัญหารวมถึงผลกระทบของปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในเวลาอันใกล้

2.3.1 สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นต้นต่อสำคัญของผลกระทบด้านการลดลงของประชากรสัตว์ป่าและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยลักลอบค้าสัตว์ป่าอาจส่งเสริมให้เกิดการลดลงของประชากรสัตว์ป่าชนิดพันธุ์ดั้งเดิมและการเพิ่มขึ้นของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น หรือแม้กระทั่งการเกิดการกลายพันธุ์ทางพันธุกรรมได้ เช่น ในประเทศฮ่องกงมีการนำเข้าตุ๊กแกบ้าน (*Gekko gecko*) เพื่อขายในตลาดสัตว์เลี้ยงและใช้ในการแพทย์แผนจีน ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีการซื้อขายกันมากที่สุดในโลก ทั้งนี้พบว่าตุ๊กแกที่นำเข้าเป็นชนิดพันธุ์เดียวกันกับประชากรตุ๊กแกที่ยังคงพบอาศัยอยู่ในป่าของประเทศฮ่องกง โดยมีข้อมูลที่บ่งชี้ว่าการนำเข้าตุ๊กแกซึ่งนำไปเป็นสัตว์เลี้ยงหรือการนำเข้าโดยที่ยังมีชีวิตอยู่อาจนำไปสู่การผสมพันธุ์กันระหว่างประชากรจากสายวิวัฒนาการที่ต่างแหล่งที่มา ซึ่งยังไม่สามารถบอกได้ว่าในระยะยาวอาจเป็นผลดีหรือผลเสียต่อระบบนิเวศ (ภาพที่ 2.7) (Dufour et al., 2022; Pires & Moreto, 2016)

ภาพที่ 2.7 ผลกระทบจากการนำเข้าตุ๊กแกเพื่อใช้ในการแพทย์แผนจีนและการเป็นสัตว์เลี้ยง แหล่งที่มา: Dufour et al. (2022).

2.3.2 การขาดความสมดุลของระบบนิเวศ

สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม การนำสิ่งมีชีวิตบางชนิดออกมาจากแหล่งที่อยู่อาศัยเดิม อาจเป็นผลให้ระบบนิเวศในพื้นที่นั้นเกิดปัญหาด้านการขาดสมดุลของระบบนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสิ่งมีชีวิตหลัก (Keystone species) ซึ่งเปรียบเสมือนกุญแจที่เป็นตัวกำหนดกลไกการทำงานที่สำคัญของระบบนิเวศ เมื่อระบบนิเวศหนึ่งขาดความสมดุลแล้ว สภาพแวดล้อมโดยรอบระบบนิเวศนั้นจะเริ่มได้รับผลกระทบและมีการเปลี่ยนแปลงไปจนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศอื่นในบริเวณใกล้เคียง โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้อาจส่งผลกระทบเป็นทอด ๆ และขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ จนอาจเกิดการผันแปรไปอย่างคาดไม่ถึง (Buabudhara, 2019; Trail, 2009)

2.3.3 การระบาดของโรคจากสัตว์สู่คน

โรคจากสัตว์สู่คนมีบทบาทสำคัญต่อสุขภาพมนุษย์และสัตว์เป็นอย่างมาก トラบไคทีมนุชยยังมีการคลุกคลีกับสัตว์ นั้นหมายถึงความเสี่ยงต่อการได้รับหรือแลกเปลี่ยนเชื้อก่อโรคระหว่างมนุษย์และสัตว์ยังคงมีอยู่ตลอดเวลา โดยกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการลักลอบค้าสัตว์ป่าส่วนใหญ่มักเป็นข้อบังคับที่กำหนดไว้เพื่อการห้ามไม่ให้เกิดการค้าขายหรือการแลกเปลี่ยนสัตว์ป่า จึงไม่มีกลไกด้านการควบคุมมาตรฐานของระบบสุขภาพลักษณะของสภาพแวดล้อมและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ อีกทั้งปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่ายังเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้มนุษย์และสัตว์อยู่ใกล้กันมากขึ้น รวมถึงส่งผลให้เกิดการซ้อนทับกันของแหล่งที่อยู่อาศัยของมนุษย์ ปศุสัตว์ และสัตว์ป่า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดการระบาดของโรคสัตว์สู่คน (Bezerra-Santos, Mendoza-Roldan, Thompson, Dantas-Torres, & Otranto, 2021; Borzée et al., 2020; Perera, 2020)

2.4 สื่อสังคมออนไลน์

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า มีความเกี่ยวข้องและปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งโดยสภาพธรรมชาติมนุษย์ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระตามลำพังแต่เพียงผู้เดียวได้ จึงต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อนขนาดเล็กและเกิดการรวมกลุ่มเข้าด้วยกันจนเป็นกลุ่มชนขนาดใหญ่ สังคมจึงเกิดขึ้น โดยในอดีตมนุษย์อาจมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารข้อมูลระหว่างกันด้วยวิธีการที่ไม่ซับซ้อน เช่น การพูดคุยกปากเปล่า แต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมมนุษย์ได้พัฒนาเข้าสู่ยุคของดิจิทัล จึงเริ่มมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทำให้เกิดรูปแบบใหม่ของการสื่อสารข้อมูลขึ้น เช่น การใช้โปรแกรมพูดคุย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น (พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2554)

สื่อสังคมออนไลน์ เป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มของการสื่อสารที่อาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการนำเสนอ กระจาย หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเนื้อหาต่าง ๆ ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ในลักษณะของการเข้าร่วมในเครือข่ายออนไลน์เดียวกัน โดยจากการสำรวจข้อมูลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนของสำนักสถิติแห่งชาติด้านข้อมูลกิจกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยพบว่า คนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นไปเพื่อการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์เป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นสื่อสังคมออนไลน์จึงถือเป็นหนึ่งในปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญซึ่งได้เข้ามามีบทบาทต่อการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน (วราพร คำจับ, 2563; สำนักสถิติแห่งชาติ, 2564)

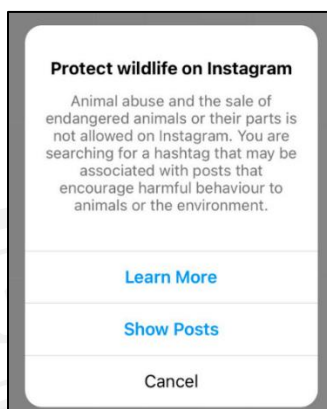
2.4.1 สื่อสังคมออนไลน์กับการส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า

หนึ่งในพลังที่สำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ คือความสามารถในการดึงดูดและโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ได้จากการกระจายข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบของรูปภาพและวิดีโอ (Visual Content) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างมีอิทธิพลต่อผู้รับชม เมื่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนความต้องการของตลาดได้ หากสื่อสังคมออนไลน์สามารถเผยแพร่ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งผลให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบของสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสัตว์และสิ่งแวดล้อม จึงถือเป็นผลดีต่อการส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า ดังเช่นกรณีศึกษาการเผยแพร่วิดีโอการดึงหลอดพลาสติกออกจากจมูกของเต่าทะเล (ภาพที่ 2.8) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งผลให้ผู้รับชมได้เกิดความตระหนักต่อวิกฤตการณ์ขยะพลาสติกในทะเล และสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านปัญหาขยะพลาสติกในทะเล นอกจากนี้ยังมีแพลตฟอร์มของอินสตาแกรม (Instagram) ซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ประเภทหนึ่งที่มีระบบการตรวจจับคำค้นหาโดยจะแสดงหน้าต่างแจ้งเตือนขึ้นมาทันทีเมื่อมีการค้นหาคำเกี่ยวกับการซื้อขายสัตว์ป่า เช่น #rhinohorn เป็นต้น (ภาพที่ 2.9) (Bergman et al., 2022; Masters et al., 2022)

ภาพที่ 2.8 การดึงหลอดพลาสติกออกจากจมูกของเต่าทะเล

แหล่งที่มา: Robinson & Figgner (2015).

ภาพที่ 2.9 หน้าต่างคำเตือนของอินสตาแกรมเมื่อค้นหาคำว่า #rhinohorn แหล่งที่มา: Masters et al. (2022).

2.4.2 บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ต่อปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า

การพัฒนาของระบบเทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่กระจายครอบคลุมในหลากหลายพื้นที่มากขึ้น ทำให้ข้อจำกัดของการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นเรื่องง่ายมากกว่าที่เคยเป็นมา ซึ่งปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าเกิดขึ้นมาจากความต้องการของตลาด และเมื่อตลาดการค้าสัตว์ป่าเข้ามาอยู่ในแพลตฟอร์มของสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงตลาดของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย นั่นคือผู้ขายสามารถโพสต์ข้อมูลสินค้าของตนได้ตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันผู้ซื้อก็สามารถค้นหา เลือกซื้อ หรือแม้กระทั่งแจ้งความต้องการของลักษณะสินค้าให้กับผู้ขายได้โดยตรงและทันที (Real-time communication) ผิดกับในปัจจุบันการสร้างบัญชีผู้ใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ อาจไม่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลส่วนตัวที่เป็นความจริง ทำให้การติดตามข้อมูลและการเข้าจับกุมการก่ออาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นไปได้ยาก จึงเป็นสาเหตุให้ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในปัจจุบันมีแนวโน้มรุนแรงยิ่งขึ้น (Morcatty et al., 2021; Sung & Fong, 2018)

2.5 เกณฑ์การประเมินสถานภาพสัตว์ป่า

การประเมินและการกำหนดสถานภาพของสัตว์ป่า ทำให้เข้าใจถึงระดับการถูกคุกคามและอัตราการเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่าแต่ละชนิดพันธุ์ ซึ่งส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของสัตว์ป่า และกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่าเหล่านั้นขึ้นในแต่ละภาคส่วน โดยการจัดสถานภาพสัตว์ป่าในปัจจุบันอาจประกอบไปด้วยเกณฑ์การประเมินสถานภาพสัตว์ป่า ดังนี้

2.5.1 อนุสัญญาไซเตส

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) เป็นความตกลงในระดับนานาชาติระหว่างรัฐบาลของประเทศหรือรัฐต่างๆ ซึ่งมีการลงนามรับรองจากผู้แทนของประเทศหรือรัฐนั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างข้อจำกัดและกำหนดเงื่อนไขของระเบียบวิธีปฏิบัติในการค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชระหว่างประเทศ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของชนิดพันธุ์เหล่านั้นในธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ประเทศไทยได้ร่วมเป็นหนึ่งในประเทศภาคีของอนุสัญญาไซเตส จึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินมาตรการภายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญาไซเตส ซึ่งกลไกการควบคุมตามอนุสัญญาไซเตสจะอาศัยการควบคุมผ่านทางระบบใบอนุญาต (Permit) และหนังสือรับรอง (Certificate) ซึ่งแบ่งเป็นการนำเข้า (Import), ส่งออก (Export), นำผ่าน (Transit), ส่งกลับออกไป (Re-export) และนำเข้าจากทะเล (Introduction from the Sea) สำหรับชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่อนุสัญญาไซเตสควบคุม จะระบุไว้ในบัญชีหมายเลข 1, 2, และ 3 (Appendix) ของอนุสัญญาโดยได้กำหนดหลักการไว้ว่า (CITES Secretariat, 1973)

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 1 (Appendix I) : สัตว์ป่าหรือพันธุ์พืชที่ห้ามค้าโดยเด็ดขาด เนื่องจากมีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ แต่สามารถเพาะพันธุ์เพื่อการศึกษาวิจัยได้ โดยต้องได้รับการยินยอมจากประเทศที่จะนำเข้าก่อนจึงจะออกใบอนุญาตส่งออกได้ ทั้งนี้ยังคงต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นด้วย

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 2 (Appendix II) : สัตว์ป่าหรือพันธุ์พืชที่อนุญาตให้ค้าได้ เนื่องจากมีสถานภาพที่ยังไม่ใกล้สูญพันธุ์ แต่ต้องมีการควบคุมป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย หรือมีการใช้ทรัพยากรที่มากเกินไปจนส่งผลให้ชนิดพันธุ์นั้นเข้าใกล้การมีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ โดยประเทศที่ส่งออกจะต้องออกหนังสืออนุญาตให้มีการส่งออกและรับรองว่าการส่งออกแต่ละครั้งนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์นั้นในธรรมชาติ

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 3 (Appendix III) : สัตว์ป่าหรือพันธุ์พืชที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศภาคีใดหนึ่งของอนุสัญญาไซเตสแล้ว และต้องการขอความร่วมมือจากประเทศภาคีให้ช่วยควบคุมดูแลการนำเข้าด้วย โดยต้องมีหนังสือรับรองการส่งออกจากประเทศถิ่นกำเนิด

2.5.2 บัญชีแดงไอยูซีเอ็น

การกำหนดสถานภาพของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำเป็นหนังสือแสดงสถานภาพของสิ่งมีชีวิตในประเทศไทยไว้ใน Thailand Red Data โดยแบ่งสิ่งมีชีวิตออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก นก ปลา และพืช ซึ่งได้ทำการประเมินสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตภายในประเทศโดยใช้หลักการตาม IUCN Red List (version 3.1) ของสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature : IUCN) ที่กำหนดเกณฑ์การประเมินสถานภาพสัตว์ป่าออกเป็น 9 ระดับ คือ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

- 1) สูญพันธุ์ (Extinct : EX) คือ ชนิดพันธุ์ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว โดยมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับการตายของชนิดพันธุ์นี้ตัวสุดท้าย
- 2) สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the Wild : EW) เป็นชนิดพันธุ์ที่ไม่มีรายงานว่าพบอาศัยในธรรมชาติ แต่ยังคงหลงเหลืออยู่ในสถานที่กักกัน
- 3) ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered : CR) เป็นชนิดพันธุ์ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการสูญพันธุ์ในพื้นที่ธรรมชาติ
- 4) ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered : EN) เป็นชนิดพันธุ์ที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์จากโลกหรือในพื้นที่ธรรมชาติ หากปัจจัยที่เอื้อโอกาสในการสูญพันธุ์ยังคงดำเนินต่อไป
- 5) มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) เป็นชนิดพันธุ์ที่กำลังอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์จากโลกหรือในพื้นที่ธรรมชาติ หากปัจจัยที่เอื้อโอกาสในการสูญพันธุ์ยังคงดำเนินต่อไป
- 6) ใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) เป็นชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มถูกคุกคามในอนาคตอันใกล้
- 7) เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC) เป็นชนิดพันธุ์ที่ยังไม่ถูกคุกคามและยังพบเห็นได้ทั่วไป
- 8) ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient : DD) เป็นชนิดพันธุ์ที่ยังไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ทางตรงหรือทางอ้อม
- 9) ยังไม่ได้รับการประเมิน (Not Evaluaten : NE) เป็นชนิดพันธุ์ที่ยังไม่ได้รับการประเมินความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

2.6 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์กับการระบุแหล่งที่มาของการลักลอบค้าสัตว์ป่า

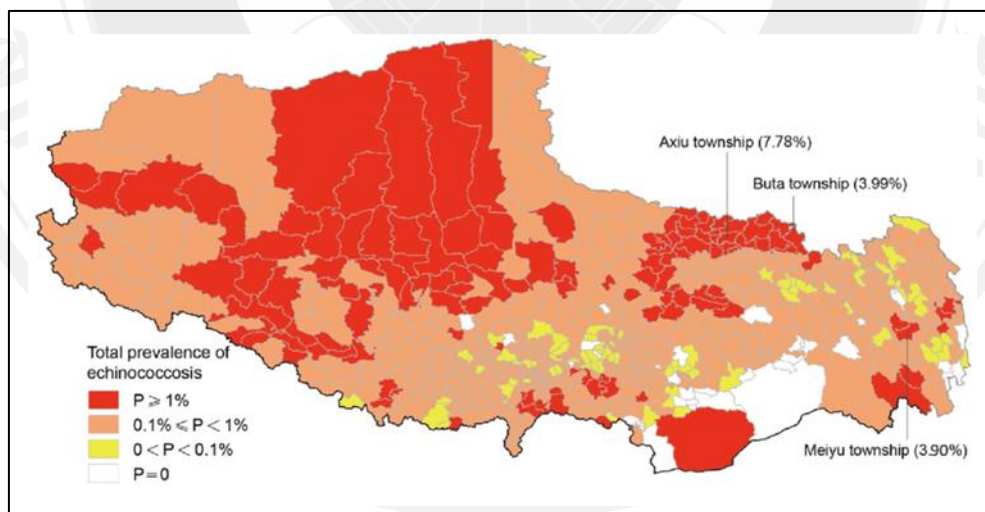
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System หรือ GIS) คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial data) ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศซึ่งมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่ พิกัด ตำแหน่งที่ตั้ง เป็นต้น เปรียบเสมือนนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่สำคัญซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเห็นภาพรวมของข้อมูลเชิงพื้นที่จากชุดข้อมูลของตนเองที่มีอยู่ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จึงมีความสำคัญต่อการนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับงานในหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่ การระบุแหล่งประเทศต้นทางและปลายทางของการค้าสัตว์ป่า (ภาพที่ 2.10) เป็นต้น การวิจัยนี้ได้นำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เข้ามาร่วมประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และแสดงผลการวิจัย เพื่อส่งเสริมให้เห็นถึงปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทยว่าอาจจะยังคงมีการกระจายอยู่ในหลากหลายพื้นที่ และคาดหวังให้ข้อมูลดังกล่าวมีส่วนในสนับสนุนการตัดสินใจให้เกิดการหาแนวทางและพัฒนามาตรการด้านการป้องกันควบคุม และแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ทั้งในและนอกพื้นที่ที่พบว่ามีการค้าอาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าขึ้นจากผลการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้โปรแกรม Quantum GIS หรือ QGIS ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับจัดการข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ประเภทหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในประเด็นสำคัญดังนี้ (Flenniken, Stuglik, & Iannone, 2020; Sabi, Muhammed, Zakari, & Khalil, 2015)

ภาพที่ 2.10 แผนที่ระบุแหล่งประเทศต้นทางและปลายทางการค้าลักลอบค่านอแรด
แหล่งที่มา: United Nations Office on Drugs and Crime (2010).

2.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการกระจายเชิงพื้นที่และความชุก

การกระจายเชิงพื้นที่ (Spatial Distribution) เป็นข้อการสังเกตทางภูมิศาสตร์ที่แสดงค่าของข้อมูลปรากฏการณ์หรือลักษณะเฉพาะของข้อมูลนั้นที่เกิดขึ้นในแต่ละตำแหน่งพื้นที่ต่าง ๆ บนโลก ซึ่งค่อนข้างมีประโยชน์ต่อสายงานในหลายแขนงแตกต่างกันไป เช่น ข้อมูลการกระจายของสัตว์ป่า อาจเป็นประโยชน์ต่องานด้านการอนุรักษ์ ข้อมูลการกระจายของโรคอาจเป็นประโยชน์ต่องานด้านระบาดวิทยาและการควบคุมโรค เป็นต้น โดยการแสดงผลของข้อมูลการกระจายเชิงพื้นที่มักมีการนำเสนอร่วมกับจำนวนข้อมูลที่ปรากฏขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ หรืออาจเรียกอีกอย่างว่า ความชุก (Prevalence) ซึ่งโดยทั่วไปอาจถูกนิยามและมักจะใช้ในเชิงการศึกษาทางด้านระบาดวิทยา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ช่วยให้เห็นถึงจำนวนการป่วยด้วยโรค ๆ หนึ่งของประชากร ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ความชุกของโรค Echinococcosis (ภาพที่ 2.11 ภาพที่ 2.11) เป็นต้น ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวทั้งสองนี้เข้ากับการศึกษา โดยจะแสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาหนึ่งของการศึกษาวิจัยได้มีการเกิดอาชญากรรมลึกลอบค้ำสัตว์ป่าผิดกฎหมายในพื้นที่ใดบ้างของประเทศไทย และมีจำนวนหรือความชุกของการกระทำดังกล่าวในแต่ละพื้นที่ที่มากน้อยเพียงใด เพื่อชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ใดของประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการเกิดการลึกลอบค้ำสัตว์ป่าผิดกฎหมายและเหมาะสมต่อการวางแผนเฝ้าระวังและปราบปรามการก่ออาชญากรรมดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Hairong, Xiaoliang, Minghai, Xiangdong, & Lee, 2022; Wang et al., 2022)

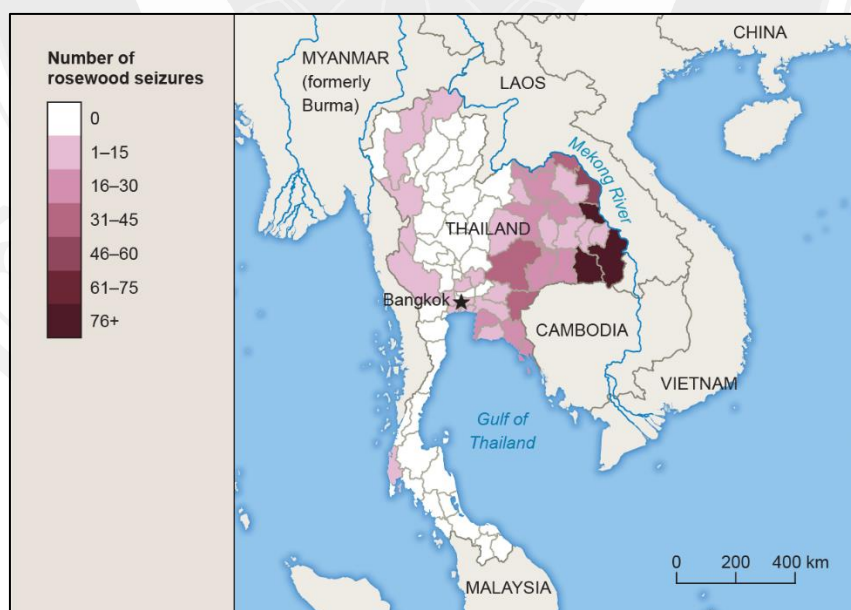

ภาพที่ 2.11 การกระจายเชิงพื้นที่และความชุกของโรค Human Echinococcosis
แหล่งที่มา: Wang et al. (2022).

2.6.2 การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มีอยู่ด้วยกันหลากหลายเทคนิคและวิธีซึ่งอาจขึ้นอยู่กับรูปแบบวิธีการวิเคราะห์และความต้องการสื่อความหมายของผู้ใช้งาน โดยหนึ่งในวิธีการที่ไม่ซับซ้อนคือการกำหนดลักษณะของการแสดงผลลัพธ์ให้กับข้อมูล หรือการใส่สัญลักษณ์ข้อมูล (Symbology) ซึ่งเป็นการปรับแต่งลักษณะของสัญลักษณ์ให้กับข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการจะแสดงผล โดยรูปแบบของการกำหนดสัญลักษณ์ให้กับข้อมูล เช่น (Graser, 2016)

- 1) Single Symbol : เป็นการกำหนดให้ข้อมูลที่อยู่ในเลเยอร์เดียวกันแสดงผลออกมาให้อยู่ในรูปแบบของสัญลักษณ์หรือสีใดหนึ่งซึ่งเป็นแบบเดียวกันทั้งชั้นข้อมูล
- 2) Categorized : เป็นการกำหนดให้ข้อมูลที่อยู่ในเลเยอร์เดียวกันแสดงผลออกมาให้อยู่ในรูปแบบของสัญลักษณ์หรือสีที่มีความแตกต่างกันไปตามประเภทของข้อมูล
- 3) Graduated : เป็นการกำหนดให้ข้อมูลที่อยู่ในเลเยอร์เดียวกันแสดงผลออกมาให้อยู่ในรูปแบบของการไล่ระดับสีตามขนาดของข้อมูล
- 4) Rule-based : เป็นการกำหนดให้ข้อมูลที่อยู่ในเลเยอร์เดียวกันแสดงผลออกมาให้อยู่ในรูปแบบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันไปก็ได้ ซึ่งเป็นการกำหนดสัญลักษณ์ด้วยรูปแบบวิธีการที่ค่อนข้างยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้ใช้งานเนื่องจากจะแสดงผลตามคำสั่งที่ถูกป้อนเข้าไปได้

ภาพที่ 2.12 แผนที่แหล่งจับยึดการลักลอบค้าไม้พยูงในประเทศไทย

แหล่งที่มา: Siriwat & Nijman (2018b).

2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการเก็บข้อมูลเฉพาะโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดที่ไม่มี การอนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ โดยมีข้อบังคับทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยสรุปดังนี้

2.7.1 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเป็นกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์และการคุ้มครองสัตว์ป่า โดยมีข้อบังคับทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สัตว์ป่าคุ้มครองโดยสรุปบางประการดังนี้ (พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า, 2562)

- 1) สัตว์ป่าคุ้มครอง เป็นสัตว์ป่าที่ห้ามล่า ห้ามค้าขาย ห้ามนำเข้าหรือส่งออก ห้ามเพาะพันธุ์ ห้ามครอบครอง ซึ่งการห้ามนี้มีผลรวมถึงไข่และซากของสัตว์ป่านั้นด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตโดยทางราชการ
- 2) ในกรณีที่มีกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อนุญาตให้สามารถเพาะพันธุ์ได้ การเพาะพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะสามารถทำการเพาะพันธุ์ได้
- 3) การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองเพื่อประโยชน์แก่กิจการสวนสัตว์สาธารณะ สามารถทำได้ โดยต้องเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะ
- 4) ห้ามเก็บ ทำอันตราย หรือครอบครองรังของสัตว์ป่าคุ้มครอง ยกเว้นรังของนกแอ่น ซึ่งจะต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตก่อนเช่นกัน
- 5) ในกรณีที่การล่าเป็นการกระทำเพื่อปกป้องตนเอง ป้องกันผู้อื่น ป้องกันทรัพย์สิน หรือเหตุอื่นใดที่เห็นว่าเป็นการกระทำที่ควรแก่เหตุ อาจพิจารณาให้ไม่ต้องรับโทษ

2.7.2 กฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

ตามกฎกระทรวงได้กำหนดให้สัตว์ป่าจำนวน 1,303 ชนิด ที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมาย พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า โดยประกอบไปด้วยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 202 ชนิด (ตารางที่ 2.1) นก 952 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 91 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 12 ชนิด ปลา 14 ชนิด แมลง 20 ชนิด และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง 12 ชนิด โดยมีสัตว์คุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ 8 ชนิด (ตารางที่ 2.2) (กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง, 2546; กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้, 2546)

ตารางที่ 2.1 บัญชีสัตว์คุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
1	กระจงควาย	<i>Tragulus napu</i>
2	กระจงเล็ก	<i>Tragulus javanicus</i>
3	กระต่ายป่า	<i>Lepus pequensis</i>
4	กระทิงหรือเมย	<i>Bos gaurus</i>
5	กระรอกขาว	<i>Callosciurus finlaysoni finlaysoni</i>
6	กระรอกบินแก้มสีแดง	<i>Hylopetes lepidus</i>
7	กระรอกบินแก้มสีเทา	<i>Hylopetes platyurus</i>
8	กระรอกบินเล็กแก้มขาว	<i>Hylopetes phayrei</i>
9	กระรอกบินเล็กเขาสูง	<i>Hylopetes alboniger</i>
10	กระรอกบินสีเขม่า	<i>Pteromyscus pulverulentus</i>
11	กระรอกสามสี	<i>Callosciurus prevostii</i>
12	กระรอกหน้ากระแต	<i>Rhinosciurus laticaudatus</i>
13	กระรอกหางม้าใหญ่	<i>Sundasciurus hippurus</i>
14	กวางป่า	<i>Cervus unicolor</i>
15	ค้างค้ำ	<i>Presbytis femoralis</i>
16	ค้างแวนถิ่นใต้	<i>Presbytis obscurus</i>
17	ค้างแวนถิ่นเหนือ	<i>Presbytis phayrei</i>
18	ค้างหงอก	<i>Presbytis cristata</i>
19	ค้างคาวกินแมลงนิ้วสั้น	<i>Nyctalus noctula</i>
20	ค้างคาวหูช้าง	<i>Cheiromeles torquatus</i>
21	ค้างคาวคุณกิติติ	<i>Craseonycteris thonglongyai</i>
22	ค้างคาวจมูกหลอดทองขาว	<i>Murina leucogaster</i>
23	ค้างคาวจมูกหลอดสีทอง หรือ ค้างคาว จมูกหลอดเล็ก	<i>Murina aurata</i>
24	ค้างคาวจมูกหลอดสีเทา หรือ ค้างคาว จมูกหลอดแดง	<i>Murina tubinaris</i>
25	ค้างคาวจมูกหลอดหยาบ	<i>Murina huttonii</i>
26	ค้างคาวจมูกหลอดหูสั้น	<i>Murina cyclotis</i>

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
27	ค้ำควาดอย	<i>Sphaerias blanfordi</i>
28	ค้ำควาดอยหลังลายขาว	<i>Scotomanes ornatus</i>
29	ค้ำควาท้องสีน้ำตาลสุราษฎร์	<i>Eptesicus demissus</i>
30	ค้ำควาท้องสีน้ำตาลหูหนา	<i>Eptesicus pachyotis</i>
31	ค้ำควาท้องสีน้ำตาลใหญ่	<i>Eptesicus serotinus</i>
32	ค้ำควาปากย่น	<i>Tadarida plicata</i>
33	ค้ำควาปากย่นใหญ่ หรือ ค้ำควาปากย่นหูหนา	<i>Tadarida teniotis</i>
34	ค้ำควาปีกขนใต้	<i>Harpiocephalus harpia</i>
35	ค้ำควาปีกขนเหนือ	<i>Harpiocephalus mordax</i>
36	ค้ำควาปีกจุด	<i>Balionycteris maculata</i>
37	ค้ำควาปีกถุงเคราดำ	<i>Taphozous melanopogon</i>
38	ค้ำควาปีกถุงต่อมคาง	<i>Taphozous longimanus</i>
39	ค้ำควาปีกถุงปลอม	<i>Taphozous saccolaimus</i>
40	ค้ำควาปีกถุงใหญ่	<i>Taphozous theobaldi</i>
41	ค้ำควาปีกพับกลาง	<i>Miniopterus fuscus</i>
42	ค้ำควาปีกพับดำใหญ่	<i>Miniopterus magnater</i>
43	ค้ำควาปีกพับเล็ก	<i>Miniopterus pusillus</i>
44	ค้ำควาปีกพับใหญ่	<i>Miniopterus schreibersii</i>
45	ค้ำควาไผ่หัวแบนเล็ก	<i>Tylonycteris pachypus</i>
46	ค้ำควาไผ่หัวแบนใหญ่	<i>Tylonycteris robustula</i>
47	ค้ำควาเพดานเล็ก	<i>Scotophilus kuhlii</i>
48	ค้ำควาเพดานใหญ่	<i>Scotophilus heathii</i>
49	ค้ำควาพินร่อง	<i>Phoniscus atrox</i>
50	ค้ำควาพินหน้าซ็อนเล็ก	<i>Hesperoptenus blanfordi</i>
51	ค้ำควาพินหน้าซ็อนใหญ่	<i>Hesperoptenus tickelli</i>
52	ค้ำความงกุฎจุมุกยาวเล็ก	<i>Rhinolophus pearsonii</i>
53	ค้ำความงกุฎจุมุกยาวใหญ่	<i>Rhinolophus yunanensis</i>
54	ค้ำความงกุฎจุมุกแหลมเหนือ	<i>Rhinolophus lepidus</i>
55	ค้ำความงกุฎเทาแดง	<i>Rhinolophus affinis</i>

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
56	ค้างคาวมงกุฎปลอมเล็ก	<i>Rhinolophus coelophyllus</i>
57	ค้างคาวมงกุฎปลอมใหญ่	<i>Rhinolophus shameli</i>
58	ค้างคาวมงกุฎมลายู	<i>Rhinolophus malayanus</i>
59	ค้างคาวมงกุฎยอดสั้นเล็ก	<i>Rhinolophus thomasi</i>
60	ค้างคาวมงกุฎยอดสั้นใหญ่	<i>Rhinolophus acuminatus</i>
61	ค้างคาวมงกุฎเล็ก	<i>Rhinolophus pusillus</i>
62	ค้างคาวมงกุฎเลียนมลายูเล็ก	<i>Rhinolophus megaphyllus</i>
63	ค้างคาวมงกุฎเลียนมลายูทางสั้น	<i>Rhinolophus stheno</i>
64	ค้างคาวมงกุฎสามใบพัด	<i>Rhinolophus trifoliatu</i>
65	ค้างคาวมงกุฎหูโตมาร์แชล	<i>Rhinolophus marshalli</i>
66	ค้างคาวมงกุฎหูโตเล็ก	<i>Rhinolophus macrotis</i>
67	ค้างคาวมงกุฎหูโตใหญ่	<i>Rhinolophus paradoxolophus</i>
68	ค้างคาวมงกุฎใหญ่	<i>Rhinolophus luctus</i>
69	ค้างคาวมงกุฎอินเดีย	<i>Rhinolophus rouxii</i>
70	ค้างคาวมือป้อม	<i>Glischropus tylopus</i>
71	ค้างคาวแม่ไก่เกาะ	<i>Pteropus hypomelanus</i>
72	ค้างคาวแม่ไก่นครสวรรค์	<i>Pteropus intermedius</i>
73	ค้างคาวแม่ไก่ป่าฝน	<i>Pteropus vampyrus</i>
74	ค้างคาวแม่ไก่ภาคกลาง	<i>Pteropus lylei</i>
75	ค้างคาวยอดกล้วยป่า	<i>Kerivoula whiteheadi</i>
76	ค้างคาวยอดกล้วยปีกป้อม	<i>Kerivoula papillosa</i>
77	ค้างคาวยอดกล้วยปีกใส	<i>Kerivoula hardwickii</i>
78	ค้างคาวยอดกล้วยผีเสื้อ	<i>Kerivoula picta</i>
79	ค้างคาวยอดกล้วยเล็ก	<i>Kerivoula minuta</i>
80	ค้างคาวลูกหนูกรมหน้าบนเล็ก	<i>Pipistrellus cadornae</i>
81	ค้างคาวลูกหนูจิว	<i>Pipistrellus tenuis</i>
82	ค้างคาวลูกหนูถ้ำ	<i>Pipistrellus pulveratus</i>
83	ค้างคาวลูกหนูบ้าน	<i>Pipistrellus javanicus</i>
84	ค้างคาวลูกหนูสีทอง หรือ ค้างคาวลูกหนูดำเหลือง	<i>Pipistrellus circumdatus</i>

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
85	ค้างคาวลูกหนูอินเดีย	<i>Pipistrellus coromandra</i>
86	ค้างคาวเล็บกูด	<i>Eonycteris spelaea</i>
87	ค้างคาวแวมไพร์แปลงเล็ก	<i>Megaderma spasma</i>
88	ค้างคาวแวมไพร์แปลงใหญ่	<i>Megaderma lyra</i>
89	ค้างคาวสามศร	<i>Aselliscus stoliczkanus</i>
90	ค้างคาวหน้ายักษ์กระบังหน้า	<i>Hipposideros lylei</i>
91	ค้างคาวหน้ายักษ์กุมภกรรณ	<i>Hipposideros turpis</i>
92	ค้างคาวหน้ายักษ์ทศกัณฐ์	<i>Hipposideros armiger</i>
93	ค้างคาวหน้ายักษ์เล็ก	<i>Hipposideros pomona</i>
94	ค้างคาวหน้ายักษ์เล็กจมูกปุ่ม	<i>Hipposideros halophyllus</i>
95	ค้างคาวหน้ายักษ์เล็กดำ หรือ ค้างคาวหน้า ยักษ์สีเขม่า	<i>Hipposideros ater</i>
96	ค้างคาวหน้ายักษ์เล็กสองสี	<i>Hipposideros bicolor</i>
97	ค้างคาวหน้ายักษ์สองหลิบ	<i>Hipposideros galeritus</i>
98	ค้างคาวหน้ายักษ์สามหลิบ	<i>Hipposideros larvatus</i>
99	ค้างคาวหน้ายักษ์สีจาง	<i>Hipposideros cineraceus</i>
100	ค้างคาวหน้ายักษ์หมอนโค้ง	<i>Hipposideros diadema</i>
101	ค้างคาวหน้ายักษ์หมอบูญส่ง	<i>Hipposideros lekaguli</i>
102	ค้างคาวหน้ายาวเล็ก	<i>Macroglossus minimus</i>
103	ค้างคาวหน้ายาวใหญ่	<i>Macroglossus sobrinus</i>
104	ค้างคาวหน้าร่อง	<i>Nycteris tragata</i>
105	ค้างคาวหัวดำ	<i>Chironax melanocephalus</i>
106	ค้างคาวหางโผล่	<i>Emballonura monticola</i>
107	ค้างคาวหางหนู	<i>Rhinopoma microphyllum</i>
108	ค้างคาวหูหนูดอยอ่างขาง	<i>Myotis altarium</i>
109	ค้างคาวหูหนูตีนโตเล็ก	<i>Myotis horsfieldii</i>
110	ค้างคาวหูหนูตีนโตใหญ่	<i>Myotis hasseltii</i>
111	ค้างคาวหูหนูตีนเล็กเขี้ยวยาว	<i>Myotis muricola</i>
112	ค้างคาวหูหนูตีนเล็กเขี้ยวสั้น	<i>Myotis siligorensis</i>
113	ค้างคาวหูหนูพม่า	<i>Myotis montivagus</i>

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
114	ค้างคาวหูหนุมือตีนปุ่ม	<i>Myotis rosseti</i>
115	ค้างคาวหูหนุยักษ์	<i>Myotis chinensis</i>
116	ค้างคาวหูหนูหน้าขน	<i>Myotis annectans</i>
117	ค้างคาวอ้ออ้อ	<i>la io</i>
118	ค้างคาวไอ้แห้ว	<i>Coelops frithii</i>
119	ชะนีดำใหญ่ หรือ ไชแมง	<i>Hylobates syndactylus</i>
120	ชะนีธรรมดา หรือ ชะนีมือขาว	<i>Hylobates lar</i>
121	ชะนีมงกุฏ	<i>Hylobates pileatus</i>
122	ชะนีมือดำ	<i>Hylobates agilis</i>
123	ชะมดเซ็ด หรือ ชะมดเชียง	<i>Viverricula indica</i> หรือ <i>Viverricula malaccensis</i>
124	ชะมดน้ำ หรือ อีเห็นน้ำ	<i>Cynogale bennettii</i>
125	ชะมดแผงสันหางดำ	<i>Viverra megaspila</i>
126	ชะมดแผงหางปล้อง	<i>Viverra zibetha</i>
127	ช้าง	<i>Elephas maximus</i>
128	ทราย หรือ เนื้อทราย หรือ ตามะแน	<i>Axis porcinus</i> หรือ <i>Cervus porcinus</i>
129	นากเล็กเล็บสั้น	<i>Aonyx cinerea</i>
130	นากใหญ่ขนเรียบ	<i>Lutra perspicillata</i>
131	นากใหญ่จุกขน หรือ นากใหญ่หัวปลาดุก	<i>Lutra sumatrana</i>
132	นากใหญ่ธรรมดา	<i>Lutra lutra</i>
133	บ่าง หรือ พุง หรือ พะจง	<i>Cynocephalus variegatus</i>
134	พญากระรอกดำ	<i>Ratufa bicolor</i>
135	พญากระรอกบินสีดำ	<i>Aeromys tephromelas</i>
136	พญากระรอกบินหูขาว	<i>Petaurista alborufus</i>
137	พญากระรอกบินหูดำ	<i>Petaurista elegans</i>
138	พญากระรอกบินหูแดง	<i>Petaurista petaurista</i>
139	พญากระรอกเหลือง	<i>Ratufa affinis</i>
140	พังพอนกินปู	<i>Herpestes urva</i>
141	พังพอนธรรมดา	<i>Herpestes javanicus</i>

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
142	เพียงพอนเล็กสีน้ำตาล	<i>Mustela nudipes</i>
143	เพียงพอนเส้นหลังขาว	<i>Mustela strigidorsa</i>
144	เพียงพอนเหลือง	<i>Mustela sibirica</i>
145	เม่นหางพวง หรือ เม่นขนอ่อน หรือ อีแกะ หรือ ม้อก	<i>Atherurus macrourus</i>
146	เม่นใหญ่	<i>Hystrix brachyura</i>
147	แมวดาว หรือ แมวแกว	<i>Felis bengalensis</i>
148	แมวป่า หรือ เสือกระท่าย	<i>Felis chaus</i>
149	แมวป่าหัวแบน	<i>Felis planiceps</i>
150	ลิงกัง	<i>Macaca nemestrina</i>
151	ลิงลม หรือ นางอาย	<i>Nycticebus coucang</i>
152	ลิงวอก	<i>Macaca mulatta</i>
153	ลิงเสน	<i>Macaca arctoides</i>
154	ลิงแสม	<i>Macaca fascicularis</i>
155	ลิงอ้ายเงี้ยว หรือ ลิงอัสสัม หรือ ลิงภูเขา	<i>Macaca assamensis</i>
156	ลิ่นพันธุ์จีน	<i>Manis pentadactyla</i>
157	ลิ่นพันธุ์มลายู หรือ ลิ่นชวา	<i>Manis javanica</i>
158	โลมากระโดด	<i>Stenella longirostris</i>
159	โลมาแถบ	<i>Stenella coeruleoalba</i>
160	โลมาธรรมดา	<i>Delphinus delphis</i>
161	โลมาปากขวด	<i>Tursiops aduncus</i>
162	โลมาฟราเซอร์	<i>Lagenodelphis hosei</i>
163	โลมาฟันห่าง	<i>Steno bredanensis</i>
164	โลมาลายจุด	<i>Stenella attenuata</i>
165	โลมาหลังโหนก	<i>Sousa chinensis</i>
166	โลมาหัวบาตรหลังเรียบ	<i>Neophocaena phocaenoides</i>
167	โลมาอิรวดี	<i>Orcaella brevirostris</i>
168	วาฬคูเวียร์	<i>Ziphius cavirostris</i>
169	วาฬน้ำร่องครีบสั้น	<i>Globicephala macrorhynchus</i>
170	วาฬบรูด้า	<i>Balaenoptera edeni</i>

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
171	วาฬเพชรฆาต	<i>Orcinus orca</i>
172	วาฬเพชรฆาตดำ	<i>Pseudorca crassidens</i>
173	วาฬเพชรฆาตเล็ก	<i>Feresa attenuata</i>
174	วาฬฟันสองซี่	<i>Mesoplodon ginkgodens</i>
175	วาฬฟิน	<i>Balaenoptera physaius</i>
176	วาฬหัวแดงโม	<i>Peponocephala electra</i>
177	วาฬหัวทุย	<i>Physeter macrocephalus</i>
178	วาฬหัวทุยแคระ	<i>Kogia simus</i>
179	วาฬหัวทุยเล็ก	<i>Kogia breviceps</i>
180	วัวแดง หรือ วัวดำ หรือ วัวเปลาะ	<i>Bos javanicus</i>
181	เสือโคร่ง	<i>Panthera tigris</i>
182	เสือดาว หรือ เสือดำ	<i>Panthera pardus</i>
183	เสือปลา	<i>Felis viverrina</i>
184	เสือไฟ	<i>Felis temminckii</i>
185	เสीलายนเมฆ	<i>Neofelis nebulosa</i>
186	หนูเกาะ	<i>Rattus remotus</i>
187	หนูขนสีเงินเขาหินปูน	<i>Niviventer hinpoon</i>
188	หนูถ้ำ	<i>Leopoldamys neilli</i>
189	หนูไฟเล็บแม่มือแบน	<i>Hapalomys longicaudatus</i>
190	หมาจิ้งจอก	<i>Canis aureus</i>
191	หมาใน หรือ หมาแดง	<i>Cuon alpinus</i>
192	หมาไม้	<i>Martes flavigula</i>
193	หมาหริ่ง	<i>Melogale personata</i>
194	หมีขอ หรือ บินตุรง	<i>Arctictis binturong</i>
195	หมีควาย หรือ หมีดำ	<i>Ursus thibetanus</i>
196	หมีหมา หรือ หมีคน	<i>Ursus malayanus</i>
197	หมูหริ่ง	<i>Arctonyx collaris</i>
198	อีแก้ง หรือ แก้ง หรือ ฟาน	<i>Muntiacus muntjak</i>
199	อีเห็นลายเมฆ หรือ ชะมดแปลงลายแถบ	<i>Prionodon linsang</i>
200	อีเห็นลายเสือ หรือ ชะมดแปลงลายจุด	<i>Prionodon pardicolor</i>

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
201	อีเห็นลายเสือโคร่ง หรือ อีเห็นลายพาด	<i>Hemigalus derbyanus</i>
202	ซ้างแอฟริกา	<i>Loxodonta africana</i>

แหล่งที่มา: กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546.

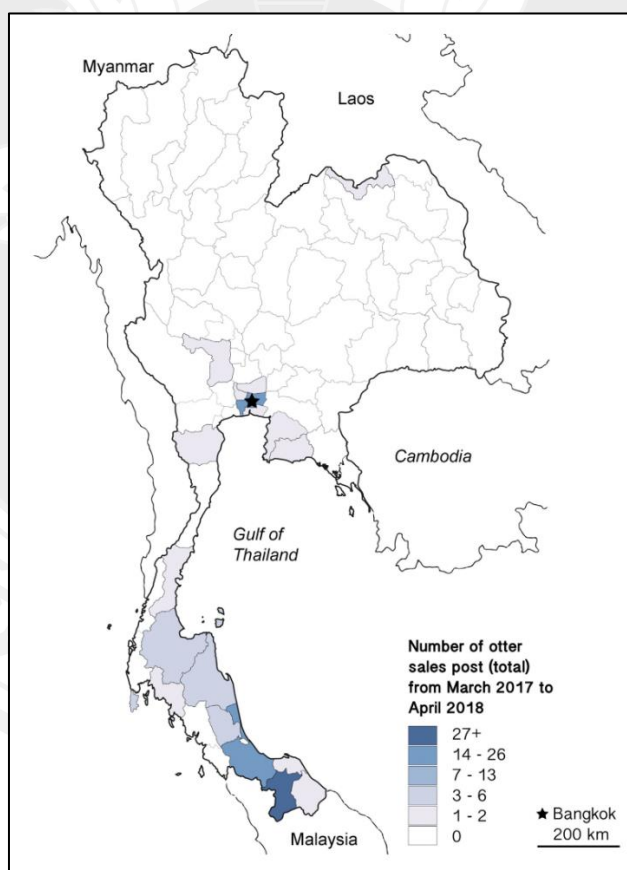
ตารางที่ 2.2 บัญชีสัตว์คุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
1	กระจงเล็ก	<i>Tragulus javanicus</i>
2	กวางป่า	<i>Cervus unicolor</i>
3	ชะมดเซ็ด หรือ ชะมดเชียง	<i>Viverricula indica</i> หรือ <i>Viverricula malaccensis</i>
4	ทราย หรือ เนื้อทราย หรือ ตามะแน	<i>Axis porcinus</i> หรือ <i>Cervus porcinus</i>
5	ลิงกัง	<i>Macaca nemestrina</i>
6	ลิงวอก	<i>Macaca mulatta</i>
7	ลิงแสม	<i>Macaca fascicularis</i>
8	อีแก้ง หรือ แก้ง หรือ ฟาน	<i>Muntiacus muntjak</i>

แหล่งที่มา: กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546.

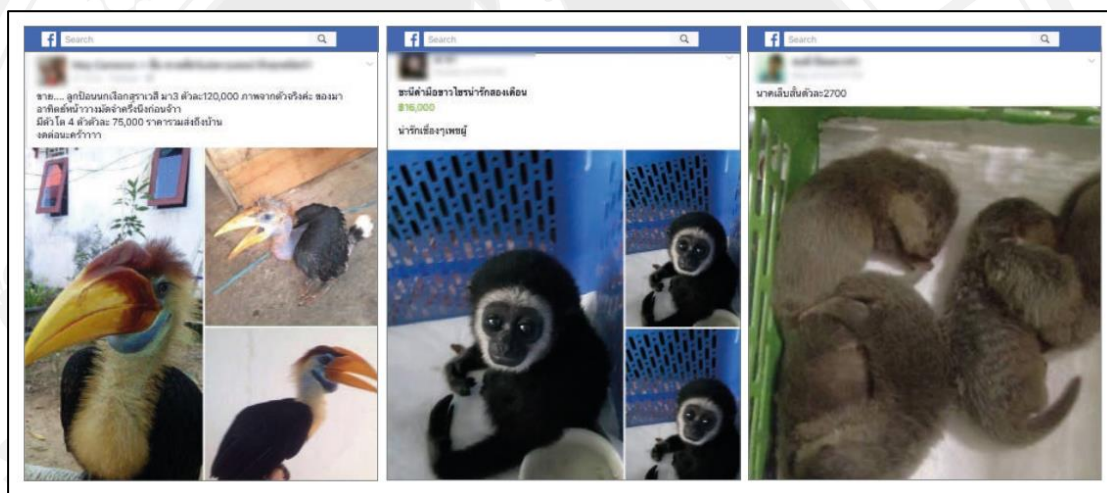
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Siriwat & Nijman (2018a) ศึกษาประเด็นด้านการซื้อขายสัตว์เลี้ยงผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์อันส่งผลต่อการอนุรักษ์นากในประเทศไทย โดยติดตามการโพสต์เพื่อขายนากผ่านทางกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงในเฟซบุ๊กจำนวน 5 กลุ่ม ช่วงเดือนมีนาคม ค.ศ. 2017 ถึง เมษายน ค.ศ. 2018 พบว่า มีการโพสต์ขายนากทั้งหมด 160 โพสต์ โดยแบ่งเป็นการโพสต์ขายนากเล็กเล็บสั้นจาก 57 โพสต์ (127 ตัว) และโพสต์ขายนากใหญ่ขนเรียบ 15 โพสต์ (29 ตัว) ส่วนอีก 88 โพสต์ เป็นนากไม่สามารถระบุชนิดได้เนื่องจากความไม่ชัดเจนของภาพหรือการที่นากอยู่ในระยะแรกเกิดจนทำให้ไม่สามารถระบุชนิดของนากจากภาพถ่ายได้ โดยพบว่าจังหวัดที่มีการโพสต์ขายนากมากที่สุด 3 อันดับ คือ ยะลา สงขลา และกรุงเทพมหานคร ส่วนข้อมูลด้านราคาขายนากต่อตัวอยู่ที่ประมาณ 1,060 - 6,700 บาท (ภาพที่ 2.13)

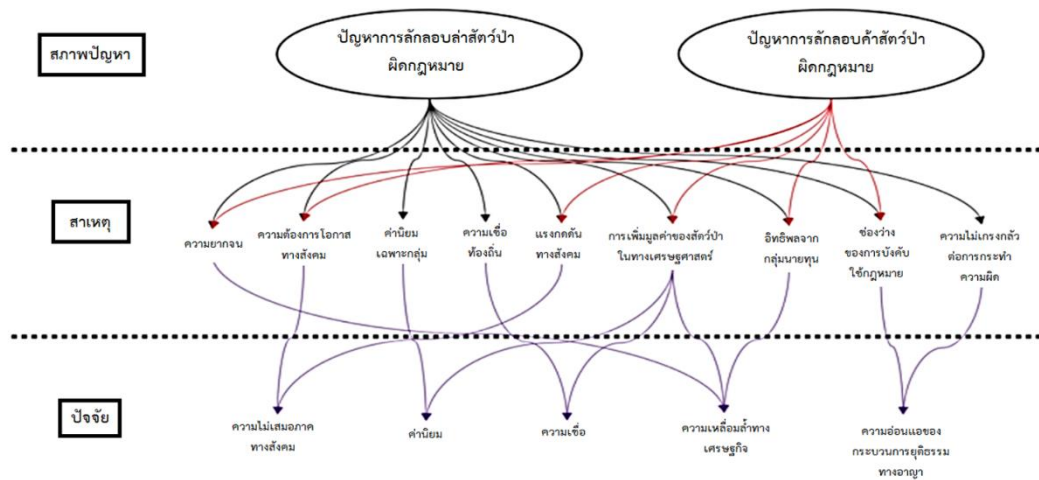
ภาพที่ 2.13 แผนที่การกระจายของข้อมูลการโพสต์ขายนากบนเฟซบุ๊ก
แหล่งที่มา: Siriwat & Nijman (2018a).

Phassaraudomsak & Krishnasamy (2018) ได้ติดตามการซื้อขายสัตว์ในช่วงเดือน มิถุนายนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2016 พบว่ามีสัตว์ทั้งหมด 1521 ตัว จากอย่างน้อย 200 ชนิดพันธุ์ ถูกนำมาเสนอขายโดยการโพสต์ในกลุ่มบนเฟซบุ๊กทั้งหมด 12 กลุ่ม (ภาพที่ 2.14) ซึ่งกลุ่มสัตว์ประเภท สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเป็นกลุ่มที่ถูกนำมาเสนอขายเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดซึ่งรวมได้ทั้งหมด 516 ตัว โดยนางอาย (*Nycticebus coucang*) เป็นชนิดพันธุ์ในกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ถูกพบเสนอขายมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบการเสนอขายชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าบ้างเป็นครั้งคราว เช่น ฟันเสือ หนังเสือ อุ้งตีนหมีควาย เกล็ดตัวลิ้น และปะการัง เป็นต้น โดยจากชนิดพันธุ์ที่ถูกเสนอขายทั้งหมด พบว่า มากกว่า 50% เป็นสัตว์ป่าที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

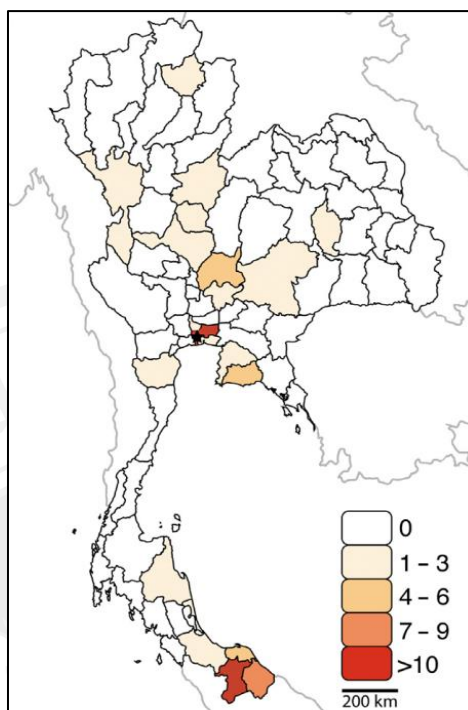
ภาพที่ 2.14 โพสต์การเสนอขายสัตว์ป่าในกลุ่มบนเฟซบุ๊ก
แหล่งที่มา: Phassaraudomsak & Krishnasamy (2018).

Buabudhara (2019) ศึกษามุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมต่อการลักลอบล่าสัตว์ป่า ผิดกฎหมาย โดยเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มนายพราน กลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย และกลุ่มองค์กรอิสระด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า พบว่า ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่า ผิดกฎหมายมีความรุนแรงมากในพื้นที่ป่าภาคตะวันตกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ การลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อการดำรงชีพ การลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อการค้า การลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อการพักผ่อน และการลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อการแข่งขันหรือกีฬา โดยมีสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิด ได้แก่ ความไม่เสมอภาคทางสังคม, ความอ่อนแอของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ, ค่านิยม และความเชื่อ (ภาพที่ 2.15)

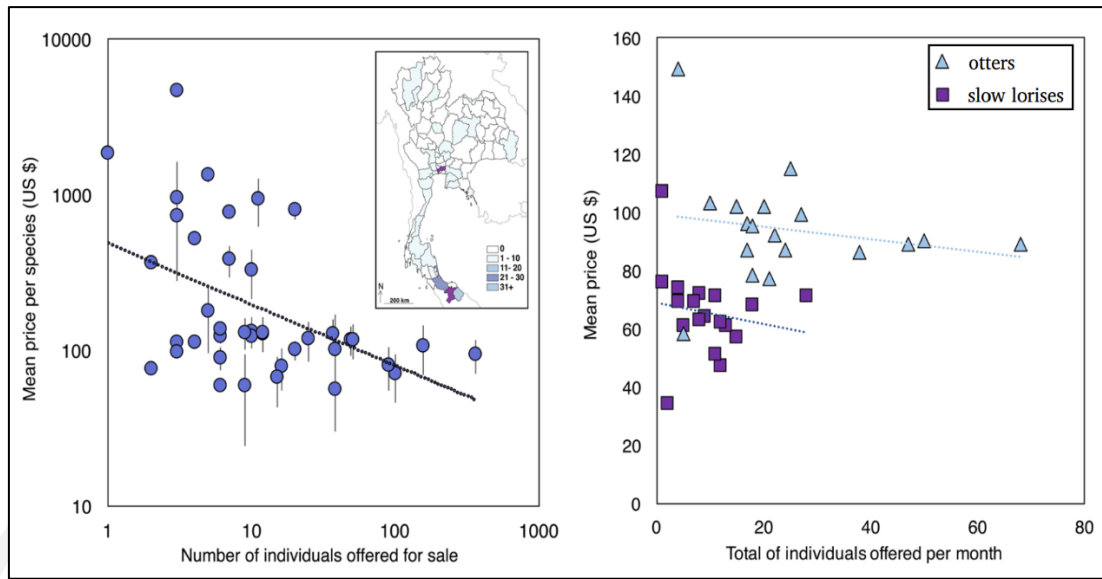
ภาพที่ 2.15 สาเหตุและปัจจัยของปัญหาการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย แหล่งที่มา: Buabudhara (2019).

Siriwat et al. (2019a) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงของผลกระทบจากสื่อภาพยนตร์ Harry Potter ที่มีต่อการซื้อขายสัตว์เลี้ยงกลุ่มนกฮูกในประเทศไทยบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยพบว่าในช่วงเดือน เมษายน ค.ศ. 2017 ถึงมีนาคม ค.ศ. 2019 นกฮูกจำนวนกว่า 311 ตัว จาก 17 ชนิดพันธุ์ ถูกโพสต์เสนอขายจาก 206 โพสต์ ในกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กทั้งหมด 9 กลุ่ม โดยมีแหล่งที่มาของการโพสต์ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพฯ และยะลา (ภาพที่ 2.16) ซึ่งมีราคาขายต่อตัวอยู่ประมาณ 400 - 55,000 บาท ส่วนในด้านผลกระทบจากสื่อภาพยนตร์หรือ Harry Potter effect ยังไม่พบหลักฐานข้อมูลการโพสต์ที่มีการเชื่อมโยงหรือนำเอาข้อมูลสำคัญจากสื่อภาพยนตร์ดังกล่าวมาใช้ในการโฆษณาหรือเสนอขายในโพสต์

ภาพที่ 2.16 แผนที่การกระจายของข้อมูลการโพสต์ขายนกฮูกในประเทศไทย
แหล่งที่มา: Siriwat et al. (2019a).

Siriwat, Nekaris, & Nijman (2019b) ได้ติดตามการโพสต์ซื้อขายสัตว์เลี้ยงในเฟซบุ๊กช่วงเดือนเมษายน ค.ศ. 2017 ถึงกันยายน ค.ศ. 2018 จากกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงทั้งหมด 7 กลุ่ม โดยแต่ละโพสต์จะเก็บเนื้อหาข้อมูล ได้แก่ ชนิดพันธุ์, วันที่โพสต์, สถานะการขาย, จำนวนสัตว์, อายุ, ราคา, แหล่งโพสต์ขาย, วิธีการขนส่ง และวันที่ปิดการขาย ซึ่งพบว่าจาก 761 โพสต์ เป็นการโพสต์เพื่อเสนอขายสัตว์ป่า โดยมีสัตว์ป่าที่ถูกเสนอขายรวมทั้งสิ้น 1,190 ตัว จาก 42 ชนิดพันธุ์ แบ่งเป็นกลุ่มไพรเมต 20 ชนิด และกลุ่มสัตว์กินเนื้อ 22 ชนิด โดยนางอาย (*Nycticebus spp.*) เป็นสัตว์ในกลุ่มไพรเมตที่ถูกโพสต์เสนอขายมากที่สุด (169 ตัว จาก 135 โพสต์) ส่วนกลุ่มสัตว์กินเนื้อที่ถูกโพสต์เสนอขายมากที่สุดคือสัตว์ในวงศ์ Lutrinae หรือ นาก (489 ตัว จาก 225 โพสต์) (ภาพที่ 2.17) โดยเมื่อพิจารณาจากลักษณะของการซื้อขายตามประเด็นด้านข้อบังคับทางกฎหมายในประเทศไทยแล้ว พบว่า เกินกว่าครึ่งของชนิดพันธุ์ที่พบว่ามีการซื้อขายบนเฟซบุ๊กอยู่ในลักษณะการซื้อขยสัตว์ป่าแบบผิดกฎหมายซึ่งเป็นสัตว์ป่าชนิดพันธุ์ดั้งเดิมที่พบในประเทศไทย (ตารางที่ 2.3) ซึ่งหมายความว่ากว่า 64% ของจำนวนโพสต์ทั้งหมดเป็นการลักลอบค้าสัตว์ป่าซึ่งผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

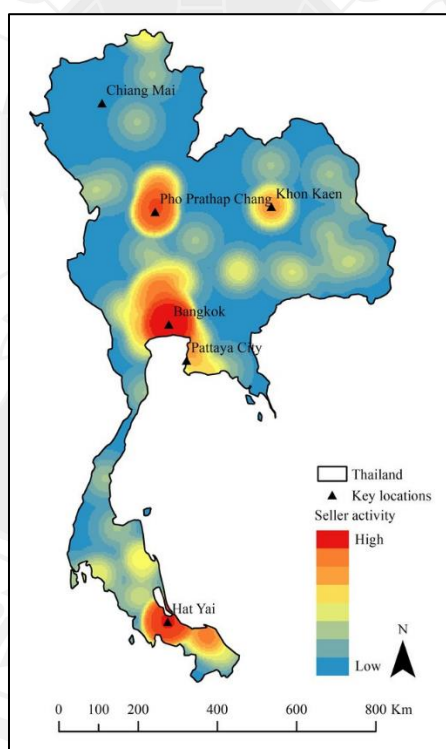
ภาพที่ 2.17 แหล่งการโพสต์ ราคา และจำนวนสัตว์ป่าแต่ละชนิดที่ถูกเสนอขายบนเฟซบุ๊ก แหล่งที่มา: Siriwat et al. (2019b).

ตารางที่ 2.3 ลักษณะการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กตามข้อบังคับทางกฎหมายในประเทศไทย

ลักษณะการซื้อขาย	จำนวนที่พบ (ชนิด)	สัดส่วนจำนวน โพสต์	สัดส่วนจำนวน สัตว์ป่า
ถูกกฎหมาย (ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น)	14	11%	9%
ถูกกฎหมาย (ชนิดพันธุ์ดั้งเดิม)	5	16%	16%
ผิดกฎหมาย (ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น)	2	2%	1%
ผิดกฎหมาย (ชนิดพันธุ์ดั้งเดิม)	21	64%	69%
ไม่สามารถระบุชนิดพันธุ์ได้	-	7%	5%

แหล่งที่มา: Siriwat et al. (2019b).

Panter & White (2020) ได้ติดตามการโพสต์ซื้อขายสัตว์เลี้ยงกลุ่มนกล่าเหยื่อและนกฮูกในเฟซบุ๊กช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2015 ถึงกรกฎาคม ค.ศ. 2019 จากแฟนเพจในเฟซบุ๊ก 8 เพจ และกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยง 3 กลุ่ม พบว่า มีสัตว์กลุ่มนกล่าเหยื่อและนกฮูกกว่า 396 ตัว จาก 28 ชนิด ถูกโพสต์เสนอขายใน 260 โพสต์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มนกล่าเหยื่อ 18 ชนิด และกลุ่มนกฮูก 10 ชนิด ซึ่งจำนวน 86% ของชนิดทั้งหมดที่พบเป็นชนิดพันธุ์ดั้งเดิมที่พบการกระจายอยู่ในประเทศไทยและถูกคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยชนิดที่พบว่ามีโพสต์เสนอขายมากที่สุดในแต่ละกลุ่มคือ เหยี่ยวต่างสี (*Nisaetus cirrhatus*) และนกเค้าจุด (*Athene brama*) ส่วนลักษณะการกระจายและความหนาแน่นของแหล่งการซื้อขายพบมากในบริเวณกรุงเทพฯ, อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสงขลา, อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร และจังหวัดขอนแก่น (ภาพที่ 2.18)

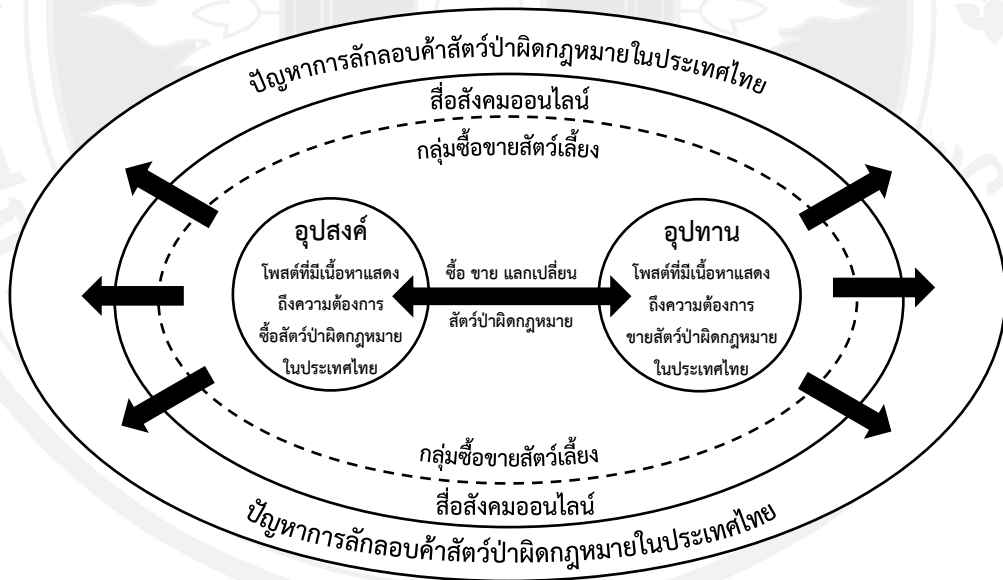
ภาพที่ 2.18 แผนที่ความหนาแน่นเชิงพื้นที่แบบคอร์เนลของแหล่งขายนกล่าเหยื่อในประเทศไทย แหล่งที่มา: Panter & White (2020).

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงองค์ประกอบของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยอันมีสาเหตุและต้นตอมาจากกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางสำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าในปัจจุบัน และอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพที่ 3.1) ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1) ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย

ประเทศไทยมีแนวโน้มว่าจำนวนการก่ออาชญากรรมลักลอบค้าและล่าสัตว์ป่าจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจมีปัจจัยและต้นตอมาจากหลากหลายสาเหตุ การวิจัยนี้เป็นการติดตามข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งเป็นข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่ว่ากิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าผิดกฎหมายยังคงมีปรากฏอยู่ในกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงซึ่งถูกสร้างอยู่ในแพลตฟอร์มของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน และเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยยังคงเกิดขึ้นอยู่และอาจมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (Buabudhara, 2019; Phassaraudomsak & Krishnasamy, 2018)

2) สื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ได้ถูกพัฒนามาเพื่อสนับสนุนการสื่อสาร นำเสนอ กระจาย หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลเนื้อหาต่าง ๆ ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของหลากหลายสาขาอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการทำธุรกิจออนไลน์ ซึ่งหนึ่งในวิธีการรวบรวมเครือข่ายสมาชิกที่มีความต้องการหรือความสนใจในประเด็นหัวข้อใดหนึ่งร่วมกันคือการสร้างกลุ่มสาธารณะหรือกลุ่มส่วนตัวที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้ก่อตั้ง โดยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้คือ กลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงซึ่งเป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมหลักในการโพสต์เพื่อกระจายข้อมูลสินค้าสำหรับสัตว์เลี้ยงหรือตัวสัตว์เลี้ยง เพื่อให้เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (Siriwat et al., 2019a; พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2554; วราพร คำจิบ, 2563)

3) กลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยง

กลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงกลายเป็นสื่อกลางและช่องทางสำคัญสำหรับการติดต่อสื่อสารเพื่อกระจายข้อมูลความต้องการซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าผิดกฎหมาย โดยการสร้างกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงเป็นการรวบรวมเครือข่ายสมาชิกซึ่งมีความต้องการหรือความสนใจในการซื้อขายสัตว์เหมือนกัน จึงเปรียบเสมือนเป็นตลาดซึ่งเป็นแหล่งที่ทำให้อุปสงค์หรือความต้องการซื้อ และอุปทานหรือความต้องการขายมาพบกัน โดยองค์ประกอบทั้งสองจะกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางการตลาดขึ้น คือ การซื้อ การขาย และการแลกเปลี่ยน โดยกระบวนการเหล่านี้จะเติบโตและขยายผลกระทบออกไปส่งผลให้ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (Haysom, 2018; Phassaraudomsak & Krishnasamy, 2018; Siriwat et al., 2019a)

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์

การรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายจากสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มของแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กจำนวน 8 กลุ่ม ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีเกณฑ์การพิจารณาเบื้องต้น คือ เป็นกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 1,000 คนขึ้นไป โดยสามารถค้นหาเจอด้วยคำว่า “สัตว์เลี้ยง”, “สัตว์แปลก”, “สัตว์ป่า”, “สัตว์ต่างถิ่น” และเป็นกลุ่มที่มีลักษณะของกิจกรรมด้านการโพสต์หลักเป็นไปเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ซึ่งมีข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 3.1 โดยรายละเอียดของข้อมูลโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่เก็บจะครอบคลุมเนื้อหาข้อมูลของโพสต์ทั้งหมด ซึ่งได้แก่ บัญชีผู้โพสต์, วันที่โพสต์, แหล่งที่มาของโพสต์, ชนิดโพสต์ (โพสต์ซื้อ / โพสต์ขาย), ชนิดสัตว์, จำนวนสัตว์ที่ขาย, ลิงค์โพสต์, ข้อมูลการตอบรับของโพสต์ (Like, Share, Comment) เป็นต้น โดยการเก็บข้อมูลด้านแหล่งที่มาของโพสต์จะอิงจากข้อมูลจากผู้โพสต์ระบุไว้ในเนื้อหาของโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่า หากไม่มีการระบุจะอิงจากข้อมูลแหล่งที่อยู่อาศัยตามบัญชีเฟซบุ๊กของผู้โพสต์ ส่วนข้อมูลจำนวนสัตว์ที่ถูกโพสต์ขายและการระบุชนิดพันธุ์จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่ายร่วมกับการตรวจสอบตามเนื้อหาที่ระบุไว้ในโพสต์

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่าง (ข้อมูล ณ มกราคม พ.ศ. 2564)

กลุ่มที่	จำนวนสมาชิก (คน)	ระยะเวลาเปิดดำเนินการ	ลักษณะกลุ่ม
1	6,900	7 ปี	กลุ่มสาธารณะ
2	4,800	6 ปี	กลุ่มสาธารณะ
3	2,500	7 ปี	กลุ่มสาธารณะ
4	1,200	8 ปี	กลุ่มสาธารณะ
5	1,400	1 ปี	กลุ่มส่วนตัว
6	8,300	3 ปี	กลุ่มส่วนตัว
7	2,000	1 ปี	กลุ่มส่วนตัว
8	21,000	7 ปี	กลุ่มส่วนตัว

3.2.2 สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย

การติดตามข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย เป็นการสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลอย่างเดียวโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจยังคงมีข้อจำกัดทางด้านการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการและความถูกต้องของเนื้อหาข้อมูลบางส่วนที่อาจทำให้ผลการวิจัยเกิดการคาดเคลื่อนได้ นอกจากนี้ยังขาดข้อมูลเชิงเหตุผลที่จะสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนสำหรับการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้วางรูปแบบการวิจัยให้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย โดยเนื้อหาข้อมูลการสัมภาษณ์จะครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้เข้าใจถึงรูปแบบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งจะไม่กำหนดจำนวนของผู้ให้การสัมภาษณ์ แต่ผู้วิจัยจะเลือกทำการสัมภาษณ์จนกว่าได้ข้อมูลเพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยที่มีสาเหตุและต้นตอมาจากกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงในสื่อสังคมออนไลน์ จึงได้มีกำหนดรูปแบบและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.3.1 รูปแบบและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการติดตามการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย ซึ่งเก็บข้อมูลจากโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าในกลุ่มของแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กที่ถูกโพสต์ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2564 โดยการวิเคราะห์รูปแบบและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในระยะ 1 ปี จะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงกราฟ (Graphical Analysis) เพื่อให้เข้าใจถึงการก่ออาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา และจะประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการและรูปแบบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเป็นช่องทางในการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย

3.3.2 ความชุกและการกระจายเชิงพื้นที่

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ร่วมกับฐานข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่า เป็นการส่งเสริมให้เห็นภาพรวมของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย โดยการวิจัยนี้ได้เลือกวิเคราะห์ประเด็นด้านความชุกและการกระจายเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์โดยกำหนดขอบเขตความละเอียดของข้อมูลพื้นที่ให้อยู่ในระดับจังหวัดของประเทศไทย ทั้งนี้จากโพสต์ที่ถูกบันทึกข้อมูลตำแหน่งที่มาว่าเป็น “n/a” จะไม่ถูกนำมารวมกับการแสดงผลจากการวิเคราะห์ด้านความชุกและการกระจายเชิงพื้นที่ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ไม่ระบุแหล่งที่มาจึงไม่สามารถนำวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ การวิเคราะห์และแสดงผลจะใช้โปรแกรม Quantum GIS (QGIS) โดยนำข้อมูล Shapefile ขอบเขตจังหวัดของประเทศไทยมาจากกรมแผนที่ทหาร จากนั้นทำการเพิ่ม Field ของข้อมูลจากการศึกษาลงในตารางข้อมูลของ Shapefile และนำข้อมูลผลการวิจัยทั้งหมดมาใส่ลงในตารางข้อมูล จากนั้นใช้การแสดงผลข้อมูลด้วยวิธีการกำหนด Symbology ของเลเยอร์ให้อยู่ในรูปแบบของ Rule-based และกำหนดคำสั่ง (Expression) ให้แสดงข้อมูลของตัวแปรเชิงพื้นที่และความชุกของข้อมูลที่ต้องการแตกต่างกันไป เช่น การจำนวนโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่า จะป้อนคำสั่งว่า “Selling_post” ≥ 1 and “Selling_post” ≤ 2 หมายถึง เป็นชุดคำสั่งที่กำหนดให้แสดงข้อมูลพื้นที่เฉพาะที่มีข้อมูลจำนวนการโพสต์ขายสัตว์ป่าอยู่ระหว่าง 1-2 โพสต์ เป็นต้น จากนั้นจะกำหนดสีและลักษณะความเข้มของสีตามระดับความชุกของข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณจังหวัดใดของประเทศไทยที่อาจเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงปัญหาอาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าสูงซึ่งควรให้ความสำคัญด้านการหาแนวทางและพัฒนามาตรการการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการค้าสัตว์ผิดกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3.3 สถานภาพของสัตว์ป่า

การประเมินสถานภาพด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า เป็นการจัดระดับความเสี่ยงของสัตว์ป่า โดยเชื่อมโยงกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรในอนาคต เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญในการคงอยู่ของสัตว์ป่าและกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนให้เกิดการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่าที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้เป็นหนึ่งในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดลงของประชากรสัตว์ป่า ซึ่งมีสาเหตุมาจากการนำสัตว์ป่าไปเป็นสัตว์เลี้ยงโดยการลักลอบซื้อขายสัตว์ป่าผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยจึงเลือกการวิเคราะห์ในประเด็นด้านสถานภาพของสัตว์ป่าโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินในระดับสากล ได้แก่ บัญชีแดงไอยูซีเอ็น และอนุสัญญาไซเตส เพื่อให้เข้าใจถึงสถานภาพของสัตว์ป่าที่ถูกลักลอบนำมาซื้อขายในกลุ่มตลาดการค้าสัตว์เลี้ยงบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยว่ามีระดับความเสี่ยงตามเกณฑ์การประเมินในระดับสากลอย่างไร

3.3.4 ความสนใจและความต้องการสัตว์ป่า

การทำความเข้าใจถึงความสนใจและความต้องการของตลาดทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าแนวโน้มของตลาดว่าจะมีทิศทางไปเป็นแบบไหน เช่นเดียวกับการซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายหากเข้าใจว่าสัตว์ป่าชนิดใดเป็นที่สนใจของกลุ่มคนชอบเลี้ยงสัตว์ป่าและมีความต้องการในตลาดการค้าสัตว์ป่าสูง อาจคาดการณ์ได้ถึงความเสี่ยงต่อการลดลงของประชากรจนผลักดันให้เกิดการสูญพันธุ์ได้ ดังนั้นในประเด็นสำคัญด้านความสนใจและความต้องการสัตว์ป่า จึงเป็นหนึ่งในประเด็นสำหรับการวิเคราะห์ที่สำคัญ โดยความสนใจและความต้องการสัตว์ป่าของตลาดการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์จะใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยพิจารณาจากข้อมูลจำนวนโพสต์และการมีส่วนร่วมกับโพสต์ที่เกิดขึ้นในโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าแต่ละชนิด โดยแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาให้อยู่ในรูปแบบของการจัดอันดับ (Ranking) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถบอกได้ว่าสัตว์ป่าชนิดใดเป็นที่นิยมของตลาดการค้าสัตว์ป่าในประเทศไทย และอาจเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญสำหรับงานด้านการอนุรักษ์และสามารถนำไปสนับสนุนการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อการพัฒนาแนวทางการวางแผนการป้องกันและเฝ้าระวังสัตว์ป่าที่มีความต้องการของตลาดสูง

3.4 มาตรการด้านจริยธรรมการวิจัยในคน

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยต้องการทราบถึงรูปแบบและวิธีการของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริง โดยไม่มีกลไกการแทรกแซงจากผู้วิจัยไปเป็นกรอบกำหนดให้เกิดความวิตกกังวล หรือความกดดันต่าง ๆ ที่มีต่อผลให้การกระทำเหล่านั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปกติ แต่เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำซึ่งเป็นความผิดทางอาญา ดังนั้นเพื่อเป็นการเคารพและรับผิดชอบต่อความปลอดภัยด้านข้อมูลความเป็นส่วนตัวของผู้โพสต์และกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงที่เป็นแหล่งเก็บข้อมูล จึงต้องคำนึงถึงประเด็นด้านจริยธรรมการวิจัยในคน โดยได้วางหลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลซึ่งคำนึงถึงความมั่นคงและความปลอดภัยด้านข้อมูลความเป็นส่วนตัวของผู้โพสต์เป็นหลักดังนี้

- 1) การสังเกตการณ์ การเก็บข้อมูล การปรับข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลของการซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายจะไม่ดำเนินการในพื้นที่สาธารณะ โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บไว้ในอุปกรณ์เก็บข้อมูลที่มีความปลอดภัยซึ่งมีระบบการป้องกันการเข้าถึงด้วยรหัสผ่านและไม่เชื่อมโยงกับระบบพื้นที่การจัดเก็บข้อมูลออนไลน์
- 2) ขั้นตอนการสังเกตการณ์ การเก็บข้อมูล และการปรับข้อมูลจะถูกดำเนินการโดยผู้วิจัยในนามของผู้จัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้เพียงผู้เดียวเท่านั้น โดยไม่มีการเปิดเผย

หรือส่งต่อให้บุคคลอื่นใดหากยังไม่ได้ทำการปรับข้อมูลเพื่อป้องกันความปลอดภัยด้านข้อมูล
ความเป็นส่วนตัวของผู้โพสต์

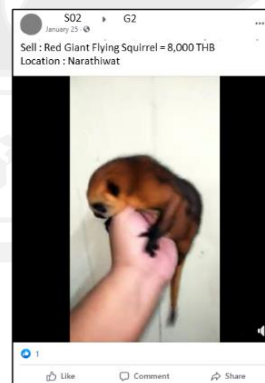
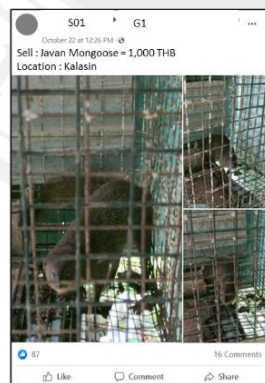
3) เมื่อครบกำหนดตามกรอบระยะเวลาการเก็บข้อมูล รายชื่อบัญชีผู้โพสต์และ
ชื่อกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงที่เป็นแหล่งเก็บข้อมูลจะถูกแปลงข้อมูลให้เป็นรหัสเฉพาะ
ซึ่งประกอบไปด้วยอักษรภาษาอังกฤษและตัวเลขแทนข้อมูลจริง ส่วนข้อมูลลิงค์ที่เชื่อมโยงไป
ยังโพสต์จริงจะถูกลบออกทั้งหมด

4) ภาพของการโพสต์เพื่อซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายจะถูกนำมาปรับข้อมูล
เพื่อป้องกันการสืบค้นหาและนำไปยังโพสต์จริง โดยมีข้อมูลเนื้อหาที่จะแก้ไขในภาพ
ของแต่ละโพสต์ ได้แก่ รูปโปรไฟล์ ชื่อบัญชีผู้โพสต์ ชื่อกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยง และเนื้อหา
ของโพสต์ รวมถึงการปรับแต่งภาพในกรณีที่มีภาพของบุคคล ทะเบียนรถ หรือข้อมูลอื่นใด
ที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้โพสต์ได้

5) หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเผยแพร่ผลการวิจัยแล้วจะทำลายฐานข้อมูล
และหลักฐานที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงตัวผู้โพสต์รวมถึงกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงที่
ทำการศึกษาทั้งหมดทันที

รหัส ตัวอย่าง	วันโพสต์	กลุ่ม	ผู้โพสต์	สถานที่ โพสต์	ชนิดโพสต์	ชนิดสัตว์	จำนวน สัตว์ที่ขาย	ราคา บาท/ตัว	โลด	แชร์	คอม เมนต์	ข้อมูล อื่น ๆ	ลิงค์
G1_01	22 ต.ค. 64	กลุ่มขายสัตว์ ก	นาย ก	กาฬสินธุ์	โพสต์ขาย	<i>H. javanicus</i>	1	1,000	3	0	3		Link 1
G2_01	25 ม.ค. 64	กลุ่มขายสัตว์ ข	นาย ข	นราธิวาส	โพสต์ขาย	<i>P. petaurista</i>	1	8,000	10	0	5		Link 2

รหัส ตัวอย่าง	วันโพสต์	กลุ่ม	ผู้โพสต์	สถานที่ โพสต์	ชนิดโพสต์	ชนิดสัตว์	จำนวน สัตว์ที่ขาย	ราคา บาท/ตัว	โลด	แชร์	คอม เมนต์	ข้อมูล อื่น ๆ	ลิงค์
G1_01	22 ต.ค. 64	G1	S01	กาฬสินธุ์	โพสต์ขาย	<i>H. javanicus</i>	1	1,000	87	0	16		-
G2_01	25 ม.ค. 64	G2	S02	นราธิวาส	โพสต์ขาย	<i>P. petaurista</i>	1	8,000	1	0	0		-

ภาพที่ 3.2 รูปแบบการปรับข้อมูลเพื่อป้องกันความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของผู้โพสต์

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาในหัวข้อเรื่อง การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย เป็นการศึกษาเชิงสังเกต (Observation Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโพสต์การซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าคุ้มครองภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก โดยได้มีการนำข้อมูลของผลการศึกษาวิจัยบางส่วนมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทภาพรวมของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย โดยผลการศึกษาสามารถแบ่งเนื้อหาการพรรณนาออกเป็น 6 ประเด็นดังนี้

4.1 การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์

จากการติดตามข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กทั้ง 8 กลุ่ม ตลอดระยะเวลา 1 ปี พบว่า มีการโพสต์เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าทั้งหมด 248 โพสต์ (ตารางที่ 4.1) โดยแบ่งเป็นโพสต์เพื่อการเสนอขายสัตว์ป่า 192 โพสต์ (77.6%) จาก 26 บัญชีผู้ใช้งาน (32.5%) และโพสต์เพื่อต้องการหาซื้อสัตว์ป่า 56 โพสต์ (22.4%) จาก 54 บัญชีผู้ใช้งาน (67.5%) โดยมีอัตราการเติบโตของสมาชิกภายในกลุ่มสูงสุดอยู่ที่ 53% คือ กลุ่มที่ 5 ซึ่งมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก 1,400 คน เป็น 3,000 คน ในระยะเวลา 1 ปี โดยในระหว่างการติดตามและเก็บข้อมูลพบว่ามีจำนวนกลุ่มที่ติดตาม 3 จาก 8 กลุ่มถูกระงับการใช้หรือปิดตัวลงไปในช่วงเวลาใกล้เคียงกันโดยไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด ส่วนในด้านความแตกต่างของข้อมูลจำนวนโพสต์ระหว่างกลุ่มสาธารณะกับกลุ่มส่วนตัว พบว่ากลุ่มสาธารณะมีจำนวนโพสต์ทั้งหมด 59 โพสต์ (23.8%) ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มส่วนตัวที่มีจำนวนโพสต์ทั้งหมด 189 โพสต์ (76.2%)

ความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมซึ่งถูกนำมาโพสต์ซื้อขายในกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กมีจำนวนทั้งหมด 13 ชนิด ได้แก่ นากเล็กเล็บสั้น (*Aonyx cinerea*), เม่นหางพวง (*Atherurus macrourus*), หมาจิ้งจอก (*Canis aureus*), แมวดาว (*Felis bengalensis*), อีเห็นลายพาด (*Hemigalus derbyanus*), พังพอนธรรมดา (*Herpestes javanica*), ชะนีมือดำ (*Hylobates agilis*), ชะนีธรรมดา (*Hylobates lar*), เม่นใหญ่ (*Hystrix brachyura*), นางอาย (*Nycticebus coucang*), พญากระรอกบินหูแดง (*Petaurista petaurista*), พญากระรอกเหลือง (*Ratufa affinis*) และพญากระรอกดำ (*Ratufa bicolor*) โดยมีราคาขายสัตว์ต่อตัวในทุกชนิดพันธุ์ที่กล่าวมาอยู่ในช่วง 1,200 - 60,000 บาท มีเพียง 3 ชนิดที่ไม่มีการระบุข้อมูลของราคาขายสัตว์ป่าในโพสต์ คือ ชะนีมือดำ, ชะนีธรรมดา และพญากระรอกเหลือง ส่วนชนิดพันธุ์ที่ถูกโพสต์เพื่อต้องการหาซื้อพบเพียง 3 ชนิด ได้แก่ พังพอนธรรมดา 28 โพสต์, นากเล็กเล็บสั้น 26 โพสต์ และแมวดาว 2 โพสต์

ความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้โพสต์ของการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ากลุ่มผู้โพสต์ที่ต้องการหาซื้อสัตว์ป่าไม่มีการโพสต์เพื่อแสดงความต้องการหาซื้อสัตว์ป่าข้ามระหว่างกลุ่มซื้อขายสัตว์เลี้ยงทั้ง 8 กลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มผู้โพสต์ที่ต้องการขายสัตว์ป่าซึ่งพบว่ามีโพสต์ข้อมูลการขายสัตว์ป่าข้ามระหว่างกลุ่มและยังมีพฤติกรรมการโพสต์ข้อมูลเดิมซ้ำ โดยเป็นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การโพสต์ข้อมูลเดิมซ้ำแต่ถูกโพสต์ในกลุ่มที่ต่างกัน และการโพสต์ข้อมูลเดิมซ้ำลงในกลุ่มเดิม ซึ่งทั้งสองกรณีมักมีช่วงระยะเวลาในการโพสต์ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ไม่พบการซ้อนทับกันของข้อมูลบัญชีผู้โพสต์ซื้อและบัญชีผู้โพสต์ขาย โดยกลุ่มของผู้โพสต์ขายสัตว์ป่าไม่มีการโพสต์เพื่อต้องการหาซื้อสัตว์ป่า และกลุ่มของผู้โพสต์ที่ต้องการหาซื้อสัตว์ป่าไม่มีการโพสต์เพื่อต้องการขายสัตว์ป่าเช่นกัน ส่วนในด้านความแตกต่างของลักษณะบัญชีผู้ใช้งาน พบว่า 49 จาก 54 บัญชีผู้โพสต์ซื้อ (91%) และ 4 จาก 26 บัญชีผู้โพสต์ขาย (15%) เป็นบัญชีที่มีลักษณะการใช้งานคล้ายกับบัญชีผู้ใช้งานจริง นั่นคือ มีการตั้งชื่อบัญชีในรูปแบบของชื่อนามสกุล และยังคงมีการโพสต์ภาพหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นการแสดงถึงตัวตนของเจ้าของบัญชีผู้ใช้งานนั้นอยู่ โดยพบว่าบัญชีผู้ขายส่วนใหญ่ (85%) มักเป็นบัญชีที่มีลักษณะการใช้งานคล้ายกับบัญชีปลอม นั่นคือ ไม่ค่อยมีการโพสต์ข้อมูลที่สามารถตรวจสอบไปถึงตัวตนเจ้าของบัญชีได้ เช่น การใช้ภาพโปรไฟล์ที่เป็นการ์ตูน การตั้งชื่อบัญชีด้วยคำอื่น ๆ แทนการใช้ชื่อนามสกุลจริง เป็นต้น

เมื่อพิจารณาลักษณะของโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายทั้งหมด 248 โพสต์ พบว่าเป็นโพสต์ที่มีข้อมูลซ้ำกับโพสต์ในกลุ่มอื่น 50 โพสต์ (20.2%), โพสต์ที่มีข้อมูลซ้ำกับโพสต์ในกลุ่มเดิม 15 โพสต์ (6.1%), โพสต์ที่มีข้อมูลแหล่งที่มา 219 โพสต์ (88.3%), โพสต์ที่ระบุข้อมูลราคาขายสัตว์ 181 โพสต์ (72.9%), โพสต์ที่ระบุข้อมูลจำนวนสัตว์ที่ขาย 241 โพสต์ (97.2%), โพสต์ที่ระบุรูปแบบการขนส่ง 17 โพสต์ (6.85%), โพสต์ที่มีการแจ้งว่าเป็นการหลอกลวง 5 โพสต์ (2.0%) และ

ตารางที่ 4.1 การกลั่นกรองคำศัพท์ป่าติดกฎหมายในกลุ่มข้อชายสัตว์เลี้ยงบนแพชุก

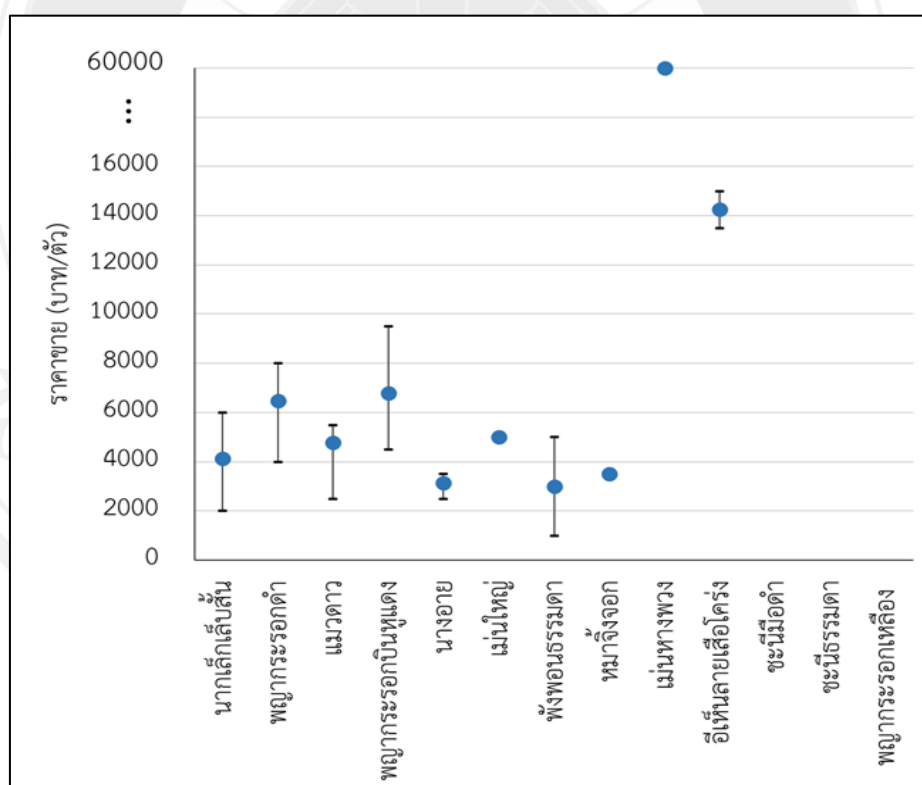
กลุ่มที่	จำนวนสมาชิก (คน)	ระยะเวลาเปิดดำเนินการ	สถานะปัจจุบัน ¹	จำนวนสมาชิก ณ ปัจจุบัน (คน) ¹	อัตราการเติบโตของจำนวนสมาชิก ²	จำนวนโพสต์ (จำนวนผู้โพสต์)		
						โพสต์ชื่อ	โพสต์ขยาย	โพสต์ทั้งหมด
1	6,500	7 ปี	เปิดใช้งาน	7,100	8%	0 (0)	22 (7)	22 (7)
2	4,800	6 ปี	เปิดใช้งาน	5,200	8%	0 (0)	9 (1)	9 (1)
3	2,500	7 ปี	เปิดใช้งาน	3,000	17%	0 (0)	13 (2)	13 (2)
4	1,200	8 ปี	เปิดใช้งาน	1,400	14%	2 (1)	13 (1)	15 (2)
5	1,400	1 ปี	เปิดใช้งาน	3,000	53%	20 (19)	18 (10)	38 (28)
6	8,300	3 ปี	ระงับการใช้งาน	n/a	-	32 (32)	4 (4)	36 (36)
7	2,000	1 ปี	ระงับการใช้งาน	n/a	-	2 (2)	59 (4)	61 (6)
8	21,000	7 ปี	ระงับการใช้งาน	n/a	-	0 (0)	54 (7)	54 (7)
รวม						56 (54)	192 (26)	248 (80)

หมายเหตุ : 1. สถานะปัจจุบันเป็นข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565,

2. อัตราการเติบโต = [(จำนวนสมาชิกปัจจุบัน - จำนวนสมาชิกตอนเริ่มเก็บข้อมูล) / จำนวนสมาชิกปัจจุบัน] × 100

ตารางที่ 4.2 จำนวนโพสต์ลักษณะข้อผิดพลาดในลักษณะต่าง ๆ ที่พบจากการศึกษา

ลักษณะของโพสต์	จำนวนโพสต์	ร้อยละต่อจำนวนโพสต์ทั้งหมด
1) โพสต์ที่มีข้อมูลซ้ำกับโพสต์ในกลุ่มอื่น	50	20.2%
2) โพสต์ที่มีข้อมูลซ้ำกับโพสต์ในกลุ่มเดิม	15	6.1%
3) โพสต์ที่มีข้อมูลแหล่งที่มา	219	88.3%
4) โพสต์ที่ระบุข้อมูลราคา	181	72.9%
5) โพสต์ที่ระบุข้อมูลจำนวนสัตว์ที่ขาย	185	74.6%
6) โพสต์ที่ระบุรูปแบบการขนส่ง	17	6.9%
7) โพสต์ที่มีการแจ้งว่าเป็นการหลอกลวง	5	2.0%
8) โพสต์ที่มีการแจ้งให้ติดต่อเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมผ่านทางข้อความส่วนตัว	67	27.0%

ภาพที่ 4.1 ราคาขายสัตว์ป่าแต่ละชนิด

4.2 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการก่อกำเนิดการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

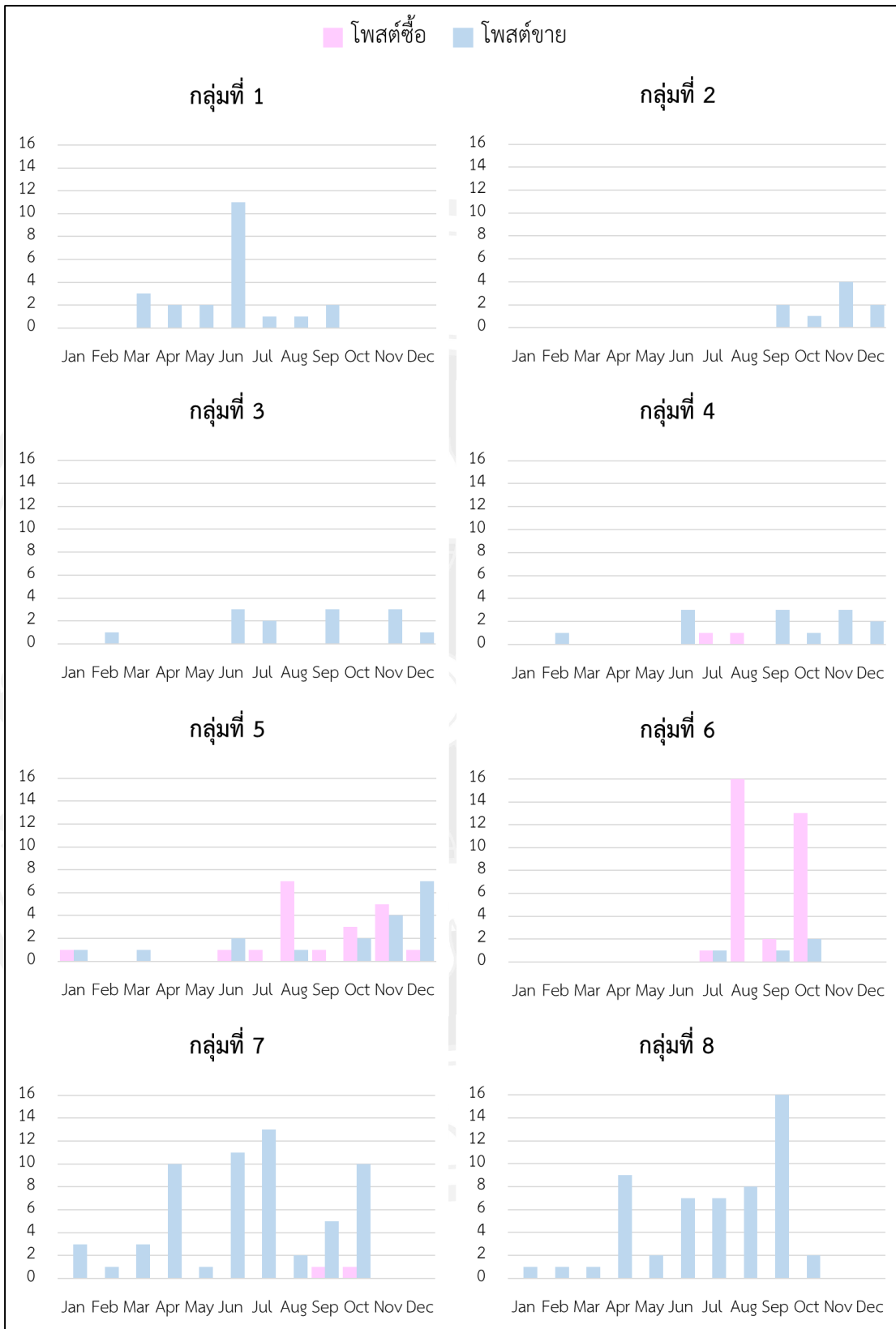
จากวิเคราะห์ข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2564 โดยการใช้รูปแบบวิธีการวิเคราะห์เชิงกราฟพบว่า ตลอดระยะเวลา 1 ปี มีโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละเดือนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองจำนวนอย่างต่ำ 4 ตัว จาก 2 ชนิด จะถูกนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์ (ภาพที่ 4.3 และ ภาพที่ 4.4) ซึ่งเดือนที่มีการโพสต์ขายมากที่สุดสามอันดับแรก คือ มิถุนายน, กันยายน และกรกฎาคมตามลำดับ ส่วนเดือนที่มีการโพสต์ซื้อมากที่สุดสามอันดับแรก คือ สิงหาคม, ตุลาคม และพฤศจิกายนตามลำดับ (ภาพที่ 4.3) ซึ่งเมื่อพิจารณาในประเด็นด้านความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าที่ถูกนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์พบว่า ในเดือนกันยายนและตุลาคมเป็นช่วงที่พบความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าที่ถูกนำมาโพสต์ขายมากที่สุดคือ 6 ชนิด ส่วนเดือนกุมภาพันธ์เป็นช่วงที่พบความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าที่ถูกนำมาโพสต์ขายน้อยที่สุดคือ 2 ชนิด (ภาพที่ 4.4)

เมื่อนำข้อมูลจำนวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือนตลอดระยะเวลาหนึ่งปีไปศึกษาความสัมพันธ์ทางสถิติด้วยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันพบว่า จำนวนโพสต์ขายสัตว์ป่าและจำนวนสัตว์ป่าที่ถูกนำมาขายมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.975 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนจำนวนโพสต์ขายสัตว์ป่าและจำนวนชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่ถูกนำมาขายมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.708 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

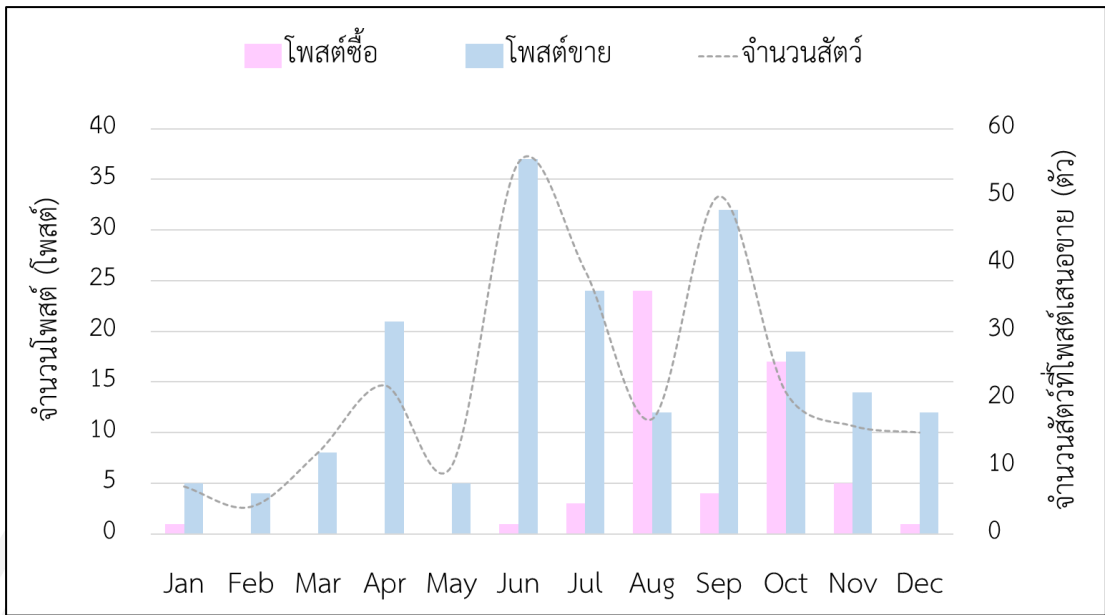
การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลจำนวนการโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงทั้ง 8 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีข้อมูลของจำนวนการโพสต์เสนอขายสัตว์ป่าสัตว์ป่าจำนวนมากมักจะไม่พบว่ามีโพสต์เพื่อต้องการหาซื้อสัตว์ป่า อาจเนื่องมาจากเมื่อมีการโพสต์ขายสัตว์ป่าเกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่ต้องการหาซื้อสัตว์ป่ามักจะไปแสดงความต้องการซื้อสัตว์ป่าโดยการแสดงความคิดเห็นในโพสต์เหล่านั้นแทนการโพสต์ตามหาซื้อสัตว์ที่ตนเองต้องการ โดยเมื่อแยกพิจารณาตามกลุ่มแล้วพบว่า กลุ่มที่ 6, 7 และ 8 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการระงับการใช้งานหรือถูกปิดตัวลงไปแล้ว จะมีรูปแบบของกิจกรรมการโพสต์ลักลอบค้าสัตว์ที่จำนวนสูงและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมากกว่า เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ยังคงเปิดดำเนินการอยู่ (ภาพที่ 4.2)

การเปลี่ยนแปลงของจำนวนโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์เมื่อแยกพิจารณาตามชนิดพันธุ์พบว่า นากเล็กเล็บสั้นและพญากระรอกดำเป็นสัตว์ป่าที่พบว่ามีโพสต์ขายอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 1 ปี โดยนากเล็กเล็บสั้นพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนกรกฎาคม ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 23 ตัว จาก 11 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ในช่วง

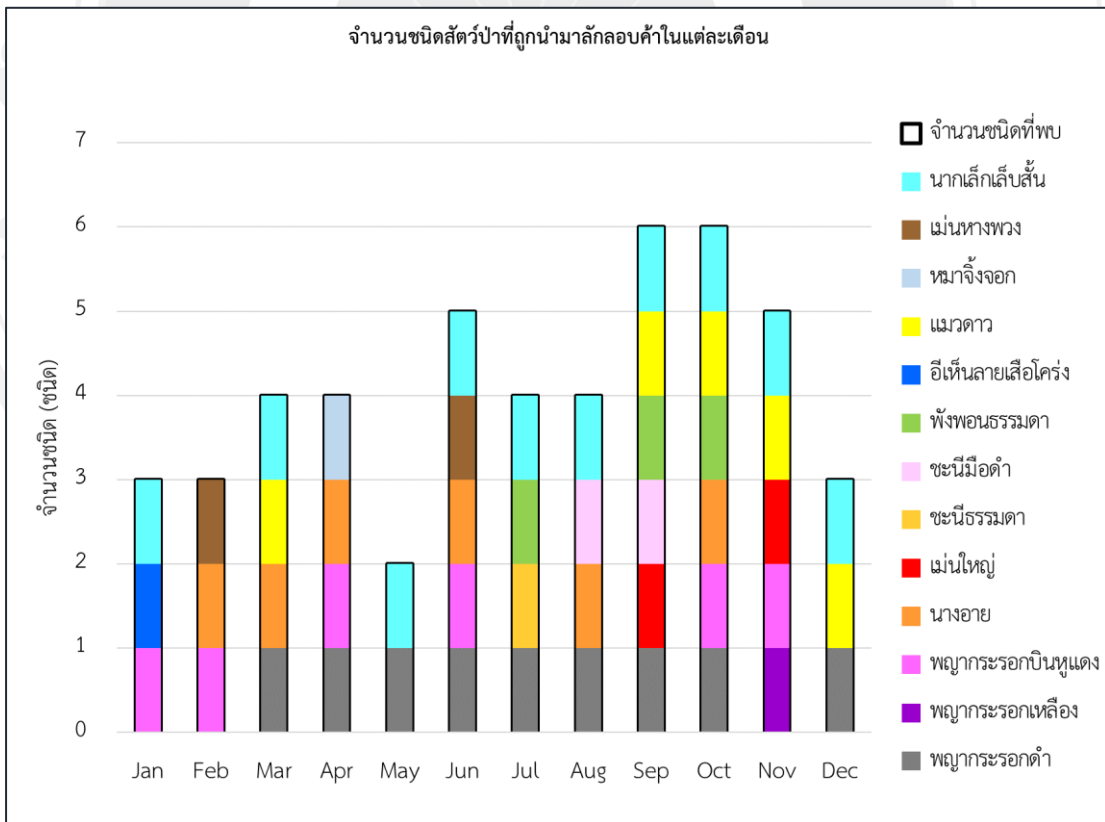
3,500 - 6,000 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.5) พญากระรอกดำพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนมิถุนายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 25 ตัว จาก 20 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ในช่วง 5,000 - 6,500 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.5) ส่วนสัตว์ป่าอีก 11 ชนิด มีข้อมูลจำนวนโพสต์การลักลอบค้าที่ค่อนข้างน้อย และไม่ได้มีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการโพสต์ขายอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับ 2 ชนิดที่ได้กล่าวมาในข้างต้น โดยนางอายพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนมีนาคมและเมษายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 4 ตัว จาก 4 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ในช่วง 2,500 - 3,500 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.6) แมวดาวพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนกันยายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 11 ตัว จาก 10 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ที่ 5,000 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.6) พญากระรอกบินหูแดงพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 6 ตัว จาก 6 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ในช่วง 5,500 - 9,000 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.7) อีเห็นลายพาดพบการโพสต์ขายเพียงเดือนเดียวคือเดือนมกราคม ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 2 ตัว จาก 2 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ในช่วง 13,500 - 15,000 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.7) หมาจิ้งจอกพบการโพสต์ขายเพียงเดือนเดียวคือเดือนเมษายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 3 ตัว จาก 2 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ที่ 3,500 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.8) พังพอนธรรมดาพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนตุลาคม ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 1 ตัว จาก 2 โพสต์ และมีราคาขายอยู่ที่ 1,000 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.8) เม่นใหญ่พบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์และมิถุนายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 1 ตัว จาก 1 โพสต์ เท่ากันทั้งสองเดือน และมีราคาขายอยู่ที่ 60,000 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.9) เม่นหางพวงพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 6 ตัว จาก 3 โพสต์ และไม่พบข้อมูลราคาขายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แต่ในช่วงเดือนกันยายนมีการระบุข้อมูลราคาขายอยู่ที่ 5,000 บาทต่อตัว (ภาพที่ 4.9) ชะนีธรรมดาพบการโพสต์ขายเพียงเดือนเดียวคือเดือนกรกฎาคม ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 2 ตัว จาก 2 โพสต์ และไม่พบข้อมูลราคาขาย (ภาพที่ 4.10) ชะนีมือดำพบการโพสต์ขายสูงสุดในช่วงเดือนสิงหาคม ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 2 ตัว จาก 2 โพสต์ และไม่พบข้อมูลราคาขาย (ภาพที่ 4.10) และพญากระรอกเหลืองพบการโพสต์ขายเพียงเดือนเดียวคือเดือนพฤศจิกายน ซึ่งถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายจำนวน 1 ตัว จาก 1 โพสต์ และไม่พบข้อมูลราคาขาย (ภาพที่ 4.10)

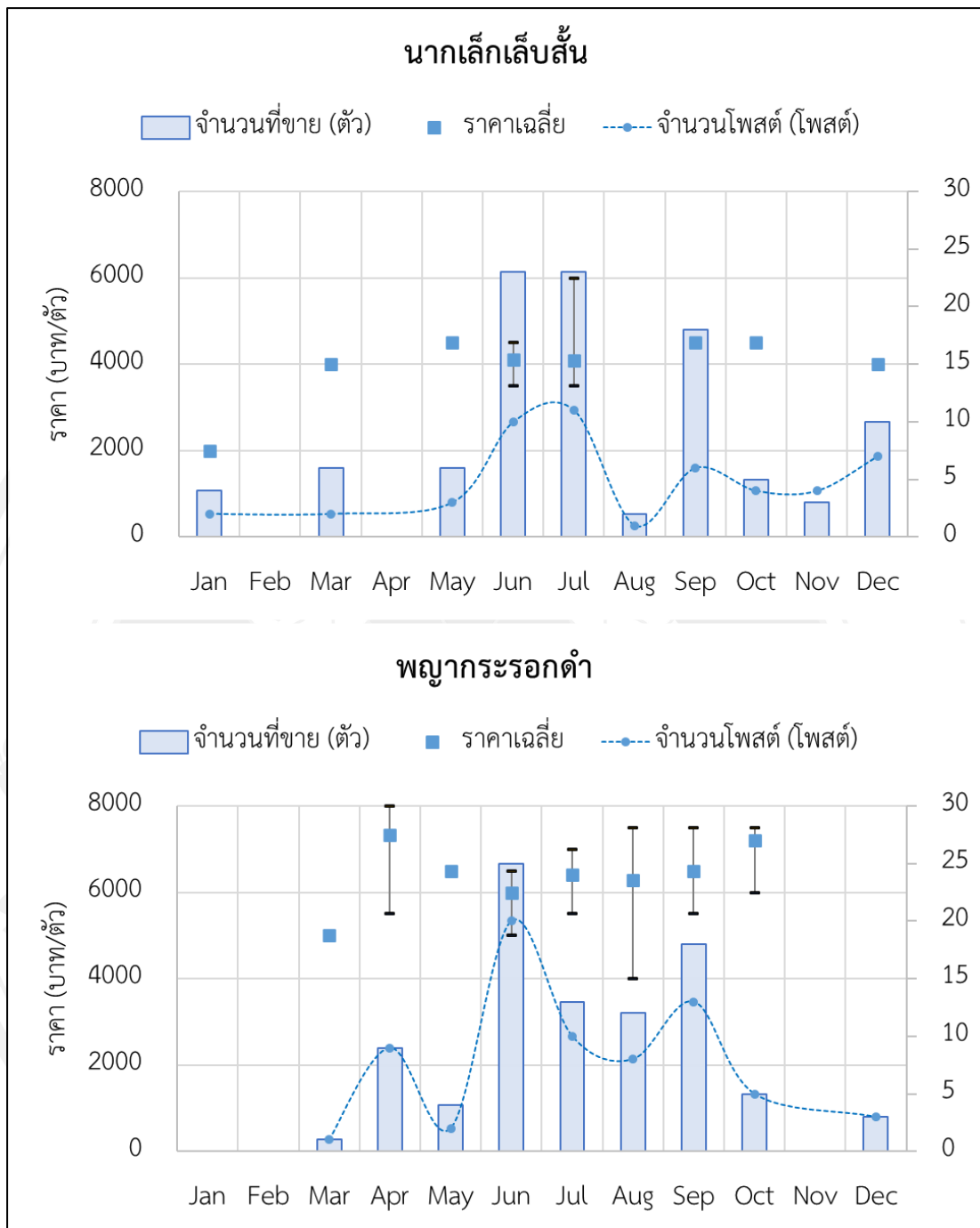
ภาพที่ 4.2 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลจำนวนการโพสตัดซื้อขายสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่ม

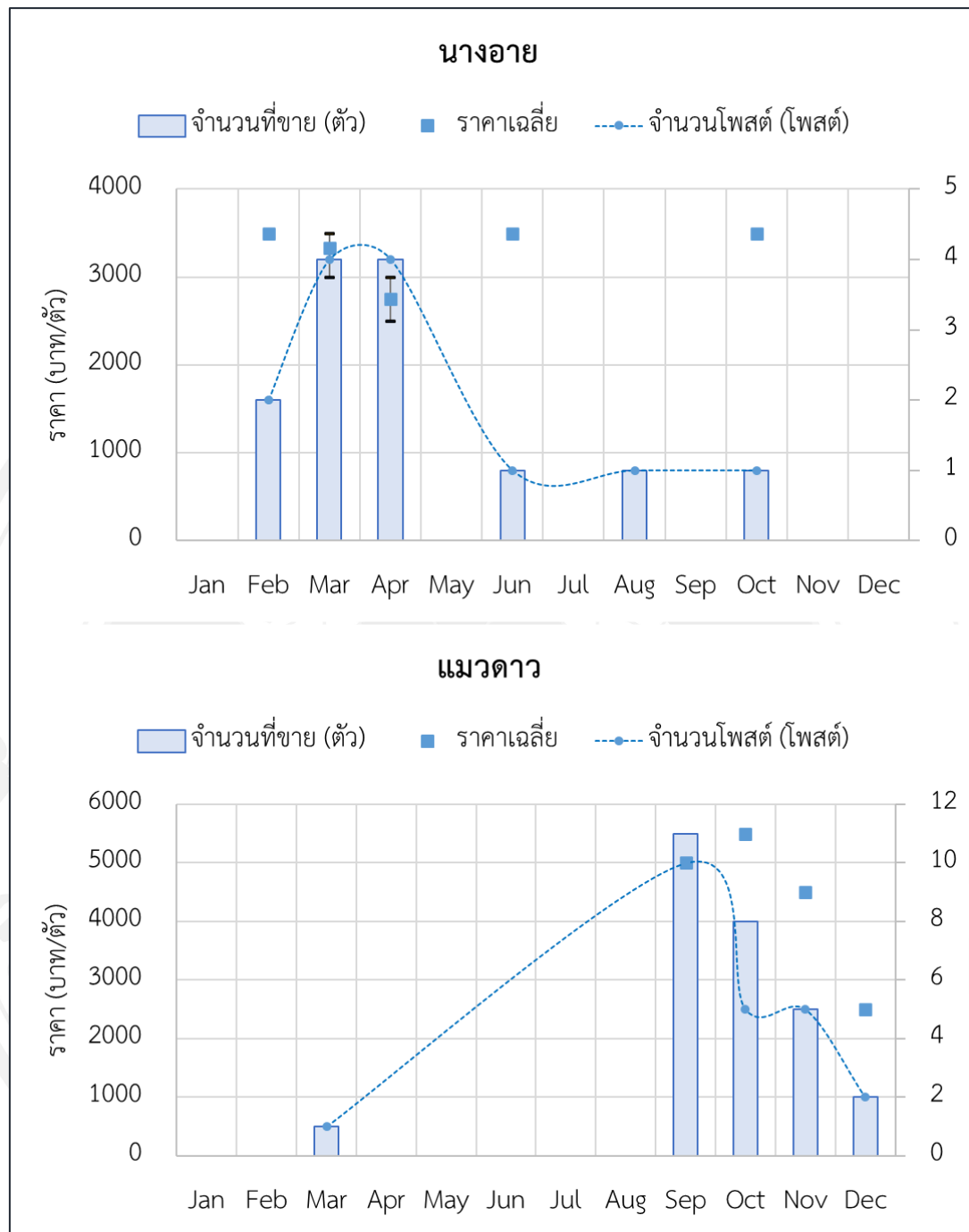
ภาพที่ 4.3 จำนวนโพลสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน

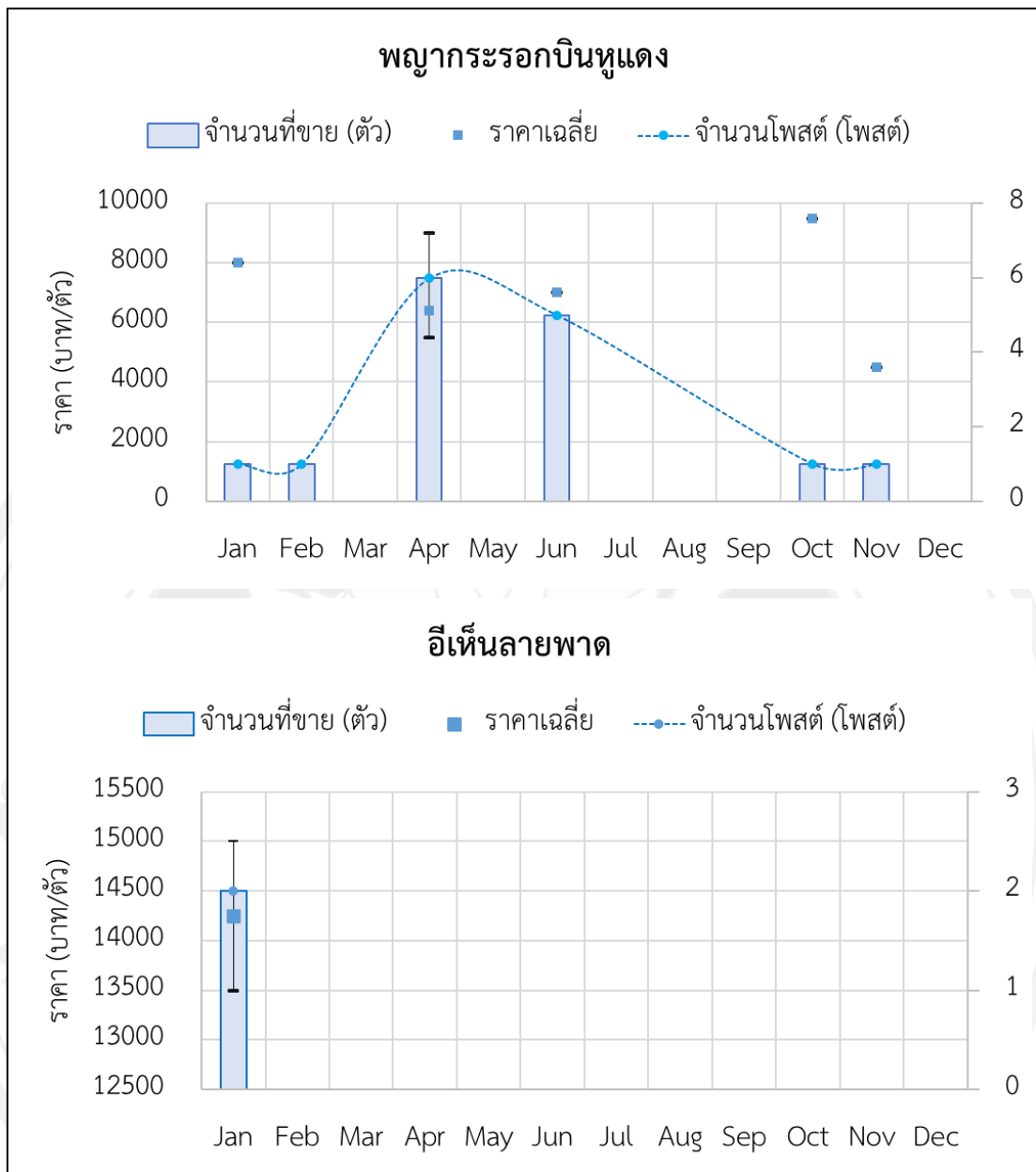
ภาพที่ 4.4 จำนวนชนิดสัตว์ป่าที่ถูกนำมาลักลอบขายในแต่ละเดือน

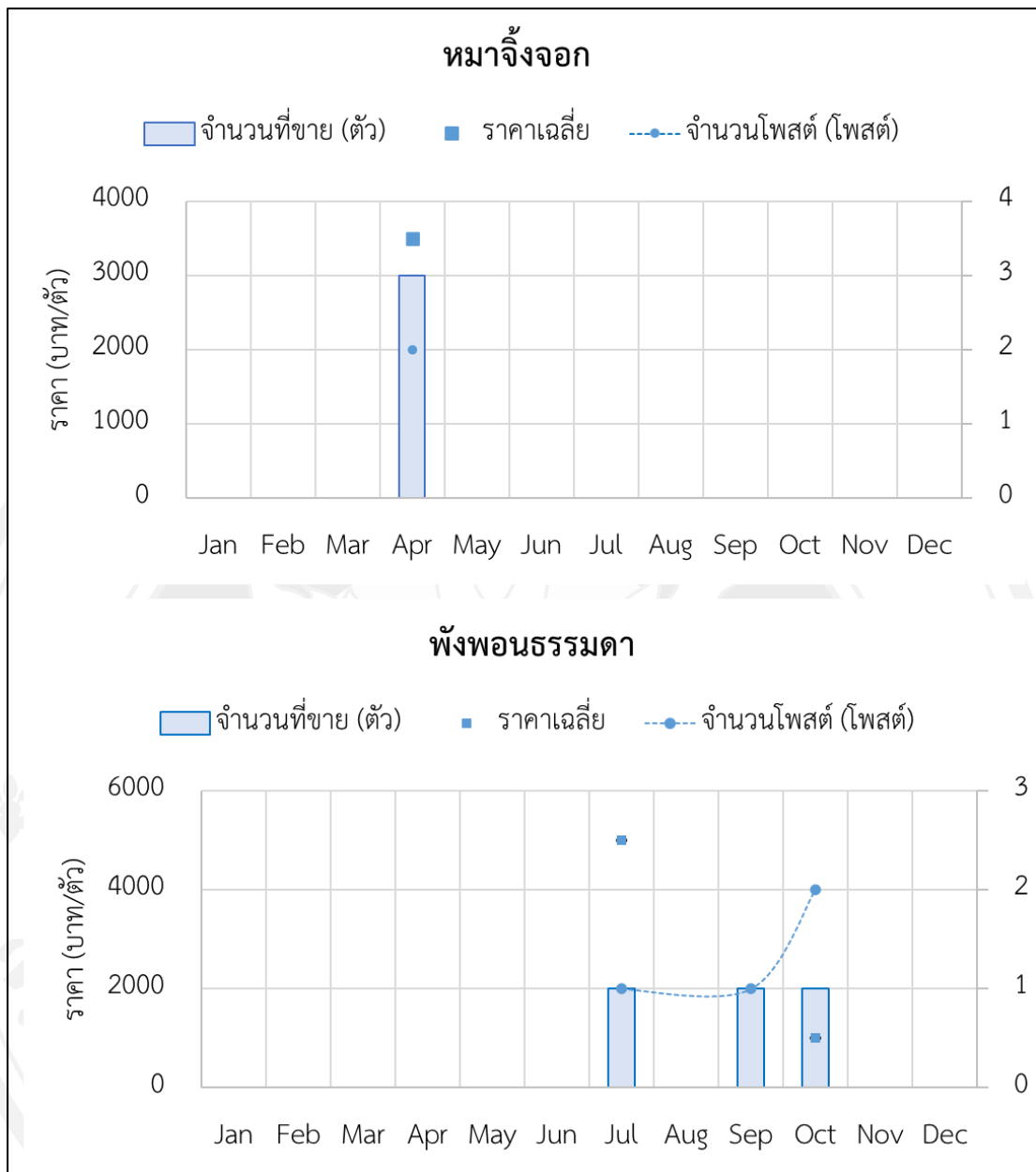
ภาพที่ 4.5 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค่านากเล็กเล็บสั้นและพญากระรอกดำ

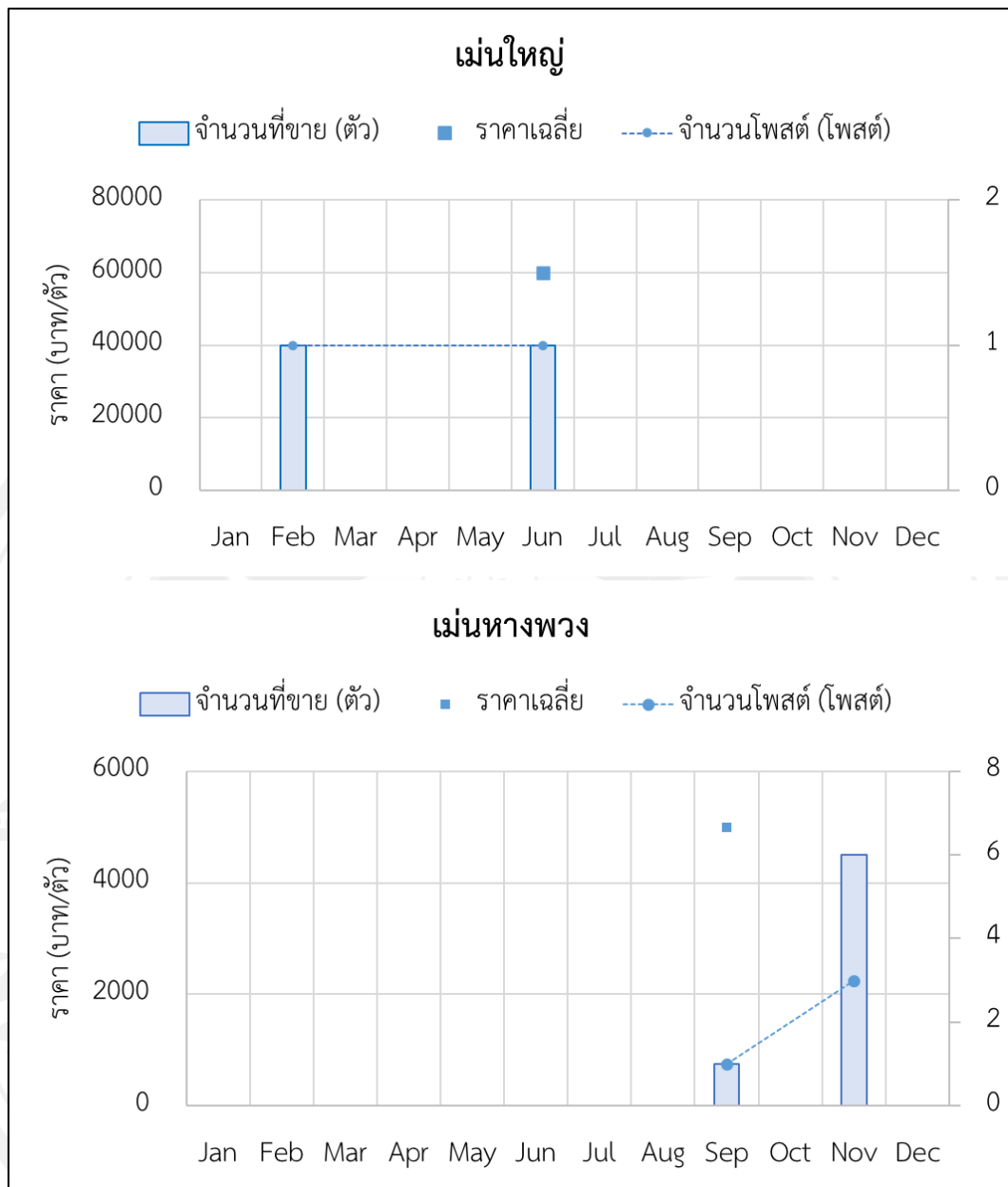
ภาพที่ 4.6 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค่านางอายและแมวดาว

ภาพที่ 4.7 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าพญากระรอกบินหูแดงและอีเห็นลายพาด

ภาพที่ 4.8 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าหมาจิ้งจอกและพังพอนธรรมดา

ภาพที่ 4.9 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการลักลอบค้าเม่นใหญ่และเม่นหางพวง

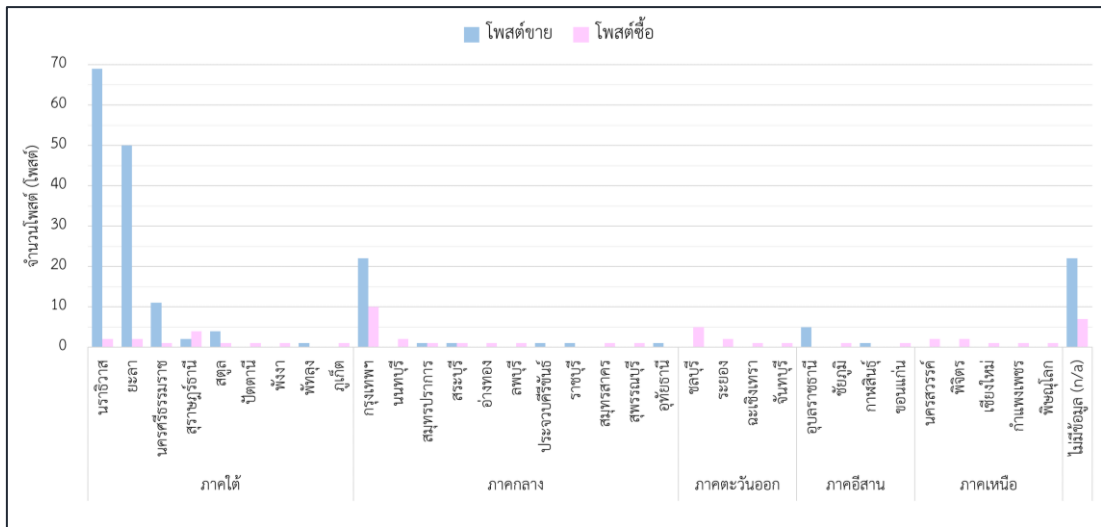

4.3 การกระจายเชิงพื้นที่และความชุกของการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

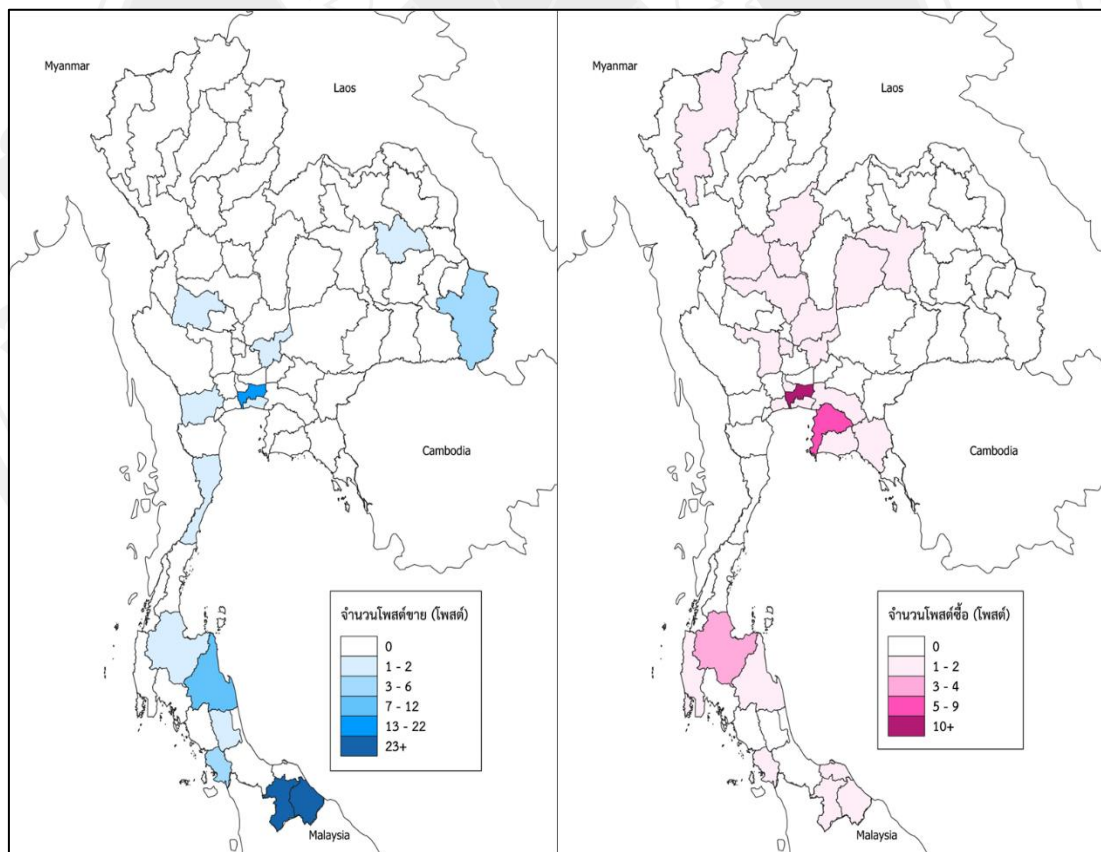
การกระจายเชิงพื้นที่ของข้อมูลแหล่งที่มาของการโพสต์ พบว่า มีจำนวนโพสต์ที่สามารถระบุแหล่งที่มาของโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าได้ทั้งหมด 219 โพสต์ (88.3%) และไม่สามารถระบุแหล่งที่มาของโพสต์ได้ 29 โพสต์ (11.7%) โดยแบ่งเป็นแหล่งที่มาซึ่งได้จากข้อมูลที่ระบุไว้ในโพสต์ 89 โพสต์ (40.6%) และเป็นแหล่งที่มาซึ่งได้จากข้อมูลตามที่อยู่ของบัญชีผู้โพสต์ 130 โพสต์ (59.4%) โดยสามอันดับแรกของข้อมูลแหล่งที่มาของการโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดนราธิวาส 69 โพสต์, ยะลา 50 โพสต์ และกรุงเทพฯ 22 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 31.5, 22.8 และ 10.0 ของจำนวนโพสต์ที่สามารถระบุข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ ส่วนสามอันดับแรกของข้อมูลแหล่งที่มาของการโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพฯ 10 โพสต์, ชลบุรี 5 โพสต์ และสุราษฎร์ธานี 4 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 4.6, 2.3 และ 1.8 ของจำนวนโพสต์ที่สามารถระบุข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ (ภาพที่ 4.11 และภาพที่ 4.12)

เมื่อเปรียบเทียบถึงสัดส่วนจำนวนโพสต์ขายสัตว์ป่าแต่ละชนิด พบว่า แหล่งที่มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่ถูกนำมาโพสต์ขายสูงสุด คือ จังหวัดยะลา ซึ่งพบสัตว์ป่าที่ถูกนำมาโพสต์ขายจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ พญากระรอกดำ, แมวดาว, นากเล็กเล็บสั้น, พญากระรอกบินหูแดง, นางอาย, เม่นใหญ่, ชะนีธรรมดา และอีเห็นลายพาด รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส และกรุงเทพฯ ซึ่งมีสัตว์ป่าที่ถูกนำมาโพสต์ขายจำนวน 6 ชนิด เท่ากัน โดยชนิดสัตว์ป่าพบว่ามีจำนวนการโพสต์ขายสูงสุดในจังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาส คือ พญากระรอกดำ ซึ่งมีจำนวน 15 และ 36 โพสต์ ตามลำดับ ส่วนชนิดสัตว์ป่าที่พบว่ามีจำนวนการโพสต์ขายสูงสุดในกรุงเทพฯ คือ นากเล็กเล็บสั้น ซึ่งมีจำนวนการโพสต์ขาย 11 โพสต์ (ภาพที่ 4.13)

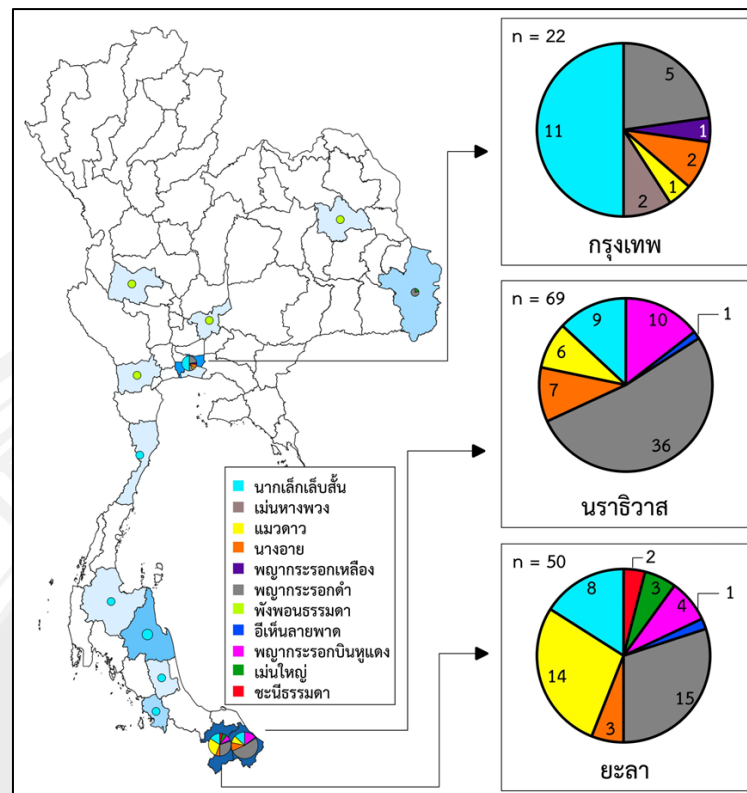
ส่วนข้อมูลด้านการกระจายเชิงพื้นที่ของความต้องการซื้อสัตว์ป่าแต่ละชนิดพบว่า แหล่งโพสต์หาซื้อ นากเล็กเล็บสั้นมักกระจายอยู่บริเวณภาคกลางลงมาจนถึงภาคใต้ของประเทศไทย ส่วนแหล่งโพสต์หาซื้อ แมวดาวจะกระจายอยู่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง และแหล่งโพสต์หาซื้อ พังพอนธรรมดา มักจะกระจายอยู่บริเวณภาคกลางขึ้นมาจนถึงภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วน (ภาพที่ 4.14)

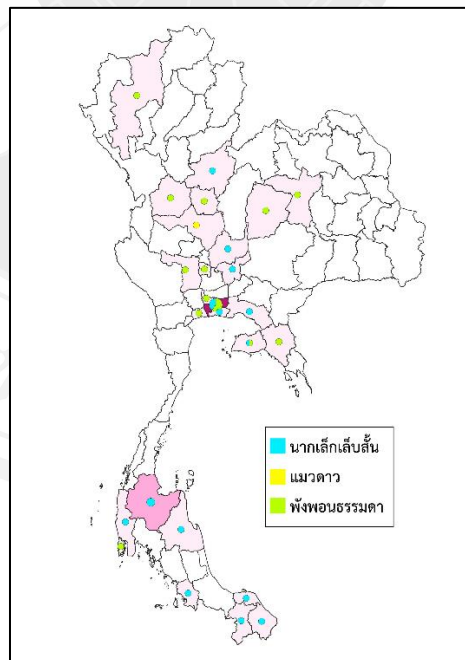
ภาพที่ 4.11 แผนภูมิแหล่งที่มาและจำนวนการโปสตรักษาชายค้ำสัตว์ป่าผิวดอกหมวยในประเทศไทย

ภาพที่ 4.12 แผนที่การกระจายของแหล่งโปสตรักษาชายค้ำสัตว์ป่าผิวดอกหมวยในประเทศไทย

ภาพที่ 4.13 แผนที่การกระจายของแหล่งโพสต์ขายและสัดส่วนจำนวนโพสต์ขายสัตว์ป่าแต่ละชนิด

ภาพที่ 4.14 แผนที่การกระจายของแหล่งโพสต์ซื้อและสัดส่วนจำนวนโพสต์ซื้อสัตว์ป่าแต่ละชนิด

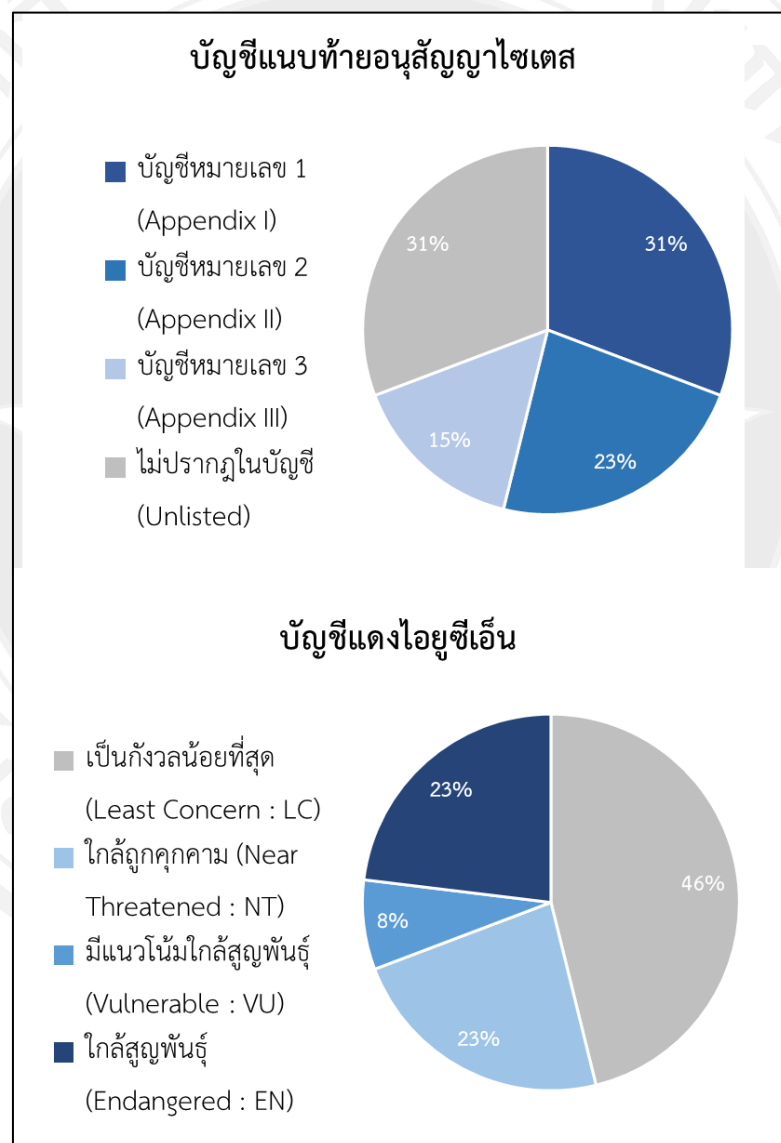
4.4 สถานภาพของสัตว์ป่าที่พบในการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

สถานะการอนุรักษ์ของสัตว์ป่าทั้ง 13 ชนิด ที่ถูกนำมาโพสต์เสนอขายในกลุ่มของเฟซบุ๊กพบว่า ตามบัญชีแนบท้ายของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) นากเล็กเล็บสั้น, ชะนีมือดำ, ชะนีธรรมดา และนางอาย ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ตามบัญชีหมายเลข 1 (Appendix I) คือ กลุ่มชนิดพันธุ์ที่ห้ามค้าโดยเด็ดขาด เนื่องจากมีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ ส่วนอีเห็นลายพาด, พญากระรอกเหลือง และพญากระรอกดำ ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ตามบัญชีหมายเลข 2 (Appendix II) คือ กลุ่มชนิดพันธุ์ที่อนุญาตให้ค้าได้เนื่องจากมีสถานภาพที่ยังไม่ใกล้สูญพันธุ์ แต่ต้องมีการควบคุมป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายหรือมีการใช้ทรัพยากรที่มากเกินไป ส่วนหมาจิ้งจอกและพังพอนธรรมดา ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ตามบัญชีหมายเลข 3 (Appendix III) คือ เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศภาคีใดหนึ่งของอนุสัญญาไซเตสแล้ว และต้องการขอความร่วมมือจากประเทศภาคีให้ช่วยควบคุมดูแลการนำเข้าด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ามีชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าที่ไม่มีข้อมูลการระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายของ CITES ได้แก่ เม่นหางพวง, เม่นใหญ่, แมวดาว และพญากระรอกบินหูแดง (ตารางที่ 4.3)

สถานะการอนุรักษ์สัตว์ป่าตามข้อมูลของ IUCN RED LIST พบว่า ชะนีมือดำ, ชะนีธรรมดา และนางอาย ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของชนิดพันธุ์ที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (Endangered : EN) ส่วนนากเล็กเล็บสั้น ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) ส่วนอีเห็นลายพาด, พญากระรอกเหลือง และพญากระรอกดำ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) ส่วนกลุ่มชนิดพันธุ์ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุดและสามารถพบได้ทั่วไป (Least Concern : LC) ได้แก่ เม่นหางพวง, หมาจิ้งจอก, แมวดาว, พังพอนธรรมดา, เม่นใหญ่ และพญากระรอกบินหูแดง นอกจากนี้ยังพบว่าหมาจิ้งจอกเป็นสัตว์ป่าชนิดเดียวที่ถูกนำมาโพสต์เสนอขายและมีข้อมูลแนวโน้มของประชากรตามข้อมูลของ IUCN อยู่ในเกณฑ์เพิ่มขึ้น (Increasing) (ตารางที่ 4.3)

จากข้อมูลสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่าแต่ละชนิดที่ถูกนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์ในผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 4 จาก 13 ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่พบว่าการซื้อขายบนสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งได้แก่ ชะนีมือดำ, ชะนีธรรมดา, นางอาย และนากเล็กเล็บสั้น ถูกจัดอยู่ในสถานภาพถูกคุกคามและมีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ตามเกณฑ์การประเมินสถานภาพของสัตว์ป่าทั้งสองเกณฑ์ข้างต้น (ตารางที่ 4.3) โดยทั้ง 4 ชนิด มีแนวโน้มของจำนวนประชากรที่อยู่ในเกณฑ์ลดลง (Decreasing) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ แม้ว่านากเล็กเล็บสั้น จะถูกจัดอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ซึ่งเป็นระดับที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ต่ำกว่า

ชะนีมือดำ ชะนีธรรมดา และนางอาย ที่มีสถานภาพอยู่ในเกณฑ์มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลในด้านจำนวนสัตว์ที่ถูกนำมาขาย จำนวนโพสต์ขาย และค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมร่วมกับโพสต์ของแต่ละชนิดพันธุ์ (ตารางที่ 4.4) พบว่า นากเล็กเล็บสั้นอาจมีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์มากที่สุด ซึ่งหากความสนใจของตลาดโลกมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ที่นากเล็กเล็บสั้นเป็นสัตว์ป่าได้รับความสนใจและถูกนำมาขายบนสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดในอนาคตสถานภาพของนากเล็กเล็บสั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเข้าใกล้สู่ความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์มากขึ้นได้

ภาพที่ 4.15 สัตว์ส่วนชนิดสัตว์ป่าที่พบการลักลอบค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ตามสถานะการอนุรักษ์

4.5 ความสนใจของตลาดการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์

ความสนใจในสัตว์ป่าแต่ละชนิดที่ถูกนำมาโพสต์ซื้อขายบนสื่อสังคมออนไลน์เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการจัดอันดับ (Ranking) ตามผลการวิเคราะห์จากสี่ประเด็นหลัก ได้แก่ จำนวนสัตว์ที่ถูกโพสต์ขาย จำนวนการมีส่วนร่วมกับโพสต์ ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมกับโพสต์ และจำนวนโพสต์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่าแต่ละชนิด (ตารางที่ 4.4) พบว่า เมื่อนำผลรวมของข้อมูลจากการวิเคราะห์ในประเด็นหลักทั้งสี่ที่ได้กล่าวมาในข้างต้นรวมเข้าด้วยกัน และทำให้จัดอันดับข้อมูลแต่ละชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่พบในการติดตามการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ของการวิจัยนี้ นากเล็กเล็บสั้นเป็นชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่มีความนิยมในตลาดการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด โดยมีจำนวนสัตว์ที่ถูกขาย ($n=102$) จำนวนการโพสต์ ($n=76$) และยอดรวมของการมีส่วนร่วมกับโพสต์ ($n=1119$) เป็นอันดับหนึ่งทั้งหมด มีเพียงข้อมูลของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมกับโพสต์เพียงประเด็นเดียวที่ตกมาอยู่ในอันดับสอง ส่วนชนิดพันธุ์อื่น ๆ ที่มีความนิยมในตลาดการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์รองลงมาคือ พังพอนธรรมดา, พญากระรอกดำ, แมวดาว, นางอาย, พญากระรอกบินหูแดง, เม่นใหญ่, อีเห็นลายพาด, หมาจิ้งจอก, ชะนีมือดำ, เม่นหางพวง, ชะนีธรรมดา และพญากระรอกเหลือง ตามลำดับ (ภาพที่ 4.16)

ตารางที่ 4.3 สถานภาพของสัตว์ป่าแต่ละชนิดที่ถูกนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์

ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	WARPA ¹	IUCN ²	Population Trend ²	Cites ³
นากเล็กเล็บสั้น	<i>Aonyx cinerea</i>	✓	VU	↓	I
เม่นหางพวง	<i>Atherurus macrourus</i>	✓	LC	→	Unlisted
หมาจิ้งจอก	<i>Canis aureus</i>	✓	LC	↑	III
แมวดาว	<i>Felis bengalensis</i>	✓	LC	-	Unlisted
อีเห็นลายพาด	<i>Hemigalus derbyanus</i>	✓	NT	↓	II
พังพอนธรรมดา	<i>Herpestes javanicus</i>	✓	LC	Unknown	III
ชะนีมือดำ	<i>Hylobates agilis</i>	✓	EN	→	I
ชะนีธรรมดา	<i>Hylobates lar</i>	✓	EN	→	I
เม่นใหญ่	<i>Hystrix brachyura</i>	✓	LC	→	Unlisted
นางอาย	<i>Nycticebus coucang</i>	✓	EN	→	I
พญากระรอกบินหูแดง	<i>Petaurista petaurista</i>	✓	LC	→	Unlisted
พญากระรอกเหลือง	<i>Ratufa affinis</i>	✓	NT	→	II
พญากระรอกดำ	<i>Ratufa bicolor</i>	✓	NT	↓	II

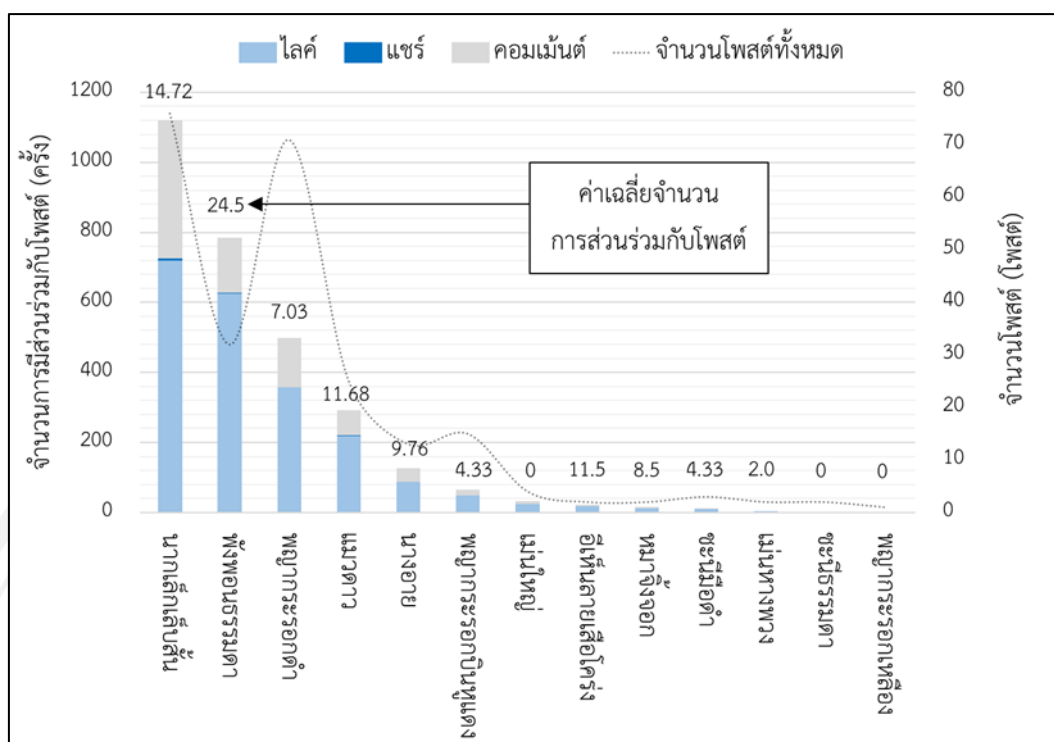
หมายเหตุ : 1. WARPA = พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า, 2. ข้อมูลจาก <https://www.iucnredlist.org> เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565,

3. ข้อมูลจาก <https://cites.org/eng/app/appendices.php> เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมกับโปสเตอร์ จำนวนโปสเตอร์ และจำนวนสัตว์ที่ถูกนำมาขายในโปสเตอร์การลักลอบค้าสัตว์ป่าแต่ละชนิด

ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	จำนวนสัตว์ที่ถูกนำมาขาย (ตัว)		จำนวนโปสเตอร์ (โปสเตอร์)		การมีส่วนร่วมกับโปสเตอร์ (ครั้ง)			ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมกับโปสเตอร์	
		ชาย	ชื่อ	ชาย	รวม	ไลค์	แชร์	คอมเมนต์		
นากเล็กเล็บสั้น	<i>Aonyx cinerea</i>	102	26	50	76	720	6	393	1119	14.72
เม่นหางพวง	<i>Atherurus macrourus</i>	2	0	2	2	4	0	0	4	2.00
หมาจิ้งจอก	<i>Canis aureus</i>	3	0	2	2	13	0	4	17	8.50
แมวตา	<i>Felis bengalensis</i>	27	2	23	25	218	2	72	292	11.68
อีเห็นลายพาด	<i>Hemigalus derbyanus</i>	2	0	2	2	19	0	4	23	11.50
พังพอนธรรมดา	<i>Herpestes javanicus</i>	3	28	4	32	626	1	157	784	24.50
ชะมดมือดำ	<i>Hylobates agilis</i>	3	0	3	3	11	0	2	13	4.33
ชะมดธรรมดา	<i>Hylobates lar</i>	2	0	2	2	0	0	0	0	0.00
เม่นใหญ่	<i>Hystrix brachyura</i>	7	0	4	4	24	0	8	32	8.00
นางอาย	<i>Nycticebus coucang</i>	13	0	13	13	88	0	39	127	9.77
พญากระรอกบินหูแดง	<i>Petaurista petaurista</i>	15	0	15	15	48	1	16	65	4.33
พญากระรอกเหลือง	<i>Ratufa affinis</i>	1	0	1	1	0	0	0	0	0.00
พญากระรอกดำ	<i>Ratufa bicolor</i>	90	0	71	71	357	0	142	499	7.03
รวม		270	56	192	248					

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมกับโปสเตอร์ = ผลรวมการมีส่วนร่วมกับโปสเตอร์ของสัตว์ป่าชนิดนั้น / จำนวนโปสเตอร์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่าชนิดนั้น

ภาพที่ 4.16 แผนภูมิข้อมูลการมีส่วนร่วมกับโพสต์และจำนวนโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าแต่ละชนิด

4.6 คำศัพท์เฉพาะของการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

การลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน มักมีการใช้คำศัพท์เฉพาะที่มีความหมายแฝงซึ่งเป็นที่ทราบกันดีในกลุ่มของผู้ซื้อและผู้ขายสัตว์ป่า โดยคำศัพท์เฉพาะที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

- 1) น่อง : เป็นคำสรรพนามที่ใช้ในการกล่าวถึงสัตว์ที่ขายแทนการระบุข้อมูลชนิดพันธุ์ ซึ่งผู้ซื้อมักจะทราบชนิดพันธุ์จากข้อมูลภาพถ่ายหรือวิดีโอที่ผู้ขายแนบลงไปในโพสต์การขายสัตว์ป่าอยู่แล้ว
- 2) หาบ้าน : เป็นคำที่มักถูกนำมาใช้แทนคำว่าขาย
- 3) พร้อมย้ายบ้าน : เป็นคำที่เป็นการบ่งบอกให้ลูกค้าหรือผู้ต้องการหาซื้อสัตว์ป่าได้ทราบโดยทั่วกันว่า ในขณะที่มีสินค้าหรือตัวของสัตว์ป่าอยู่กับผู้โพสต์แล้ว และพร้อมสำหรับการขนส่งจากแหล่งขายไปยังแหล่งที่อยู่ของผู้ซื้อได้ทันทีเมื่อมีการตกลงซื้อขายกัน
- 4) รวมส่ง : เป็นคำที่มักพบในโพสต์ที่มีการระบุถึงราคาขายสัตว์ป่า โดยมีความหมายว่าข้อมูลราคาดังกล่าวที่ผู้ระบุไว้ในโพสต์เป็นราคาซึ่งรวมค่าขนส่งแล้ว
- 5) เทา : เป็นคำที่มีความหมายแฝงถึงธนบัตรสีเทา หรือธนบัตรมูลค่า 1,000 บาท

- 6) แดง : เป็นคำที่มีความหมายแฝงถึงธนบัตรสีแดง หรือธนบัตรมูลค่า 100 บาท
- 7) ใบ : เป็นคำลักษณะนามของธนบัตร ซึ่งจะเชื่อมโยงกับมูลค่าราคาสัตว์ป่า เช่น สีใบเทา จะหมายถึง ธนบัตรมูลค่า 1,000 บาท 4 ใบ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4,000 บาท เป็นต้น
- 8) ทักแชท หรือ IB หรือ DM : เป็นคำที่มีความหมายเชิงการบ่งบอกให้เกิดการติดต่อกันโดยตรงระหว่างบุคคล เพื่อทำการตกลงเกี่ยวกับการซื้อขายสัตว์ป่าภายใต้การสนทนาแบบข้อความส่วนตัวในแพลตฟอร์มของเฟซบุ๊ก โดย IB จะย่อมาจาก Inbox ส่วน DM จะย่อมาจาก Direct Message
- 9) ชนมือ : เป็นคำที่มีความหมายในลักษณะของรูปแบบการจัดส่งสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการจัดส่งสัตว์ป่าให้ถึงมือลูกค้าโดยตรงจากการนัดเจอกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย
- 10) เช็กเครดิต : เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ขายสัตว์ป่า โดยผู้ซื้อ มักจะนำข้อมูลการโพสต์ขายสัตว์ป่า หรือชื่อโปรไฟล์ของผู้ขายไปโพสต์ลงในกลุ่มเพื่อสอบถามว่าผู้ขายมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ โดยผู้ที่เคยซื้อสัตว์ป่ากับผู้ขายคนนั้นและได้รับสินค้าแล้วจะทำการรับรองโดยการแสดงความคิดเห็นใต้โพสต์ในเชิงว่าบุคคลดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือและสามารถส่งซื้อสัตว์ป่าก็ได้
- 11) ผ่านกลาง : เป็นลักษณะการซื้อขายสัตว์ป่าโดยผ่านบุคคลกลางที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นเจ้าของกลุ่มการซื้อขายสัตว์ป่า หรืออาจเป็นบุคคลอื่นซึ่งเป็นที่ยอมรับของทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสัตว์ป่า

4.7 กลุ่มการซื้อขายสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์

กลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กเปรียบเสมือนตลาดซึ่งเป็นแหล่งพื้นที่สำหรับกระจายข้อมูลการขายและการตามหาซื้อสัตว์ป่าตามความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม โดยทั้ง 8 กลุ่มที่ได้เลือกมาเป็นตัวแทนในการศึกษาเป็นเพียงส่วนน้อยที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ยังพบว่ามีกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กที่ไม่ได้เข้าเกณฑ์การพิจารณาอีกจำนวนไม่ต่ำกว่า 100 กลุ่ม โดยกลุ่มเหล่านั้นยังคงสามารถค้นหาเจอได้ด้วยคำว่า “สัตว์เลี้ยง”, “สัตว์แปลก”, “สัตว์ป่า” และ “สัตว์ต่างถิ่น” แต่ส่วนใหญ่ก็มีจำนวนสมาชิกที่ไม่เข้าเกณฑ์การพิจารณาคือน้อยกว่า 1,000 คน โดยภายหลังการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้น เมื่อนำข้อมูลชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่พบการซื้อขายบนสื่อสังคมออนไลน์จากผลการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นคำสำคัญในการค้นหากลุ่มบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กพบว่า มีกลุ่มการซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายอีกไม่ต่ำกว่า 10 กลุ่มที่ไม่สามารถค้นหาเจอได้ด้วยคำสำคัญตามเกณฑ์การพิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัย แต่สามารถค้นหาเจอได้ด้วยคำสำคัญตามชนิดพันธุ์สัตว์ เช่น นาก นากเล็กเล็บสั้น พังพอน นางอาย เป็นต้น

อาจเนื่องมาจากกลุ่มการซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน มักจะเป็นศูนย์รวมของกลุ่มสมาชิกที่มีความชอบและสนใจชนิดพันธุ์สัตว์ป่าในลักษณะเดียวกัน จึงทำให้เกิดการตั้งชื่อกลุ่มที่มีการใช้คำเฉพาะเจาะจงกับชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น กลุ่มคนรักนก กลุ่มซื้อขายนางอาย กลุ่มแลกเปลี่ยนฟังกอน เป็นต้น ทำให้ข้อมูลการซื้อขายสัตว์ป่าจากผลการศึกษาค้นคว้า อาจถูกจำกัดไว้เฉพาะในกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงที่มีข้อมูลเบื้องต้นเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัยเท่านั้น

4.8 รูปแบบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทย

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับชุดปฏิบัติการปราบปรามการกระทำความผิดด้านสัตว์ป่าและพืชป่า (ชุดเหยี่ยวดง) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ถูกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อแกะรอยกลุ่มผู้ค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายและการปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่า โดยการสัมภาษณ์จะครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงรูปแบบของการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยจากข้อมูลการดำเนินงานเพื่อการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดง ซึ่งสามารถแบ่งเนื้อหาจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ดังต่อไปนี้

4.8.1 สื่อสังคมออนไลน์กับการลักลอบค้าสัตว์ป่า

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นด้านความเชื่อมโยงระหว่างสื่อสังคมออนไลน์กับปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดงได้ให้ข้อมูลว่า “สื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับพ่อค้า ซึ่งการใช้สื่อเหล่านี้ในการซื้อขายสัตว์ป่ามันสะดวกและง่ายที่สุด การค้าออนไลน์เป็นอะไรที่รวดเร็ว คนเห็นเยอะ และไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้าน” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) โดยจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในวิธีการของขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า ซึ่งสนับสนุนให้การซื้อขายสัตว์ป่าสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงบุคคลได้ง่าย โดยไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้านเพื่อการซื้อขายสัตว์เหมือนกับในอดีต

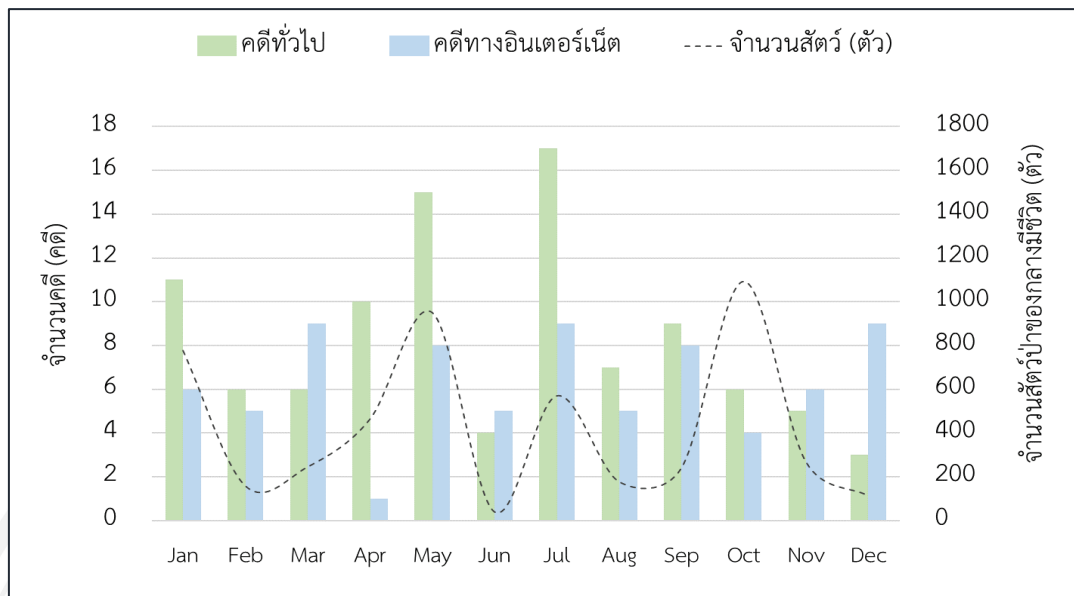
4.8.2 การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและวิธีการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดงได้ให้ข้อมูลว่า “เมื่อก่อนการค้าสัตว์ป่าแบบ

On-site อาจยังมีการขายอยู่ แต่เมื่อมีการตรวจปราบปรามมากขึ้น ผู้ค้ามันเลยปรับตัวกลายเป็นแบบ Online ภาครัฐเลยเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ โดยหน่วยงานเราถูกก่อตั้งมาเมื่อปีหกศูนย์ โดยในตอนนั้นยังไม่มีใครจับพวกค้าสัตว์ออนไลน์ พอเราเริ่มมีการจับและประชาสัมพันธ์เยอะขึ้น คนมันจะเริ่มกลัว เมื่อมีเจ้าหน้าที่เริ่มจับผู้ค้าออนไลน์มากขึ้น ผู้ค้าจะเริ่มเปลี่ยนวิธีการ แบบจากการมาโพสต์ให้เห็นกันอย่างชัดเจน จะเริ่มลงใต้ดินไปเป็นการขายเฉพาะกลุ่ม กลุ่มลับ กลุ่มส่วนตัว จนมาถึงในไลน์” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) และยังสามารถกล่าวถึงปัจจัยที่อาจเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันว่า “สถานการณ์ปัจจุบันอาจไม่ได้รุนแรงเหมือนปีก่อน ๆ ผู้ค้ารายใหม่ก็ไม่ค่อยพบ คาดว่าเกิดจากปัจจัยการล่อซื้อนำจับของเจ้าหน้าที่ ผนวกกับกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่าฉบับใหม่ที่มีบทลงโทษรุนแรงกว่าฉบับเดิม” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลไกการแก้ปัญหาโดยการปรับบริบทการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในปัจจุบันของหน่วยงานภาครัฐอย่างการก่อตั้งชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงขึ้นมา เพื่อให้เกิดหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแกะรอย ติดตาม และปราบปรามขบวนการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการค้าสัตว์ป่าบนแพลตฟอร์มออนไลน์ รวมถึงการปรับบทลงโทษทางกฎหมายที่รุนแรงมากยิ่งขึ้นของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (ตารางที่ 4.5) อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้กระทำการลักลอบค้าสัตว์ป่าระมัดระวังตัวมากขึ้นทำให้จำนวนการกระทำผิดด้านสัตว์ป่าลดลง (ภาพที่ 4.18) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากข้อมูลจำนวนของกลางที่จับยึดได้จากคดีการกระทำผิดด้านสัตว์ป่าจะพบว่าแม้ในปัจจุบันจำนวนคดีทางอินเทอร์เน็ตจะมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับปีก่อน ๆ แต่จำนวนสัตว์ป่าของกลางประเภทมีชีวิตที่จับยึดได้จากคดีทางอินเทอร์เน็ตยังคงมีจำนวนมาก (ภาพที่ 4.19)

4.8.3 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการซื้อขายสัตว์ป่า

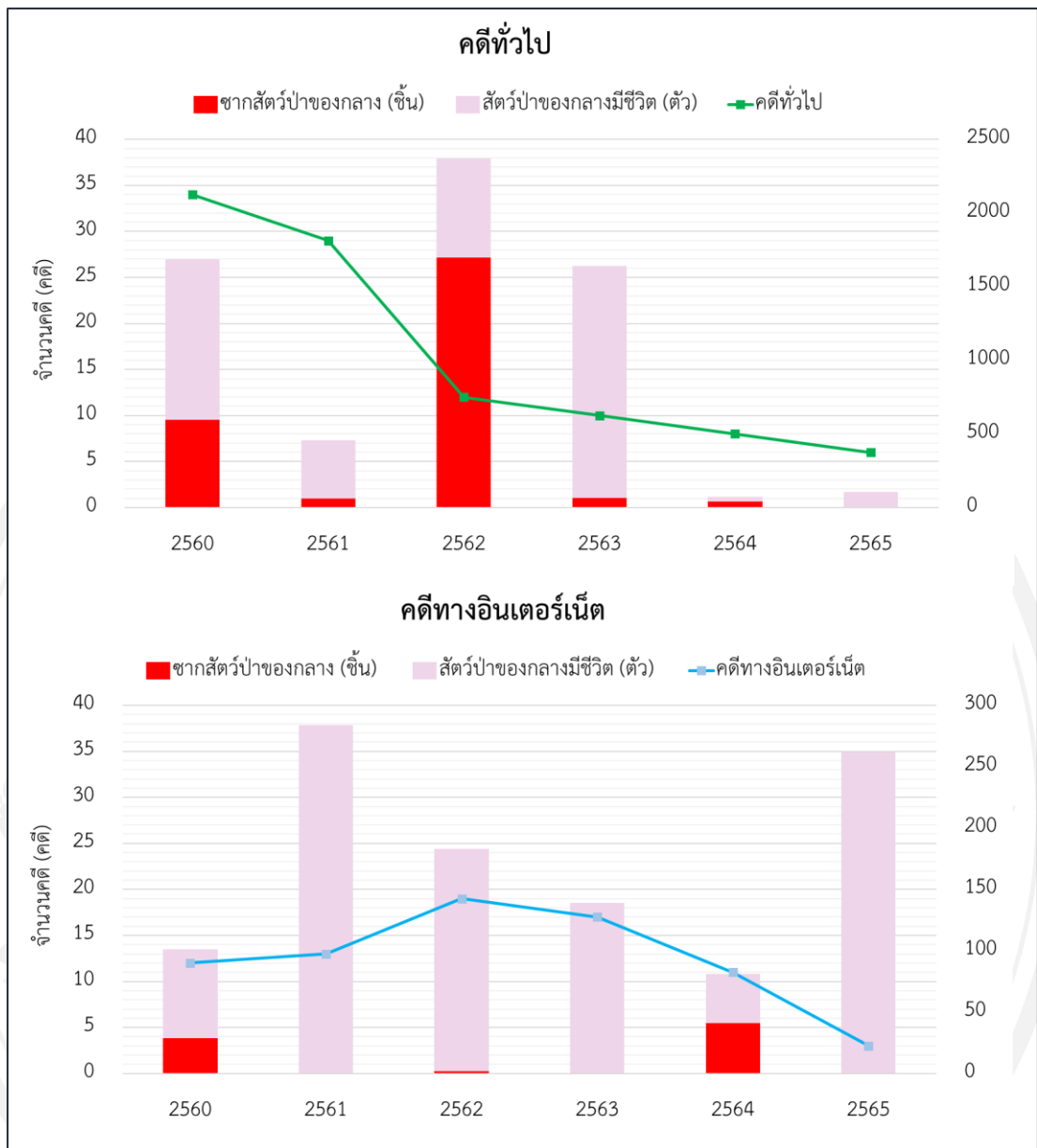
ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้กล่าวถึงการปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการล่าสัตว์ป่าเพื่อมาขายบนสื่อสังคมออนไลน์ว่า “การจับสัตว์ป่าไปขายเป็นสิ่งที่ไม่ต้องลงทุน ได้กำไรดี รายได้ดี ความต้องการในตลาดสูง ขายง่าย ได้เงินเร็ว บางคนก็ไม่มีอาชีพอย่างช่วงโควิดที่ตกงานกันเยอะ ก็อาจจะหันมาทำตรงนี้ ที่จับได้เป็นมือใหม่ก็เยอะ” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) และได้กล่าวถึงสาเหตุจากฝั่งของกลุ่มผู้ซื้อสัตว์ป่าว่า “คนที่ซื้อสัตว์มันมีหลากหลายสาเหตุ เช่น เลี้ยงเพื่อความสวยงาม ฟังเสียงร้อง บางคนก็เกษียณไม่รู้จะทำอะไรก็เลี้ยงสัตว์ บางคนมีความเชื่อด้านการเสริมบารมี บางคนเชื่อด้านการบำรุงสมรรถภาพ หรือบางคนก็มีความเชื่อด้านการแก้บนแบบดูดวงมาหมอดูบอกให้ต้องเลี้ยงเพื่อแก้บนยังมีเลย” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565)

ภาพที่ 4.17 การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลจำนวนคดีการลักลอบค้าสัตว์ป่าจากผลการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง ในปี พ.ศ. 2560 - 2565

ภาพที่ 4.18 จำนวนคดีการลักลอบค้าสัตว์ป่าจากผลการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงในแต่ละปีตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2565

ภาพที่ 4.19 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนกลางที่จับยึดในคดีการกระทำผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าจากการดำเนินงานโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวแดง

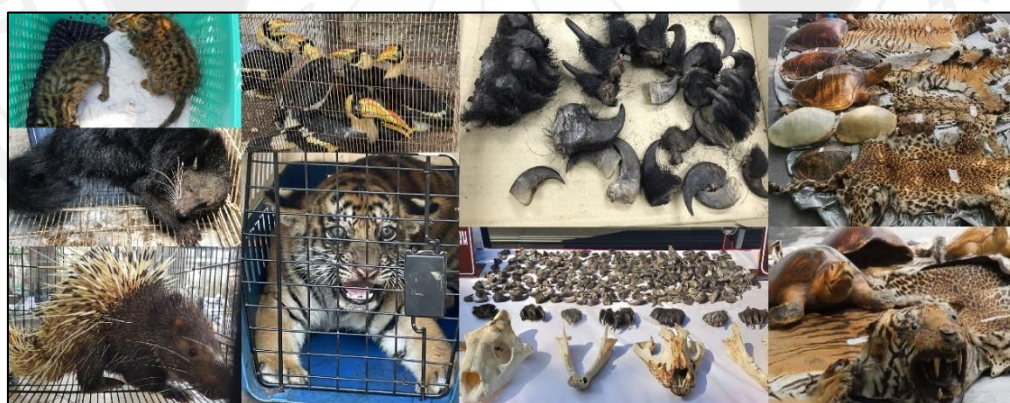
ตารางที่ 4.5 การปรับเพิ่มบทลงโทษบางประการของ พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

ลักษณะการกระทำผิด	พรบ.สงวนและ	พรบ.สงวนและ
	คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
1. การล่าสัตว์ป่าสงวน หรือ สัตว์ป่าคุ้มครอง	จำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 15 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 1,500,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ
2. การค้าสัตว์ป่าสงวน หรือ สัตว์ป่าคุ้มครอง	จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ
3. การครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ
4. การเก็บ ทำอันตราย หรือ ครอบครองรังสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ
5. การนำเข้า ส่งออก นำผ่าน สัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง	จำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	จำคุก 3 - 15 ปี หรือ ปรับ 300,000 - 1,500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

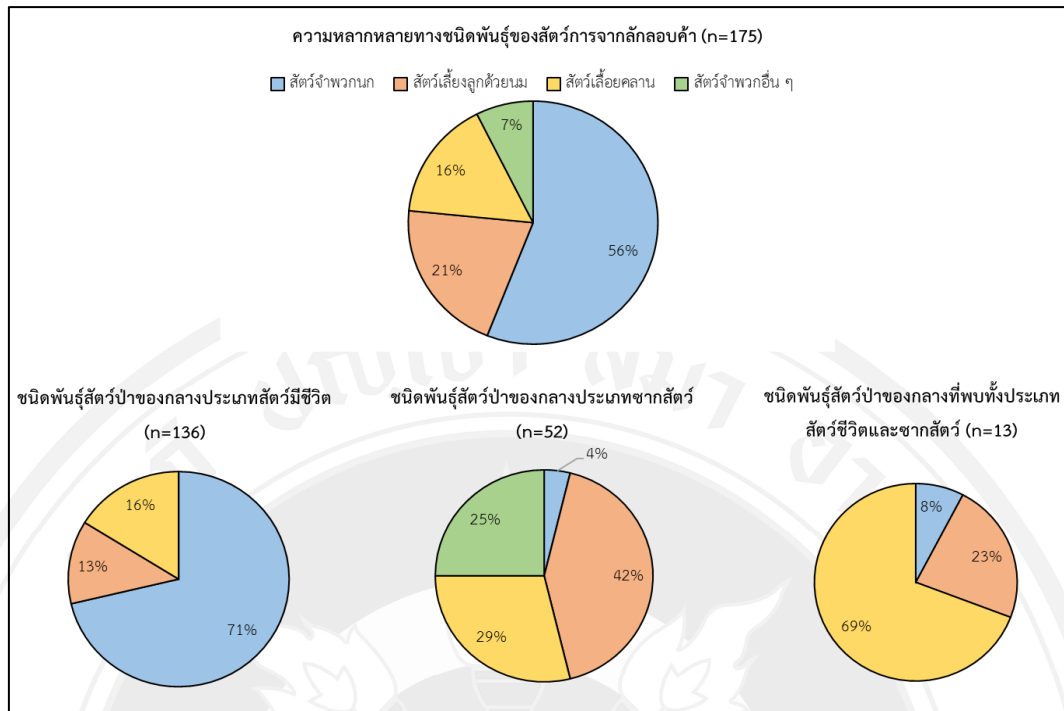
4.8.4 ความนิยมของตลาดการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย

ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้ให้ข้อมูลในประเด็นด้านความนิยมของตลาดการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยว่า “ส่วนมากที่นิยมมักจะเป็นกลุ่มนก โดยที่เป็นที่นิยมเนื่องจากมันราคาถูกหาง่าย ขนส่งง่าย และมีความหลากหลายทางสายพันธุ์สูง ส่วนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยมีไม่กี่ชนิด บางชนิดก็ตัวใหญ่เกินที่จะเลี้ยง เลยจะเหลือแค่พวกตัวเล็ก ๆ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นสัตว์ขนาดเล็กเท่านั้นที่เป็นที่นิยมนำมาเลี้ยง เช่น นาก นางอาย แมวดาว” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง,

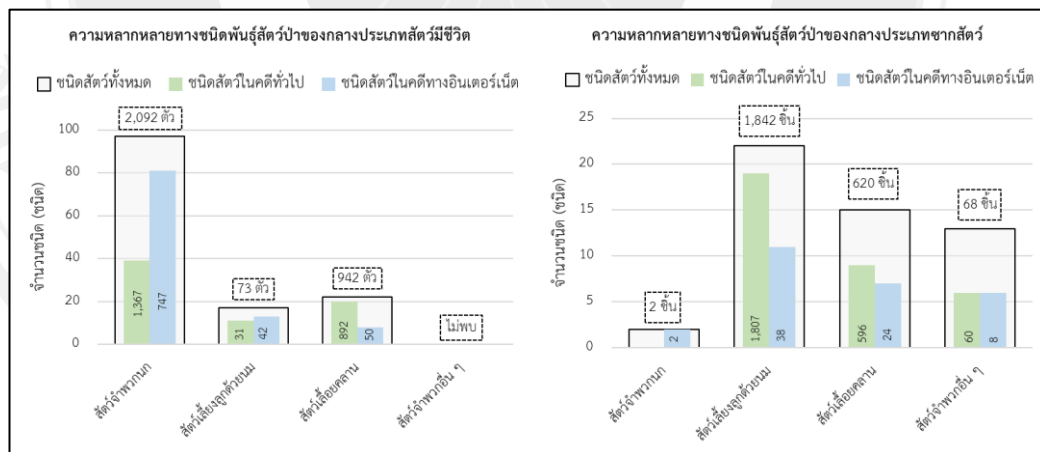
สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) โดยจากข้อมูลพบว่าจำนวนชนิดสัตว์ป่าของกลางที่จับยึดได้จากคดีการกระทำผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าจากทั้งหมด 175 ชนิด แบ่งออกเป็นกลุ่มนก 98 ชนิด (56%) ซึ่งมากที่สุด ส่วนรองลงมาคือ กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 36 ชนิด (21%), สัตว์เลื้อยคลาน 28 ชนิด (16%) และสัตว์จำพวกอื่น ๆ 13 ชนิด (7%) โดยเมื่อแยกพิจารณาตามรูปแบบประเภทของกลางที่จับยึดได้จากคดีทางอินเทอร์เน็ตพบว่า ของกลางประเภทสัตว์มีชีวิตที่จับยึดได้จากคดีทางอินเทอร์เน็ตสูงสุดคือ สัตว์ในกลุ่มนกซึ่งมีจำนวนมากถึง 747 ตัว จาก 81 ชนิด ในขณะที่ของกลางประเภทซากสัตว์ที่จับยึดได้จากคดีทางอินเทอร์เน็ตสูงสุดเป็นกลุ่มของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมซึ่งมีจำนวนรวม 38 ชิ้น จาก 11 ชนิด (ภาพที่ 4.21 และ ภาพที่ 4.22) โดยขนาดเล็กเล็บบสันเป็นสัตว์ป่าของกลางประเภทสัตว์มีชีวิตในกลุ่มของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ถูกจับยึดได้มากที่สุด (ตารางที่ 4.6) ซึ่งตรงสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าขนาดเล็กเล็บบสันเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่มีจำนวนมากถูกลักลอบนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด (ตารางที่ 4.4) โดยนอกจากนี้ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงยังได้กล่าวถึงในประเด็นด้านความต้องการของตลาดการค้าสัตว์ป่าอีกว่า “ยังมีสัตว์ป่าอีกหลายชนิดที่เป็นที่ต้องการของตลาดอยู่ แต่ที่ไม่พบว่ามีกรโพสตัดขายบนอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมักมีความต้องการซื้อมาจากนายทุนในต่างประเทศ เช่น ดิฮมี เกสต์ลัน เป็นต้น จึงไม่จำเป็นต้องนำมาโพสตัดขายเพื่อหาลูกค้า” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของความนิยมและความต้องการสัตว์ป่าของตลาดการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดภายในประเทศเพียงเท่านั้น แต่อาจเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของความต้องการสัตว์ป่าในตลาดต่างประเทศด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 4.20 สัตว์ป่าของกลางประเภทสัตว์มีชีวิตและซากสัตว์จากผลการปราบปรามการค้าสัตว์ป่า ผิดกฎหมายโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง

ภาพที่ 4.21 สัตว์ส่วนจำนวนชนิดสัตว์ป่าของกลางจากการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565

ภาพที่ 4.22 จำนวนสัตว์ป่าของกลาง (เฉพาะสัตว์ป่าที่พบในประเทศไทย) จากการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565

ตารางที่ 4.6 สัตว์ป่าของกลางจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจากการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง

ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	จำนวนของกลาง		พบการซื้อ ขายในผล การศึกษา
		ตัว	ชิ้น	
สัตว์ป่าสงวน				
เลียงผา	<i>Capricornis sumatraensis</i>	-	17	
ละอง หรือ ละมั่ง	<i>Panolia eldii</i>	-	20	
สัตว์ป่าคุ้มครอง				
เม่นใหญ่	<i>Hystrix brachyura</i>	5	-	✓
เสือโคร่ง	<i>Panthera tigris</i>	5	5	
เสือกระท้าย	<i>Felis chaus</i>	2	-	
เสือดาว หรือ เสือด้า	<i>Panthera pardus</i>	-	6	
เสี้อยายเมฆ	<i>Neofelis nebulosa</i>	-	4	
แมวดาว	<i>Panthera tigris</i>	6	4	✓
กระทิง	<i>Bos gaurus</i>	-	2	
กระรอกบินเล็กแก้มขาว	<i>Hylopetes phayrei</i>	-	27	
กระรอกสามสี	<i>Callosciurus prevostii</i>	16	-	
กวางป่า	<i>Cervus unicolor</i>	-	14	
ชะมดแปลงลายแถบ	<i>Prionodon linsang</i>	1	-	✓
ชะมดแปลงลายจุด	<i>Prionodon pardicolor</i>	-	1	✓
ชะมดแผงหางปล้อง	<i>Viverra zibetha</i>	-	1	
ช้างแอฟริกา	<i>Loxodonta africana</i>	-	8	
ช้าง	<i>Elephas maximus</i>	-	8	
นากเล็กเล็บสั้น	<i>Aonyx cinerea</i>	17	-	✓
นากใหญ่ขนเรียบ	<i>Lutra perspicillata</i>	3	-	
นางอาย	<i>Nycticebus coucang</i>	7	-	✓

ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	จำนวนของกลาง		พบการซื้อขาย ในผลการศึกษา
		ตัว	ชิ้น	
พญากระรอกเหลือง	<i>Ratufa affinis</i>	1	-	✓
พญากระรอกดำ	<i>Ratufa bicolor</i>	6	-	✓
พังพอนธรรมดา	<i>Herpestes javanicus</i>	3	-	✓
ลิ่น	<i>Manis sp.</i>	-	3	
วัวแดง	<i>Bos javanicus</i>	-	1	
หมาจิ้งจอก	<i>Canis aureus</i>	2	-	✓
หมีขอ หรือ บินตุรง	<i>Arctictis binturong</i>	2	-	
หมี	<i>Ursus sp.</i>	-	1689	
หมีควาย	<i>Ursus thibetanus</i>	1	1	
หมีหมา	<i>Ursus malayanus</i>	-	1	
สัตว์ป่าคุ้มครองที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้				
แก้ง	<i>Muntiacus muntjak</i>	-	20	
เนื้อทราย	<i>Hyelaphus porcinus</i>	-	10	
ลิงแสม	<i>Macaca fascicularis</i>	3	-	
ลิงกัง	<i>Macaca nemestrina</i>	1	-	
รวม		81	1842	

4.8.5 แหล่งที่มาการลักลอบค้าสัตว์ป่า

การลักลอบค้าสัตว์ป่าเพื่อการนำไปเป็นสัตว์เลี้ยงในแต่ละพื้นที่อาจมีค่านิยมแตกต่างกันไป โดยจากข้อมูลการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าจากการปราบปรามโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงพบว่าส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่พบจำนวนการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าสูงสุด (ภาพที่ 4.23 และ ภาพที่ 4.24) โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้ให้เหตุผลว่า “สัตว์ส่วนใหญ่มักถูกส่งมายังภาคกลาง แต่แหล่งที่มาภาพรวมอาจแตกต่างกันไป เช่น กลุ่มนกกัมมาจากภาคเหนือ กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมักมาจากใต้ และถูกส่งมายังพื้นที่กลาง ส่วนฝั่งตะวันออกมักจะเป็นกลุ่มของเหยี่ยว ส่วนฝั่งอีสานจะไม่ค่อยพบการเลี้ยงแต่ักถูกใช้เป็นเส้นทางการลักลอบนำส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านเลยมากกว่า” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง,

สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) โดยจากข้อมูลผลการศึกษาคั้งนี้ที่พบว่าจังหวัดนราธิวาสและยะลา มีระดับความชุกของการโพสต์ขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์สูงสุด (ภาพที่ 4.11 และ ภาพที่ 4.12) ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้แสดงความเห็นว่า “อาจเนื่องจากบริเวณนั้นเป็นพื้นที่ อันตราย ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ในการดูแล และบางครั้งก็มีการลักลอบนำเข้ามาจากมาเลเซียด้วย บางทีการเลี้ยงสัตว์ป่าก็อาจเป็นวัฒนธรรมความชอบของคนในพื้นที่ ซึ่งมีหลายกรณีเลยที่เราพบว่ามีการเลี้ยงสัตว์ป่าแต่ไม่ได้ขอใบอนุญาต ทำให้การบุกเข้าจับกุมบางครั้งมันจะเหมือนการก่อกวนแก๊ง ประชาชนเกินไป อีกทั้งพื้นที่มันยังมีความจำเป็นบางอย่างที่หน่วยงานในพื้นที่อาจยังต้องทำงาน ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกันอยู่ เราจึงเน้นไปที่การจับกุมกลุ่มคนขายเพื่อพยายามตัดวงจรการค้าขายมากกว่า เพราะทุกวันนี้คนขายมันขายได้เพราะมีคนซื้อ ถ้าไม่มีคนซื้อก็จะไม่มีคนขาย ไม่มีคนล่า” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565)

4.8.6 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

จากการศึกษาคั้งนี้ทำให้ทราบว่าลักษณะของโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่พบบนสื่อสังคมออนไลน์มีหลากหลายรูปแบบ (ตารางที่ 4.2) โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้แสดงความเห็นต่อ ข้อมูลของการศึกษาวิจัยในคั้งนี้ว่า “ข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์มันมีหลากหลายแบบ อย่างการโพสต์ต้องการหาซื้อสัตว์ป่าบางครั้งอาจเพียงการโพสต์ปั่นกระแส หรือลงแก๊ง ๆ เล่น หรือ บางครั้งก็พบการโพสต์ข้อมูลซ้ำเดิมหลาย ๆ โพสต์ เพื่อให้ได้ลูกค้าเยอะขึ้น ทำให้เมื่อพิจารณาข้อมูล ออกมาอาจดูว่ามีปริมาณการซื้อขายเยอะ ทั้งที่จริงแล้วเป็นการโพสต์ซ้ำส่วนมาก ดังนั้นทางหน่วยเรา จึงไม่มีการเก็บข้อมูลการโพสต์ซื้อขายแบบงานวิทยานิพนธ์นี้ ถ้าจะตามก็คือตามเพื่อจับเลย” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565)

4.8.7 การขนส่งสัตว์ป่าไปยังผู้ซื้อ

การศึกษาคั้งนี้ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการขนส่งตัวสัตว์ป่าไปยังผู้ซื้อ แต่พบว่าในหลายกรณีที่เมื่อผู้ขายสัตว์ป่าถูกสมาชิกในกลุ่มสอบถามเกี่ยวกับวิธีการขนส่งหรือ การขอเข้าไปรับสินค้าด้วยตัวเอง ผู้ค้าสัตว์ป่ามักจะมีการแสดงความคิดเห็นในเชิงปฏิเสธต่อวิธีการขนส่งสัตว์ป่าให้กับมือผู้ซื้อด้วยตัวเองและการให้ผู้ซื้อเข้ามารับสัตว์ด้วยตัวเองเช่นกัน โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า “แต่ก่อนการล่อซื้อคนขายมันจะมาส่งด้วยตัวเองเลย แต่หลังๆพอโดนจับมันก็จะไม่ส่งด้วยตัวเองละ จะเปลี่ยนวิธีการไปเรื่อย ๆ เช่น รถรับจ้าง ทัวไป รถทัวร์ รถตู้ขนส่งปลา รถขนไก่ ซึ่งบางทีคนขายจะมีการตกลงกับคนส่งเพื่อจ้างส่งประจำ

เป็นขบวนการ คือคนส่งจะต้องไปส่งของอยู่แล้วการรับสัตว์ไปเพิ่มก็จะได้เงินพิเศษเพิ่มอีกจึงรับทำ” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565)

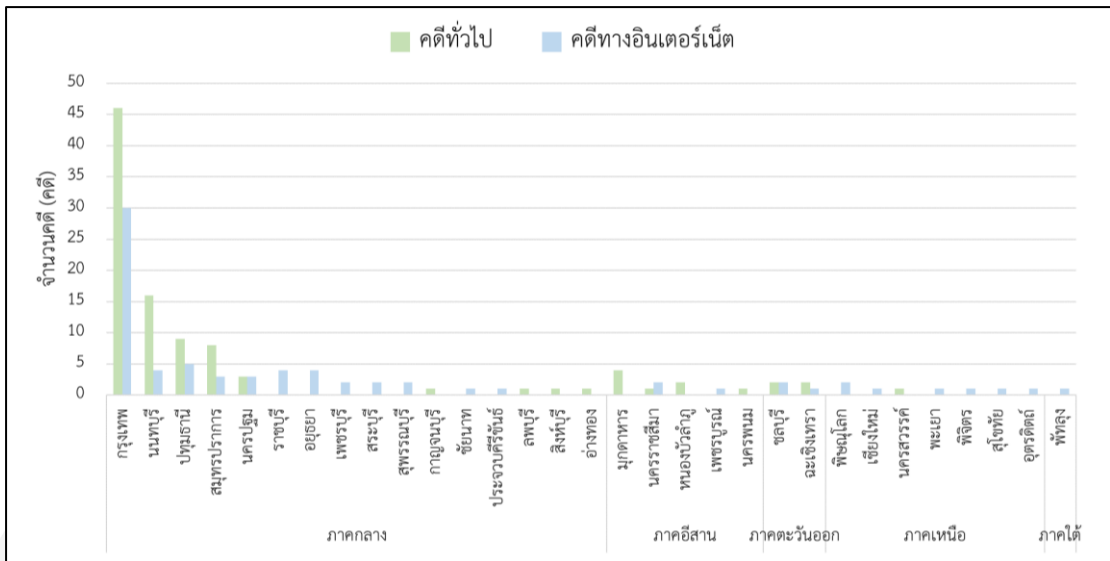
4.8.8 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

1) การปรับตัวของผู้ค้าสัตว์ป่า : หนึ่งในปัญหาหลักในการทำงานด้านการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์คือการปรับตัวของกลุ่มค้าผู้สัตว์ป่า ซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยงานจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับวิธีการทำให้ทันกลยุทธ์ของขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าอยู่เสมอ โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า “ปัจจุบันผู้ขายเริ่มจะมีการคัดกรองผู้ซื้อมากขึ้น บางที่ต้องให้ยืนยันตัวตน แบบถ้าคุณใช้เฟซบุ๊กบัญชีนี้ คุณชื่ออะไร มีการใช้เฟซบุ๊กจริงมาติดต่อไหม” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) ดังนั้นการล่อซื้อจึงจำเป็นต้องมีการสร้างบัญชีเฟซบุ๊กใหม่ขึ้นมา ซึ่งบัญชีนั้นต้องมีระยะเวลาการเปิดใช้งานมาแล้วระยะหนึ่ง รวมถึงมีการลงข้อมูลที่แสดงให้เห็นให้ผู้ขายว่าเป็นบัญชีจริง เพื่อให้ผู้ขายเกิดความมั่นใจในการให้ช่องทางการติดต่ออื่น หรือให้ข้อมูลบัญชีสำหรับการชำระเงิน ซึ่งชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงยังได้กล่าวอีกว่า “การโอนเงินเป็นหนึ่งในวิธีการหลักที่จะทำให้เรารู้ว่าเค้าชื่ออะไร แต่พอทำไปเรื่อย ๆ มันก็เริ่มมีการเรียนรู้ทำให้ปัจจุบันผู้ขายบางคนก็ไม่ได้ใช้บัญชีจริง แต่เป็นการจ้างวานให้บุคคลอื่นมาเปิดเป็นบัญชีม้าแทน” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการติดตามกลุ่มผู้ค้าสัตว์ป่าจนไปถึงขั้นตอนการเข้าจับกุมอาจต้องอาศัยระยะเวลาค่อนข้างนาน อีกทั้งจากการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่าผู้ค้าสัตว์ป่ามักมีการแสดงความคิดเห็นในเชิงปฏิเสธต่อวิธีการส่งสัตว์ป่าให้กับมือผู้ซื้อด้วยตัวเอง ซึ่งอาจทำให้การสืบค้น ติดตาม และเข้าจับกุมอาจทำได้ยากมากกว่าในอดีต

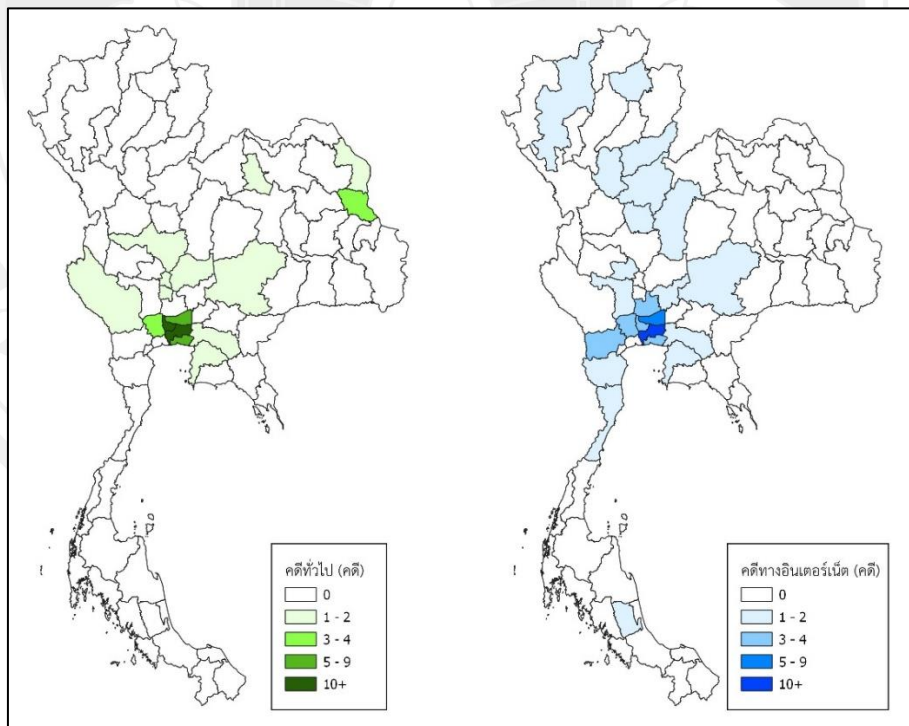
2) การจัดสรรงบประมาณและการจัดการสัตว์ป่าของกลาง : อีกหนึ่งอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์คือการจัดสรรงบประมาณ โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงกล่าวว่า “การล่อซื้อก็เป็นปัญหาเพราะเจ้าหน้าที่ไม่มีเงินที่จะไปใช้ในการล่อซื้อ เนื่องจากไม่มีงบประมาณสนับสนุนการทำงานด้านนี้ บางครั้งเลยจำเป็นต้องใช้เงินตัวเองในการล่อซื้อ ทำให้การติดตามการซื้อขายสัตว์ที่ตัวแพง ๆ ก็กลายเป็นอะไรที่เจ้าหน้าที่ไม่อยากเสี่ยง ทำให้ส่วนใหญ่ต้องอาศัยการเข้าจับกุมแบบชนมือ” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) นอกจากนี้ภายหลังการจับกุมผู้กระทำความผิดได้แล้ว ยังคงพบปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการของกลางอีกโดยเฉพาะของกลางประเภทสัตว์มีชีวิต โดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้ให้ข้อมูลว่า “สัตว์มีชีวิตจะนำมา

ให้สัตว์แพทย์ดูแลและถูกส่งไปยังสถานี่เพาะเลี้ยงของกรม ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่ค่อยถูกเอาไปปล่อยธรรมชาติ เนื่องจากถูกปรับพฤติกรรมไปแล้ว การนำไปปล่อยสู่ธรรมชาติก็ตายเลยจำเป็นต้องเลี้ยงดูจนสิ้นอายุไข ซึ่งเป็นภาระของกรมอย่างมาก” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565)

3) การขาดความร่วมมือระหว่างองค์กร : จากปัญหาของการติดตามผู้ลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้กล่าวมาในข้างต้น หากมีการร่วมมือกันระหว่างองค์กรด้านสื่อสังคมออนไลน์ อาจเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาพร้อมกับระหว่างหน่วยงานได้ โดยในประเด็นนี้ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้กล่าวว่า “เคยได้มีการเข้าไปปรึกษากับองค์กรเค้าแล้ว เค้าแจ้งมาว่าการค้าสัตว์ป่ามันไม่เข้าข่ายตามนโยบาย 7 หรือ 10 ข้อ ของเค้าที่จะสามารถอนุมัติให้เกิดการปิดกลุ่มเหล่านี้ได้ โดยองค์กรเค้านั้นจะเน้นเรื่องสถาบันการปกครอง, ยาเสพติด และก็การค้ามนุษย์มากกว่า ซึ่งการค้าสัตว์ไม่เข้าข่ายเลยดำเนินการไม่ได้ เหมือนเค้ามองว่าประเด็นนี้เป็นเรื่องเล็ก” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565)

ภาพที่ 4.23 จำนวนคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในแต่ละจังหวัดจากการดำเนินงานโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565

ภาพที่ 4.24 แผนที่การกระจายเชิงพื้นที่ของข้อมูลแหล่งการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าจากการดำเนินงานโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาในประเด็นหัวข้อเรื่อง การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโพสต์การซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนแพลตฟอร์มของเฟซบุ๊ก และได้นำข้อมูลบางส่วนมาประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับชุดปฏิบัติการปราบปรามการกระทำความผิดด้านสัตว์ป่าและพืชป่า (เหยี่ยวดวง) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่พบบนสื่อสังคมออนไลน์กับข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่พบจากการปฏิบัติงานจริงของเจ้าหน้าที่ โดยสามารถแบ่งเนื้อหาของสรุปผลการศึกษาได้เป็น 2 ส่วน คือ

5.1.1 ข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์

การวิจัยนี้ได้ศึกษารูปแบบการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กจำนวน 8 กลุ่ม ในช่วงระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่มกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2564 พบการโพสต์เพื่อซื้อขายสัตว์ป่าทั้งหมด 248 โพสต์ โดยแบ่งเป็นโพสต์เพื่อต้องการหาซื้อสัตว์ป่า 56 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 22.4 และโพสต์เพื่อเสนอขายสัตว์ป่า 192 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 77.6 ซึ่งมีสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวนกว่า 270 ตัว จาก 13 ชนิด ถูกนำมาขายในราคาต่อตัวประมาณ 1,200 - 60,000 บาท โดยกลุ่มปิดหรือกลุ่มส่วนตัวมีกิจกรรมการโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่ารวม 189 โพสต์ ส่วนกลุ่มเปิดหรือกลุ่มสาธารณะมีกิจกรรมการโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่ารวม 59 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 76.2 และ 23.8 ตามลำดับ

บัญชีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กที่พบว่ามีโพสต์ซื้อขายสัตว์ป่าจำนวน 80 บัญชี สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้โพสต์ซื้อ 54 บัญชี และกลุ่มผู้โพสต์ขาย 26 บัญชี คิดเป็นร้อยละ 67.5 และ 32.5 ตามลำดับ โดยลักษณะการใช้งานของบัญชีกลุ่มผู้โพสต์ขายกว่าร้อยละ 85 มักเป็นบัญชีที่มีลักษณะการใช้งานคล้ายกับบัญชีปลอมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำการขายสัตว์ป่าโดยเฉพาะ ซึ่งไม่มีการ

โพสต์ข้อมูลเนื้อหา ภาพถ่ายบุคคล หรือบรรยายละเอียดข้อมูลที่อยู่อาศัยที่จะสามารถตรวจสอบไปถึงตัวตนของเจ้าของบัญชีได้ โดยกลุ่มผู้โพสต์ขายสัตว์ป่ามีพฤติกรรมการโพสต์ที่ต่างจากกลุ่มผู้โพสต์ที่ต้องการหาซื้อสัตว์ป่า คือกลุ่มผู้โพสต์ขายมักโพสต์ข้อมูลการขายสัตว์ป่าที่เป็นข้อมูลเดิมซ้ำหลาย ๆ โพสต์ ทั้งในกรณีการโพสต์ข้อมูลเดิมซ้ำในกลุ่มที่ต่างกันและการโพสต์ข้อมูลเดิมซ้ำในกลุ่มเดิม

จำนวนโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่พบข้อมูลด้านแหล่งที่มา รวมทั้ง 219 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 88.3% ของโพสต์ทั้งหมด โดยมีระดับความชุกของข้อมูลการโพสต์ขายสัตว์ป่าสูงสุดสามอันดับแรกอยู่ในจังหวัดนราธิวาส 69 โพสต์, ยะลา 50 โพสต์ และกรุงเทพฯ 22 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 31.5, 22.8 และ 10.0 ของจำนวนโพสต์ที่สามารถระบุแหล่งที่มาของโพสต์ได้ ส่วนแหล่งที่มาซึ่งมีระดับความชุกของข้อมูลการโพสต์หาซื้อสัตว์ป่าสูงสุดสามอันดับแรกอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ 10 โพสต์, ชลบุรี 5 โพสต์ และสุราษฎร์ธานี 4 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 4.6, 2.3 และ 1.8 ของจำนวนโพสต์ที่สามารถระบุข้อมูลเชิงพื้นที่ได้

การตรวจสอบสถานะการอนุรักษ์ของสัตว์ป่าทั้ง 13 ชนิด ที่ถูกพบว่านำมาโพสต์เสนอขายในการศึกษารั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามข้อมูลบัญชีแนบท้ายของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) พบว่า สัตว์ป่าทั้งหมด 13 ชนิด เป็นสัตว์ป่าที่ถูกระบุไว้ในบัญชีหมายเลข 1 (Appendix I) ร้อยละ 31 ถูกระบุไว้ในบัญชีหมายเลข 2 (Appendix II) ร้อยละ 23 ถูกระบุไว้ในบัญชีหมายเลข 3 (Appendix III) ร้อยละ 15 และไม่มีการระบุไว้ในบัญชีแนบท้าย (Unlisted) ร้อยละ 31 โดยเมื่อพิจารณาตามข้อมูลของ IUCN RED LIST พบว่า ร้อยละ 23 มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (Endangered : EN) ร้อยละ 8 มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable : VU) ร้อยละ 23 มีแนวโน้มใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened : NT) และร้อยละ 46 เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern : LC)

ความต้องการและความสนใจสัตว์ป่าแต่ละชนิดของตลาดการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อพิจารณาตามผลการวิเคราะห์จากสี่ประเด็น ได้แก่ จำนวนสัตว์ที่ถูกโพสต์ขาย จำนวนการมีส่วนร่วมกับโพสต์ ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมกับโพสต์ และจำนวนโพสต์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่าชนิดนั้น จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาแสดงผลในรูปแบบของการจัดอันดับ พบว่าภาพรวมด้านความสนใจในสัตว์ป่าแต่ละชนิดของตลาดการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ สามารถเรียงตามอันดับจากสูงสุดไปยังต่ำสุด คือ นากเล็กเล็บสั้น, พังพอนธรรมดา, พญากระรอกดำ, แมวดาว, นางอาย, พญากระรอกบินหูแดง, เม่นใหญ่, อีเห็นลายพาด, หมาวจิ้งจอก, ชะนีมือดำ, เม่นหางพวง, ชะนีธรรมดา และพญากระรอกเหลือง

5.1.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับชุดปฏิบัติการพิเศษเหี่ยวดวง

ชุดปฏิบัติการพิเศษเหี่ยวดวงถูกก่อตั้งขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2560 เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในระบบออนไลน์ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า โดยผู้ค้าสัตว์ป่าสามารถกระจายข้อมูลเพื่อการซื้อขายสัตว์ป่าได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง โดยพบว่ากลุ่มผู้ค้าสัตว์ป่าอาศัยช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ในการกระจายข้อมูลเพื่อการซื้อขายสัตว์ป่า เช่น กลุ่มในเฟซบุ๊ก กลุ่มในไลน์ เป็นต้น ซึ่งจากการปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าโดยชุดปฏิบัติการพิเศษเหี่ยวดวงต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ลักลอบค้าสัตว์ป่าเกรงกลัวต่อการกระทำผิดและมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการขายสัตว์ป่าจากการโพสต์ในกลุ่มสาธารณะเปลี่ยนไปเป็นการโพสต์ในกลุ่มส่วนตัวบนเฟซบุ๊ก หรือกลุ่มปิดในไลน์

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการลักลอบค้าสัตว์ป่าในกลุ่มของผู้ขายส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ อาชีพ และรายได้ เนื่องจากการหาสัตว์ป่ามาขายยังคงมีตลาดรองรับและผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูง ผู้ค้าจึงเลือกที่จะเสี่ยงต่อการกระทำที่ผิดกฎหมายเพียงเพราะต้องการรายได้ที่มากขึ้น ส่วนในกลุ่มของผู้ซื้อสัตว์ป่ามักมีปัจจัยมาจากหลายสาเหตุ เช่น ความต้องการนำสัตว์มาปรุงเป็นอาหารหรือยาบำรุงสมรรถภาพร่างกาย ความต้องการเลี้ยงเพื่อความสวยงามหรือฟังเสียงร้อง การครอบครองตามความเชื่อด้านการเสริมดวง อำนาจบารมี หรือแม้กระทั่งความเชื่อจากการดูดวงและจากการบนบานศาลกล่าว เป็นต้น ส่วนปัจจัยที่ทำให้สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าในปัจจุบันมีแนวโน้มของความรุนแรงลดลง คาดว่าเกิดจากการปราบปรามโดยเจ้าหน้าที่ผนวกกับการปรับบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นของกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่พบบนสื่อสังคมออนไลน์มักมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งอาจโพสต์ที่เป็นข้อมูลจริงหรือเป็นการโพสต์ที่ถูกปลอมข้อมูลขึ้นมาเพื่อจูงใจหลอกลวงให้เกิดการโอนเงิน ทำให้การศึกษาข้อมูลจำนวนการซื้อขายสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์อาจเป็นการประเมินที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง เพราะผู้ขายมักมีพฤติกรรมการโพสต์ข้อมูลเดิมซ้ำในหลายโพสต์ เพื่อให้เข้าถึงการมองเห็นของลูกค้าและนำมาซึ่งการสั่งซื้อสัตว์ป่ากับตน ทำให้ภาพรวมเมื่อพิจารณาข้อมูลออกมาอาจพบว่ามีปริมาณการลักลอบค้าสัตว์ป่าสูง โดยที่ความเป็นจริงอาจเป็นเพียงการโพสต์ซ้ำของผู้ขาย หรือเป็นการโพสต์ที่เป็นการหลอกล่อให้เกิดการโอนเงินแต่ไม่ได้มีการขนส่งสัตว์ป่าให้กับผู้ซื้อ

ความนิยมของตลาดการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย พบว่า กลุ่มสัตว์จำพวกนกเป็นกลุ่มสัตว์ที่มีการลักลอบค้าในตลาดการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกและกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมตามลำดับ โดยอาจเนื่องจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมักจะขายได้เฉพาะกลุ่ม หายาก ราคาสูง และพบในประเทศไทยเพียงไม่กี่ชนิดเมื่อเทียบกับสัตว์อีกสองจำพวกข้างต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะพบเฉพาะสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กเท่านั้นที่นิยมนำมาเลี้ยง

เช่น นาก นางอาย แมวดาว เป็นต้น โดยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิดอาจนิยมนำมาค้าขายเฉพาะส่วน เช่น เล็บหมี หนังเสือ เกล็ดลีน งาช้าง เป็นต้น ซึ่งมักมีการโพสต์ขายอยู่ในกลุ่มประเภทเครื่องรางของขลัง ซึ่งจะมีค่าสำคัญในการค้นหาที่ต่างจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่จะนำไปเป็นสัตว์เลี้ยง แต่หากเป็นชนิดที่มีความต้องการซื้อมาจากต่างประเทศ เช่น ลิ่น มักจะไม่ค่อยพบการโพสต์ขายทางสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากมีคำสั่งซื้อมาจากนายทุนจึงไม่จำเป็นต้องนำมาโพสต์ขายบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยข้อมูลแหล่งที่มาของการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่นำไปเป็นสัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่พบว่า สัตว์จำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมักจะถูกลักลอบจับออกมาขายจากพื้นที่ภาคใต้ ภาคเหนือมักเป็นสัตว์จำพวกนก ภาคตะวันออกมักเป็นเหยี่ยว และโดยส่วนใหญ่สัตว์เหล่านี้จะถูกลักลอบนำส่งมายังพื้นที่ภาคกลาง ส่วนในพื้นที่ภาคอีสานจะไม่ค่อยพบเห็นการเลี้ยงสัตว์ป่า แต่มักเป็นเส้นทางของการลักลอบนำสัตว์ป่าส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย พบว่า การปรับตัวของผู้ค้าสัตว์ป่าที่เริ่มใช้กลวิธีในการคัดกรองลูกค้ารวมถึงการระมัดระวังตัวในการขนส่งและแลกเปลี่ยนสัตว์ป่ามากขึ้น เช่น การจ้างบุคคลที่สามสำหรับการเปิดบัญชีปลอม การยกเลิกรูปแบบการขนส่งแบบชนมือ การปรับเปลี่ยนคำสำคัญที่ใช้ในการโพสต์ขายสัตว์ป่า เป็นต้น ทั้งนี้องค์กรด้านสื่อสังคมออนไลน์บางแพลตฟอร์มยังมองว่าการกระทำด้านการลักลอบค้าสัตว์ป่าบางชนิดอาจไม่ได้เข้าข่ายตามนโยบายขององค์กรที่จะสามารถอนุมัติให้เกิดการปิดกลุ่มการค้าซื้อขายสัตว์เลี้ยงหรือการตรวจสอบข้อมูลไปยังตัวตนของผู้โพสต์ได้ จึงไม่ได้มีการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างองค์กร ส่งผลให้การสืบค้นไปยังตัวบุคคลผู้กระทำผิดต้องอาศัยระยะเวลาในการติดตามค่อนข้างนานและทำได้ยากมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัญหาจากการขาดการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการล่าซื้อ และปัญหาเชิงโครงสร้างของรูปแบบการบริหารจัดการสัตว์ป่าของกลางที่ถูกกำหนดมาให้เป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องเลี้ยงดูสัตว์ป่าของกลางประเภทสัตว์มีชีวิตจนกว่าสัตว์เหล่านั้นจะสิ้นอายุขัย

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงองค์ประกอบของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยอันมีสาเหตุมาจากกลุ่มการค้าซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีสมมติฐานการวิจัย คือ สื่อสังคมออนไลน์ยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญของขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมความรุนแรงของสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย โดยสามารถอนุมานได้จากการข้อมูลลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

5.2.1 จำนวนโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่า

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้มีการคัดกรองรูปแบบของการโพสต์ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลซ้ำออก ทำให้ข้อมูลจำนวนโพสต์และจำนวนสัตว์ที่ถูกนำมาขายที่พบในการศึกษาครั้งนี้อาจเป็นการประเมินค่าของการเกิดอาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจากลักษณะของการโพสต์ข้อมูลซ้ำที่เกิดขึ้นอาจเป็นหนึ่งในกิจกรรมการส่งเสริมการขายของผู้ค้าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการกระจายข้อมูลและเพิ่มโอกาสในการถูกมองเห็นโดยลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายอื่นที่มากขึ้น โดยจากการสัมภาษณ์ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้ให้ข้อมูลว่า “ปัจจุบันผู้ขายเริ่มจะมีการคัดกรองผู้ซื้อมากขึ้น บางที่ต้องให้ยืนยันตัวตน แบบถ้าคุณใช้เฟซบุ๊กบัญชีนี้ คุณชื่ออะไร มีการใช้เฟซบุ๊กจริงมาติดต่อไหม” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) จึงอาจอีกหนึ่งเหตุผลคือการกระทำดังกล่าวอาจเป็นไปได้มาซึ่งตัวเลือกของลูกค้าที่มีหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ผู้ค้าได้นำมาตรวจสอบและคัดกรองลักษณะของลูกค้าที่คาดว่าจะเป็บบัญชีซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากการแฝงตัวโดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ออก เพื่อป้องกันการถูกติดตาม ตรวจสอบ และนำมาซึ่งการเข้าจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ ซึ่งเมื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ Siriwat et al. (2019) ที่พบการโพสต์ขายสัตว์ป่าคุ้มครอง 487 โพสต์ และมีจำนวนสัตว์ป่าที่ถูกนำมาขายบนสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด 820 ตัว จาก 20 ชนิด โดยจากจำนวนทั้งหมดนี้เป็นการเก็บข้อมูลที่มีการวางรูปแบบการคัดกรองจำนวนโพสต์ซ้ำออกแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าความรุนแรงของการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันอาจมีแนวโน้มของจำนวนที่ลดลงไป ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยจากการปราบปรามผู้กระทำผิดด้านสัตว์ป่าอย่างต่อเนื่อง ผนวกกับบทลงโทษทางกฎหมายที่มีความรุนแรงยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ความรุนแรงของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในปัจจุบันอาจไม่ได้รุนแรงเหมือนในอดีต

5.2.2 การพิจารณาชนิดพันธุ์ที่พบขายบนสื่อสังคมออนไลน์

ข้อมูลชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าที่พบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้อาศัยวิธีการระบุชนิดพันธุ์โดยการพิจารณาจากภาพถ่ายหรือวิดีโอร่วมกับข้อมูลตามที่ถูกโพสต์ระบุไว้ในโพสต์ ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาดได้ในบางกรณี เช่น ชนิดพันธุ์ของนก ซึ่งการศึกษานี้ไม่พบว่ามีการซื้อขายนกใหญ่ชนเรียบ เหมือนกับงานของ Siriwat & Nijman (2018a) อาจเนื่องมาจากการซื้อขายนกส่วนใหญ่ที่พบในการศึกษาครั้งนี้เป็นนกที่อยู่ในช่วงวัยแรกเกิด ทำให้การพิจารณาตามรูปพรรณสัณฐานภายนอกอาจเกิดการผิดพลาดได้ เนื่องจากนกที่พบในประเทศไทยแต่ละชนิดในช่วงวัยแรกเกิดจะมีลักษณะภายนอกที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งหากอิงตามข้อมูลเนื้อหาข้อมูลที่ระบุไว้ในโพสต์การขายนกทั้งหมดแล้วพบว่ามียังมีเพียงนกเล็กเล็บสั้นชนิดเดียวเท่านั้นที่พบถูกนำมาโพสต์ขายในการศึกษาครั้งนี้

5.2.3 แหล่งที่มาของโพสต์การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย

การกระจายเชิงพื้นที่ของข้อมูลแหล่งที่มาของโพสต์การซื้อขายสัตว์ป่าผิดกฎหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการพิจารณาข้อมูลจากเนื้อหาข้อความของโพสต์ที่ระบุไว้โดยผู้โพสต์เป็นหลัก โดยในกรณีที่ไม่มีการระบุรายละเอียดของแหล่งที่อยู่ในโพสต์ จะอ้างอิงจากข้อมูลแหล่งที่อยู่อาศัยตามบัญชีเฟซบุ๊กของผู้โพสต์ โดยผลการวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังคงมีรูปแบบการกระจายเชิงพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ Siriwat & Nijman (2018a), Siriwat et al. (2019a), Siriwat et al. (2019b) และ Panter & White (2020) ที่ว่ากรุงเทพฯและพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศไทยเป็นแหล่งสำคัญของการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ แต่ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงบนโลกออนไลน์ ซึ่งอาจยังไม่สามารถยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้อย่างแน่ชัด โดยจากการสัมภาษณ์ชุดปฏิบัติการพิเศษเหี้ยมวดงได้แสดงความคิดเห็นต่อผลการศึกษาค้นคว้าที่พบว่าแหล่งของการโพสต์ขายสัตว์ป่าสูงสุดอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดนราธิวาสและยะลาว่า “บริเวณนั้นเป็นพื้นที่อันตรายขาดกำลังเจ้าหน้าที่ในการดูแล และบางครั้งก็มีการลักลอบนำเข้ามาจากมาเลเซียด้วย” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหี้ยมวดง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) ดังนั้นจากการที่พบว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มีแหล่งโพสต์ขายอยู่ในพื้นที่ชายแดนทางภาคใต้ของประเทศไทย อาจเกิดจากการที่ผู้ขายสัตว์ป่าระบุข้อมูลแหล่งที่มาและพื้นที่อยู่อาศัยปลอมขึ้นมาเพียงเพื่อต้องการปกปิดแหล่งที่อยู่จริงของตนเองและเพื่อป้องกันการถูกตรวจสอบและนำมาซึ่งการถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ โดยการที่ระบุว่าตนเองอาศัยอยู่ในพื้นที่อันตรายที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านความมั่นคงและความปลอดภัยนั้น ผู้ขายอาจเข้าใจว่าจะเป็นการลดความเสี่ยงต่อการถูกเพ่งเล็งจากเจ้าหน้าที่ลงได้ หรืออาจเป็นเพียงการระบุที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการจูงใจให้ลูกค้าหรือผู้ต้องการซื้อสัตว์ป่าเกิดความเข้าใจว่าสัตว์ป่าเหล่านั้นถูกจับและส่งมาจากแหล่งพื้นที่ที่มีคุณภาพ และมั่นใจว่าจะได้สินค้าตรงตามคุณลักษณะที่ตนเองต้องการหากทำการซื้อกับผู้ค้าที่อาศัยอยู่ในแหล่งพื้นที่เหล่านั้น

5.2.4 การเปลี่ยนแปลงของความนิยมในการนำสัตว์ป่ามาเป็นสัตว์เลี้ยง

ความนิยมการนำสัตว์ป่ามาเป็นสัตว์เลี้ยงของตลาดการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าสามอันดับแรกที่พบจำนวนการโพสต์ขายมากที่สุด ได้แก่ พญากระรอกดำ นากเล็กเล็บสั้น และแมวดาว ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Phassaraudomsak & Krishnasamy (2018) ที่พบว่าในช่วงมิถุนายนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2559 นางอายเป็นกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ถูกโพสต์เสนอขายบนเฟซบุ๊กมากที่สุด ส่วนงานวิจัยของ Siriwat et al. (2019b) พบว่าในช่วงเมษายน พ.ศ. 2560 ถึงกันยายน พ.ศ. 2561 นางอายยังคงเป็นสัตว์ป่าในกลุ่มไพรเมตที่ถูกโพสต์เสนอขายบนเฟซบุ๊กมากที่สุด และนากเป็นสัตว์ป่าในกลุ่มสัตว์กินเนื้อ

ที่ถูกโพสต์เสนอขายบนเฟซบุ๊กมากที่สุด โดยเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดูเหมือนว่า แนวโน้มของความต้อการนางอายุมาเป็นสัตว์เลี้ยงของตลาดการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายอาจ กำลังจะเริ่มลดลงไป และแนวโน้มของความต้อการนางมาเป็นสัตว์เลี้ยงของตลาดการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายยังคงพบว่ามีปริมาณการโพสต์ขายสูงเช่นเดียวกับข้อมูลงานวิจัยของ Siriwat & Nijman (2018a) และ Siriwat et al. (2019b) โดยจากการสัมภาษณ์ชุดปฏิบัติการพิเศษเหี่ยวดวงได้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความนิยมของการซื้อขายสัตว์ป่าว่า “ทุกวันนี้คนขายมันขายได้เพราะมีคนซื้อ ถ้าไม่มีคนซื้อก็จะมีคนขาย และไม่มีคนล่าสัตว์” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าปัจจุบันยังคงมีปัจจัยบางอย่างที่เป็นตัวกระตุ้นให้กลุ่มคนชอบเลี้ยง สัตว์ป่าผิดกฎหมายมีความสนใจในตัวของนากเล็กเล็บสั้นอยู่ โดยในประเทศไทยยังไม่พบข้อมูลการ ศึกษาวิจัยที่จะยืนยันถึงปัจจัยด้านความเชื่อในการครอบครองซึ่งตัวหรือชิ้นส่วนอวัยวะของ นากเล็กเล็บสั้น หรือความเชื่อในด้านสรรพคุณจากการบริโภคนากเล็กเล็บสั้น อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ Gomez & Bouhuys (2018) สามารถบ่งบอกได้ว่าความเชื่อเหล่านี้ยังคงปรากฏ อยู่ในประเทศเพื่อนบ้านของไทย เช่น ประเทศกัมพูชาที่มีความเชื่อว่าการครอบครองหนังของนากเล็ก เล็บสั้นจะช่วยส่งเสริมเกี่ยวกับการคลอดบุตรของหญิงตั้งครรภ์ ส่วนในประเทศลาวพบว่า มีการขายหนังนากเล็กเล็บสั้นในร้านค้าแผงลอยจำพวกสินค้าการแพทย์แผนโบราณ เป็นต้น

5.2.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลักลอบค้าสัตว์ป่า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลักลอบค้าสัตว์ป่าจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชุดปฏิบัติการพิเศษ เหี่ยวดวงพบว่า กลุ่มผู้ขายสัตว์ป่าอาจมองว่าการจับสัตว์ออกมาขายเป็นช่องทางที่ทำให้ตนได้มาซึ่ง รายได้ที่มากขึ้น เนื่องจาก “การจับสัตว์ป่าไปขายเป็นสิ่งที่ไม่ต้องลงทุน ได้กำไรดี รายได้ดี ความต้องการในตลาดสูง” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) จึงเลือกที่จะ เสี่ยงต่อการกระทำที่ผิดกฎหมายเพียงเพราะต้องการรายได้ที่มากขึ้น ส่วนจากข้อมูลปัจจัยสนับสนุน จากฝั่งของกลุ่มผู้ซื้อสัตว์ป่าที่ว่า “บางคนก็มีความเชื่อด้านการแก้บนแบบดูดวงมาหมอบอกให้ต้อง เลี้ยงเพื่อแก้บนยังมีเลย” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) เป็นอีกหนึ่ง ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมประเทศไทยยังคงมีความเชื่อและค่านิยมบางอย่างที่อาจเป็น ตัวกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการลักลอบค้าสัตว์ป่าอยู่ในปัจจุบัน โดยปัจจัยเหล่านี้ยังคงสอดคล้อง กับงานวิจัยของ Buabudhara (2019) ที่พบว่าปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าผิดกฎหมายมีปัจจัยมา จากความไม่เสมอภาคทางสังคม, ความอ่อนแอของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, ความเหลื่อมล้ำ ทางเศรษฐกิจ, ค่านิยม และความเชื่อ

5.2.6 ข้อจำกัดของการศึกษา

จากการเลือกกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษานี้ ได้มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเป็นตัวแทนในการศึกษา การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย ซึ่งมีรูปแบบของการเก็บข้อมูลที่อ้างอิงมาจากวิธีการศึกษาของ Siritwat et al. (2019b) แต่ในปัจจุบันขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์อาจมีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การใช้คำศัพท์เฉพาะเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกค้นหาเจอโดยง่าย การใช้แพลตฟอร์มอื่นที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อจากการถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ เป็นต้น โดยจากการสัมภาษณ์ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงได้ให้ข้อมูลว่า “เมื่อมีเจ้าหน้าที่เริ่มจับผู้ค้าออนไลน์มากขึ้น ผู้ค้าจะเริ่มเปลี่ยนวิธีการ แบบจากการมาโพสต์ให้เห็นกันอย่างชัดเจน จะเริ่มลงใต้ดินไปเป็นการขายเฉพาะกลุ่ม กลุ่มลับ กลุ่มส่วนตัว จนมาถึงในไลน์” (ชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2565) ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาเพื่อเลือกกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊กที่มีจำนวนสมาชิก 1,000 คนขึ้นไป มาใช้เป็นตัวแทนของการศึกษานี้ จึงอาจเป็นหนึ่งในข้อจำกัดที่ทำให้ยังขาดข้อมูลของกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อย ซึ่งอาจเป็นกลุ่มเฉพาะที่อาจพบการซื้อขายสัตว์ป่าจำนวนมากกว่ากลุ่มตามเกณฑ์การพิจารณาได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามจากข้อจำกัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เลือกนำข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงเข้ามาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บได้จากกลุ่มการซื้อขายสัตว์เลี้ยงบนเฟซบุ๊ก เพื่อให้เกิดเข้าใจและเห็นถึงภาพรวมของรูปแบบการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยในแง่มุมอื่น ๆ ที่แตกต่างจากงานของ Siritwat et al. (2019b)

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ยังคงถูกใช้เป็นเครื่องมือและเป็นหนึ่งในช่องทางสำคัญของการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งในประเทศไทยยังคงมีความต้องการซื้อและการความต้องการขายสัตว์ป่าเกิดขึ้นอยู่ในหลายพื้นที่ ผนวกกับรูปแบบและกลไกของการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยของหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่ยังคงมีปัจจัยจำกัดซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของภาครัฐ

การแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ผ่านมาของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งการก่อตั้งชุดปฏิบัติการพิเศษเหยี่ยวดวงขึ้นมาเพื่อให้เป็นหน่วยงานเฉพาะสำหรับการติดตามขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายทางอินเทอร์เน็ต และการปรับบทลงโทษทางกฎหมายที่มีความรุนแรงมากขึ้น ถือเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพต่อการแก้ไขปัญหาการก่ออาชญากรรมด้านสัตว์ป่า อย่างไรก็ตามจากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวดังต่อไปนี้

1) สนับสนุนให้เกิดการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับองค์กรด้านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อพัฒนากลไกการตรวจจับข้อมูลการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ และนำไปซึ่งการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการตรวจสอบติดตาม เฝ้าระวัง และแก้ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือแม้กระทั่งแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตจากการปรับตัวของขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) สนับสนุนนโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างที่ยั่งยืนของทางเลือกเพิ่มเติมในด้านโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มประชากรที่มีเปราะบาง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มประชากรเหล่านั้นไม่สนับสนุนหรือหาทางออกจากการต้องการรายได้โดยการกระทำอาชญากรรมการลักลอบค้าสัตว์ป่า เช่น การจัดหาพื้นที่แหล่งทำมาหากินเพิ่มเติม การสนับสนุนอาชีพที่เข้ากับบริบทในพื้นที่เสี่ยง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนจากการมีอยู่ของสัตว์ เป็นต้น เพื่อเป็นการยับยั้งมิให้บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับการลักลอบค้าสัตว์ป่า รวมถึงการให้ความรู้แก่ชาวบ้านในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดการลักลอบค้าและล่าสัตว์ป่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงหลักการของการอาศัยร่วมกันในระบบนิเวศ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนมากขึ้น

3) เพิ่มประสิทธิภาพในการรณรงค์ด้านการสร้างความตระหนักรู้ต่อสาธารณะโดยการเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ที่เป็นการลบล้างความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการครอบครองซึ่งสัตว์ป่าและอวัยวะสัตว์ป่า เพื่อให้สังคมเกิดการสนับสนุนต่อการลักลอบค้าสัตว์ป่าน้อยลง โดยอาจแฝงข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูญเสียทรัพยากรสัตว์ป่าเหล่านั้นอันจะส่งผลโดยตรงต่อผลประโยชน์ภาพรวมของชุมชนหรือบุคคล เพื่อเป็นแรงส่งเสริมให้เกิดความคิดและจิตสำนึกในด้านการดูแลรักษาและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลประโยชน์ต่อตนเองภายในสังคม

4) ให้ความสำคัญและสนับสนุนต่อการดำเนินงานวิจัยด้านสัตว์ป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสำรวจซึ่งส่งเสริมให้เกิดฐานข้อมูลสำหรับการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า เช่น การประยุกต์ใช้ข้อมูลทางพันธุกรรมที่สามารถบ่งบอกแหล่งที่มาของสัตว์ป่าได้เพื่อใช้ในการวางแผนการปล่อยสัตว์สู่ธรรมชาติ การระบุแหล่งพื้นที่เสี่ยงต่อการลักลอบนำสัตว์ออกจากป่าเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการป้องกันและเฝ้าระวังในพื้นที่เหล่านั้น เป็นต้น

5) พัฒนาข้อบังคับทางกฎหมาย เช่น การปรับบทลงโทษที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อการก่ออาชญากรรมลักลอบค้าสัตว์ป่าและลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ โดยนอกจากนี้อาจกำหนดอัตราการปรับจากการกระทำผิดด้านสัตว์ป่าที่ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อการดูแลสัตว์ป่าเหล่านั้น โดยอาจมีรูปแบบการคำนวณค่าใช้จ่ายอย่างต่ำในการดูแลรักษาสัตว์ป่าแต่ชนิดจนถึงกระบวนการปล่อยสัตว์คืนสู่ธรรมชาติ หรือจนกว่าสัตว์ป่าเหล่านั้นจะอายุขัย เพื่อเป็นส่วนหนึ่งสำหรับการสนับสนุนและลดภาระด้านค่าใช้จ่ายแก่หน่วยงานภาครัฐที่จำเป็นต้องดูแลช่วยเหลือสัตว์ป่าของกลางจากคดีการกระทำผิดด้านสัตว์ป่า

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ทำให้เข้าใจถึงรูปแบบ วิธีการ รวมถึงปัจจัยจำกัดและปัจจัยกระตุ้นความรุนแรงของปัญหาที่อาจจะสอดคล้องหรือแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นข้อดีต่อการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าและเป็นแนวทางที่ดีต่อการสนับสนุนการตัดสินใจในวางแผนการด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า โดยการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในอนาคตที่น่าสนใจอาจเป็นการศึกษาในเชิงการทำความเข้าใจถึงพลวัตของระบบการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายในประเทศไทยที่มีทิศทางของผลการศึกษาไปในเชิงการแสดงให้เห็นถึงกลไกการดำเนินงานขององค์กรทั้งของภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการก่ออาชญากรรมของขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงภาพรวมของปัญหาและความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบ ซึ่งปัจจัยจำกัดและปัจจัยกระตุ้นกลไกการขับเคลื่อนของระบบการลักลอบค้าสัตว์ป่า โดยองค์ประกอบเหล่านั้นจะมีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรุนแรงของปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทยทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับการพัฒนารูปแบบวิธีการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของปัญหาในปัจจุบันที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

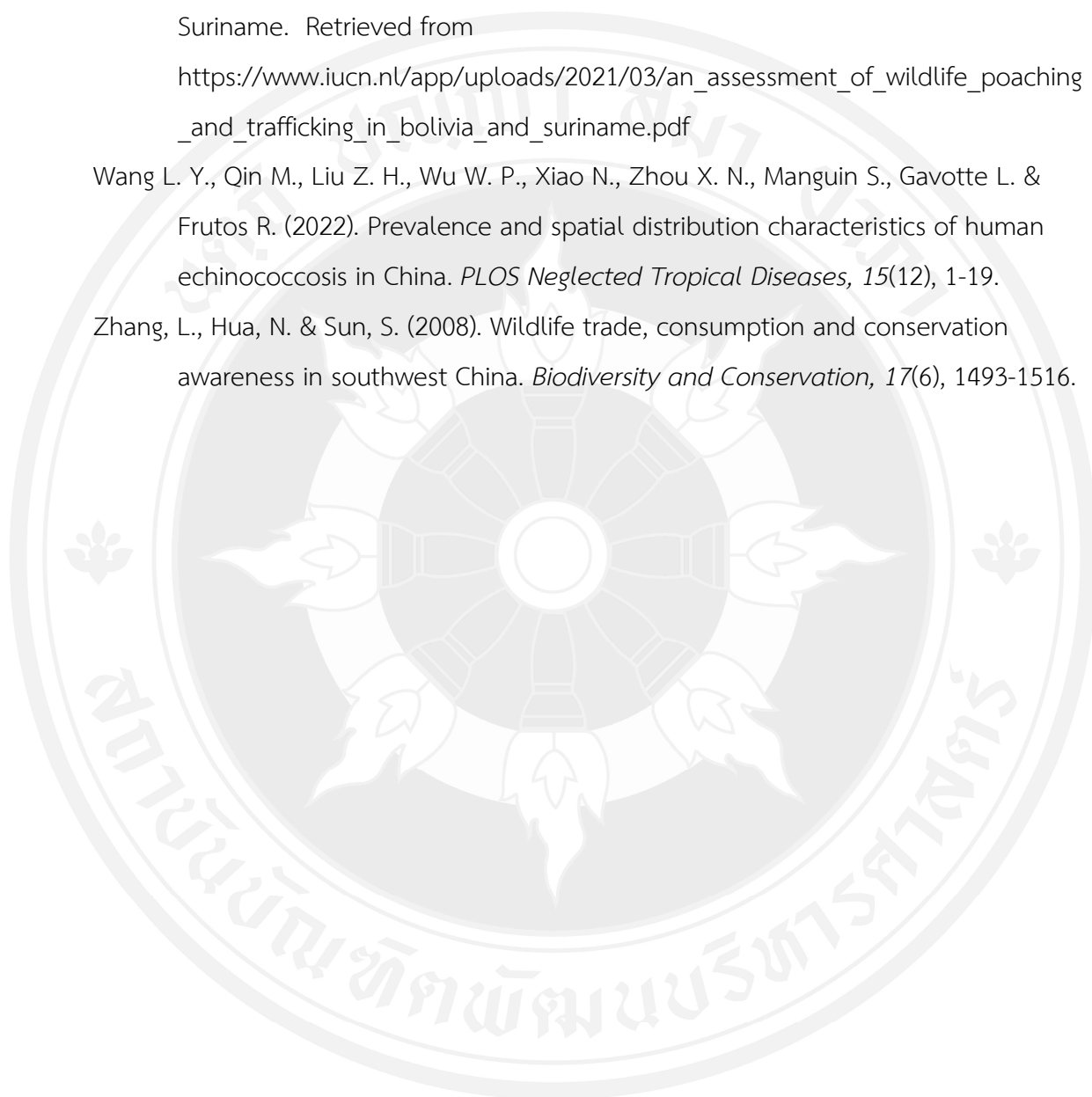
- กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546. (2546, สิงหาคม 1). *ราชกิจจานุเบกษา*. 120(74ก), 1.
- กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ.2546. (2546, 27 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 120(59ก), 1-2.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2565). รายงานสรุปสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้. สืบค้นจาก <https://portal.dnp.go.th/DNP/FileSystem/download?uuid=aef7b4ac-c9c8-4a69-b178-91ba802d66f8.pdf>
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562. (2562, พฤษภาคม 29). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136 (71ก), 104-144.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต. *วารสารนักบริหาร*, 31(4), 99-103.
- วรภาพร คำจับ. (2563). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 7(2), 143-159.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย: สัตว์มีกระดูกสันหลัง. สืบค้นจาก <http://chm-thai.onep.go.th/wp-content/uploads/2021/12/TH-Red-Data-Vertebrates-60.pdf>
- สำนักสถิติแห่งชาติ. (2564). สำรองการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563. สืบค้นจาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2563/Pocketbook63.pdf>
- Arobaya, A., Iyai, D., Koibur, J., Kayadoe, M., & Pattiselanno, F. (2022). Indigenous hunting in Indonesian New Guinea: Cultural identity, food security and income opportunities. *Media Konservasi*, 26, 248-253.
- Bergman, J. N., Buxton, R. T., Lin, H.Y., Lenda, M., Attinello, K., Hajdasz, A. C., Rivest, S. A., Nguyen, T. T., Cooke S. J., & Bennett J. R. (2022). Evaluating the benefits and risks of social media for wildlife conservation. *FACETS*, 7, 360-397.
- Bezerra-Santos, M. A., Mendoza-Roldan, J. A., Thompson, R. C. A., Dantas-Torres, F., & Otranto, D. (2021). Illegal wildlife trade: A gateway to zoonotic infectious diseases. *Trends in Parasitology*, 37(3), 181-184.

- Borzée, A., McNeely, J., Magellan, K., Miller, J. R. B., Porter, L., Dutta, T., Kadinjappalli, K. P., Sharma, S., Shahabuddin, G., Aprilinayati, F., Ryan, G. E., Hughes, A., Abd Mutalib, A. H., Wahab, A. Z. A., Bista, D., Chavanich, S. A., Chong, J. L., Gale, G. A., Ghaffari, H., Ghimirey, Y., Jayaraj, V.K., Khatiwada, A. P., Khatiwada, M., Krishna, M., Lwin, N., Paudel, P. K., Sadykova, C., Savini, T., Shrestha, B. B., Strine, C. T., Sutthacheep, M., Wong, E. P., Yeemin, T., Zahirudin, N. Z., & Zhang, L. (2020). COVID-19 highlights the need for more effective wildlife trade legislation. *Trends in Ecology & Evolution*, *35*(12), 1052-1055.
- Buabudhara, N. (2019). Green criminology approach on illegal wildlife hunting. *Journal of Social Sciences Naresuan University*, *15*(2), 183-211.
- CITES Secretariat. (1973). Convention on international trade in endangered species of wild fauna and flora. Retrieved from <https://cites.org/sites/default/files/eng/disc/CITES-Convention-EN.pdf>
- Di Minin, E., Fink, C., Hiippala, T., & Tenkanen, H. (2019). A framework for investigating illegal wildlife trade on social media with machine learning. *Conservation Biology*, *33*(1), 210-213.
- Dufour, P. C., Miot, E. F., So, T. C., Tang, S. L., Jones, E. E., Kong, T. C., Yuan, F. L., Sung, Y. H., Dingle, C. & Bonebrake, T. C. (2022). Home and hub: Pet trade and traditional medicine impact reptile populations in source locations and destinations. *Proceedings: Biological Sciences*, *289*(1982), 1-9.
- Feddema, K., Harrigan, P., & Wang, S. (2021). The dark side of social media engagement: An analysis of user-generated content in online wildlife trade communities. *Australasian Journal of Information Systems*, *25*, 1-35.
- Flenniken, J. M., Stuglik, S., & Iannone, B. V. (2020). Quantum GIS (QGIS): An introduction to a free alternative to more costly GIS platforms, *EDIS*. *2020*(2), 7.
- Gao, Y., & Clark, S. G. (2014). Elephant ivory trade in China: Trends and drivers. *Biological Conservation*, *180*, 23-30.
- Gibson, J. R. (1999). *Otter skins, Boston ships and china goods: the maritime fur trade of the northwest coast*. Seattle: McGill-Queen's Press-MQUP.
- Gomez, L., & Bouhuys, J. (2018). Illegal otter trade in Southeast Asia. Selangor, Malaysia: TRAFFIC.

- Graser, A. (2016). *Learning Qgis*. Birmingham: Packt Publishing Ltd.
- Hairong, D., Xiaoliang, Z., Minghai, Z., Xiangdong, R., & Lee, T. M. (2022). Spatial distribution and conservation strategies of large carnivores in human-dominated landscape: A case study of asiatic black bear in Jilin, China. *Frontiers in Ecology and Evolution*, *10*, 1-11.
- Haysom, S. (2018). Digitally enhanced responses new horizons for combating online illegal wildlife trade. Retrieved from <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2018/06/TGIATOC-Digital-Responses-Report-WEB.pdf>
- Masters, S., Anthoons, B., Madesis, P., G. Saroja, S., Schermer, M., Gerritsen, W., Karahan, A., Verdoes, R., Schwallier, R., Andel, T. V., Boer, H. D., & Gravendeel, B. (2022). Quantifying an online wildlife trade using a web crawler. *Biodiversity and Conservation*, *31*(3), 855-869.
- Mildenstein, T., & Jong, C. D. (2011). Investigating the role of bats in emerging zoonoses. In Scott H. Newman, Hume Field, Jon Epstein, & C. d. Jong (Eds.), *Natural history, ecological and socio-economic value of bats*. Rome: Food and Agriculture Organisation of the United Nations.
- Morcatty, T. Q., Feddema, K., Nekaris, K. A. I., & Nijman, V. (2021). Online trade in wildlife and the lack of response to COVID-19. *Environmental Research*, *193*, 1-6.
- Panther, C., & White, R. (2020). Insights from social media into the illegal trade of wild raptors in Thailand. *The TRAFFIC Bulletin*, *32*(1), 5.
- Perera, J. (2020). Pandemics and epidemics: Past, present and future. *Ceylon Journal of Medical Science*, *57*(1), 5-13.
- Phassaraudomsak, M., & Krishnasamy, K. (2018). Trading faces: A rapid assessment on the use of Facebook to trade wildlife in Thailand. Selangor, Malaysia: TRAFFIC.
- Pires, S. F., & Moreto, W. D. (2016). The illegal wildlife trade. Retrieved from https://academic.oup.com/edited-volume/41333/chapter/352362392/chapter-ag-pdf/46231235/book_41333_section_352362392.ag.pdf
- Robinson, N., & Figgner, C. (2015). Removing a plastic straw from a sea turtle's nostril (short version). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=d2J2qdOrW44>

- Sabi, N., Muhammed, N., Zakari, S. N., & Khalil, M. S. (2015). Vector data model in gis and how it underpins a range of widely used spatial analysis techniques. *Dutse Journal of Pure and Applied Sciences* 1(1), 122-132.
- Sanpinit, P. (2022). Good Luck Animal Amulets in Thai Magazines : Contemporary Thai Social Values. *Journal of Cultural Approach*, 23(43), 76-93.
- Scheffers, B. R., Oliveira, B. F., Lamb, I., & Edwards, D. P. (2019). Global wildlife trade across the tree of life. *Science*, 366(6461), 71-76.
- Siriwat, P., Nekaris, K. A., & Nijman, V. (2019a). Digital media and the modern-day pet trade: a case study of the Harry Potter effect and the owl trade in Thailand. *Endangered Species Research*, 41, 7-16.
- Siriwat, P., Nekaris, K. A., & Nijman, V. (2019b). The role of the anthropogenic Allee effect in the exotic pet trade on Facebook in Thailand. *Journal for Nature Conservation*, 51, 125726.
- Siriwat, P., & Nijman, V. (2018a). Illegal pet trade on social media as an emerging impediment to the conservation of Asian otters species. *Journal of Asia-Pacific Biodiversity*, 11(4), 469-475.
- Siriwat, P., & Nijman, V. (2018b). Using online media-sourced seizure data to assess the illegal wildlife trade in Siamese rosewood. *Environmental Conservation*, 45, 1-9.
- Steffen, W., Crutzen, P., & McNeill, J. (2008). The Anthropocene: Are Humans Now Overwhelming the Great Forces of Nature. *Ambio*, 36(8), 614-621.
- Sung, Y. H., & Fong, J. J. (2018). Assessing consumer trends and illegal activity by monitoring the online wildlife trade. *Biological Conservation*, 227, 219-225.
- Sung, Y. H., Lee, W. H., Leung, F. K. W., & Fong, J. J. (2021). Prevalence of illegal turtle trade on social media and implications for wildlife trade monitoring. *Biological Conservation*, 261, 109245.
- The Sustainable Development Solutions Network. (2021). Red List Index of species survival. Retrieved from <https://dashboards.sdgindex.org/map/indicators/red-list-index-of-species-survival/ratings>
- Trail, P. (2009). African hornbills: Keystone species threatened by habitat loss, hunting and international trade. *Ostrich - Journal of African Ornithology*, October 2007, 609-613.

- United Nations Office on Drugs and Crime. (2010). The globalization of crime. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf
- Verheij, P. (2019). An assessment of wildlife poaching and trafficking in Bolivia and Suriname. Retrieved from https://www.iucn.nl/app/uploads/2021/03/an_assessment_of_wildlife_poaching_and_trafficking_in_bolivia_and_suriname.pdf
- Wang L. Y., Qin M., Liu Z. H., Wu W. P., Xiao N., Zhou X. N., Manguin S., Gavotte L. & Frutos R. (2022). Prevalence and spatial distribution characteristics of human echinococcosis in China. *PLOS Neglected Tropical Diseases*, 15(12), 1-19.
- Zhang, L., Hua, N. & Sun, S. (2008). Wildlife trade, consumption and conservation awareness in southwest China. *Biodiversity and Conservation*, 17(6), 1493-1516.

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ-นามสกุล วสวัตต์ กฤษศิริสวัสดิ์
- ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2558 วิทยาศาสตรบัณฑิต (ชีววิทยา) คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสบการณ์การทำงาน พ.ศ. 2564 - ปัจจุบัน ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม สังกัดห้องปฏิบัติการนิเวศวิทยาการอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

